Nordland og Jan Mayen
vannregion

Høringsforslag

Utkast - Regional plan for vannforvaltning Nordland og Jan Mayen 2028-2033

REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING 2028 – 2033

Stamnes ved Tjøtta. Foto: Lars Ekker

Frist for høringsinnspill: 30. april 2027

Hvordan gi innspill?

Høringsinnspill kan gis via nettsiden: https://www.nfk.no/politikk/du-kan-bestemme/horinger/aktive/.

Alternativt kan innspill sendes per post til: Nordland fylkeskommune, Fylkeshuset, 8048 Bodø. Post merkes med «Regional plan for vannforvaltning».

Kontaktinformasjon:

Leder for vannregionen fylkesråd, Arne Ivar Mikalsen arnmik@nfk.no

Konstituert faggruppeleder for klima og miljø, Charlotte Alexander Lassen chalas@nfk.no

Seniorrådgiver Lars Ekker larekk@nfk.no

Seniorrådgiver Håkon Roald hakroa@nfk.no

Forsidebilde: Stamnes ved Tjøtta. Foto. Lars Ekker

Forord

Vann er en av våre viktigste felles ressurser. Rent og levende vann danner grunnlaget for liv, bosetting, næringsutvikling, folkehelse og naturopplevelser i hele Nordland. Arbeidet med vannforvaltning er en lovpålagt oppgave og samtidig en sentral utviklingsoppgave for fylket og nordlandsamfunnet som helhet.

Et godt vannmiljø har stor betydning for mange samfunnsinteresser. Samtidig påvirker våre aktiviteter vannmiljøet, og beslutninger som tas av offentlige myndigheter har stor betydning for om vi når miljømålene. Dette gjelder blant annet arealplanlegging, tillatelser, konsesjoner og ulike tilskuddsordninger. Gjennom vannforvaltningsarbeidet har vi derfor et felles ansvar for å sikre at beslutningene som tas, bidrar til en bærekraftig utvikling av vannressursene våre.

Regional plan for vannforvaltning er et viktig verktøy for å sikre en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av våre vannressurser. Planen skal bidra til at vi når miljømålene for vannforekomstene våre, samtidig som den legger til rette for bærekraftig bruk av vannressursene til samfunnets beste. Den er et felles strategisk dokument som samordner innsatsen for bedre vannmiljø og gir retning for arbeidet i kommende planperiode.

Planen følger opp sentrale mål i Regional planstrategi for Nordland. Særlig skal den bidra til å nå målene om å utvikle livskraftige lokalsamfunn og et konkurransedyktig næringsliv som leder an i det grønne skiftet, samt å skape en god balanse mellom bruk og vern av natur og arealer. Dette er ambisjoner som forutsetter et godt vannmiljø og en forvaltning som ser hensynet til natur, samfunn og verdiskaping i sammenheng.

Denne planen er laget i samarbeid med arbeidsutvalget og vannregionutvalget for Nordland vannregion. For at planen skal bli et godt og relevant styringsverktøy, er vi avhengige av bred medvirkning og gode innspill. Jeg ønsker derfor å rette en stor takk til alle som har bidratt i arbeidet med å utarbeide plandokumentene. Det brede engasjementet viser at vannforvaltning berører mange sektorer, fagområder og interesser. Nettopp derfor er vi avhengige av samarbeid, kompetansedeling og aktiv deltakelse for å lykkes.

Nå sendes plandokumentene på høring. Jeg vil oppfordre alle berørte aktører til å delta aktivt gjennom møter, dialog og høringsuttalelser. Jo flere perspektiver som kommer fram, desto bedre blir grunnlaget for den endelige planen. Slik kan vi sammen sikre at planen blir et relevant og samlende dokument som møter utfordringene i Nordland og gir strategisk retning for vannforvaltningsarbeidet i årene som kommer.

Arne Ivar Mikalsen, Leder for Nordland og Jan Mayen vannregion og fylkesråd for samfunn, kultur og miljø

Sentrale begreper og definisjoner

EUs rammedirektiv for vann

EUs vanndirektiv (2000/60/EF) er et av de mest omfattende miljødirektivene i EU. Målet er at alle vannforekomster skal ha eller oppnå minst god tilstand.

Vannregion

Landet er delt inn i vannregioner med grenser som følger naturgitte nedbørfelt (vannskiller). Landets vannregioner administreres av de fylkeskommuner som er utpekt som vannregionmyndigheter. Nordland fylkeskommune er vannregionmyndighet i Nordland og Jan Mayen vannregion.

Vannområde

Et vannområde er en del av vannregionen og består av ett eller flere nedbørfelt, med eller uten kyststrekning. Nordland og Jan Mayen vannregion har ti vannområder: Lofoten, Vesterålen, Ofotfjorden, Nord-Salten, Skjerstadfjorden, Sør-Salten, Ranfjorden, Rødøy–Lurøy, Vefsnfjorden/Leirfjorden og Bindalsfjorden/Velfjorden.

Vannforekomst

En vannforekomst er en tydelig avgrenset del av vann, for eksempel en innsjø, elv, bekk, grunnvannsmagasin, fjord eller en kyststrekning.

Vannregionmyndighet (VRM)

Vannforskriften § 20 bestemmer hvilke fylkeskommuner som er vannregionmyndighet. Nordland fylkeskommune er vannregionmyndighet og skal koordinere arbeidet med vannforskriften i samarbeid med vannregionutvalget (§ 21).

Vannregionutvalg (VRU)

Et samarbeidsorgan som skal bistå vannregionmyndigheten. Utvalget består av sektormyndigheter, Statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunene. Utvalget ledes av vannregionmyndigheten (§ 22).

Tiltaksprogram

Tiltaksprogrammet samler alle fastsatte og foreslåtte tiltak som er nødvendige for å nå miljømålene i vannregionen. Det utarbeides av vannregionmyndigheten i samarbeid med VRU og oppdateres hvert sjette år (§ 25).

Vann-Nett

https://www.vann-nett.no er den nasjonale databasen for vannforskriften. Her finnes informasjon om miljøtilstand, påvirkninger og tiltak på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Påvirkning

Påvirkninger er forhold som kan endre miljøtilstanden i en vannforekomst. Alle relevante påvirkninger skal registreres i Vann-Nett.

Sterkt modifisert vannforekomst (SMVF)

En vannforekomst som er endret av samfunnsnyttig aktivitet, for eksempel vannkraft eller infrastruktur. Dersom god økologisk tilstand ikke kan nås uten at det skader aktiviteten vesentlig, kan vannforekomsten klassifiseres som sterkt modifisert.

God økologisk tilstand (GØT) og godt økologisk potensiale (GØP)

God økologisk tilstand (GØT) er hovedmålet for alle vannforekomster (§ 4).

Godt økologisk potensial (GØP) brukes for sterkt modifiserte vannforekomster og beskriver det beste miljøet som kan oppnås uten å hindre den samfunnsnyttige aktiviteten (§ 5).

Sektormyndighet

En myndighet som forvalter lover og virkemidler for en bestemt samfunnssektor, som landbruk, energi, akvakultur eller samferdsel. For eksempel Norges vassdrags- og energidirektorat, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.

Flere definisjoner

Flere begreper finnes på vannportalen.no[1][2]

[1] Definisjoner og referanser – Vannportalen

[2] Begreper og definisjoner - regional vannforvaltningsplan - Vannportalen

Sammendrag

Regional plan for vannforvaltning 2028-2033 er Nordland vannregion sin felles plan for forvaltning av elver, innsjøer, grunnvann og kystvann. Planen fastsetter miljømål for alle vannforekomster i Nordland i planperioden og foreslår tiltak for å nå målene. Planen oppdateres hvert sjette år i tråd med vannforskriften.

Formålet med vannforvaltningen er å sikre minst god tilstand i alle vannforekomster i vannregionen. Der tilstanden allerede er god, skal vannet beskyttes mot forringelse.

I Nordland er det generelt god økologisk tilstand i naturlige vannforekomster. Samtidig viser kunnskapsgrunnlaget at mange vannforekomster ikke oppnår miljømålene grunnet menneskelig aktivitet. Det finnes fortsatt også betydelige kunnskapshull, særlig knyttet til kjemisk tilstand og kystvann.

De viktigste påvirkningene på vannmiljøet i Nordland er vannkraft, jordbruk, avløp og akvakultur. Annen aktivitet som påvirker vannet vårt er dammer og barrierer, industri, samferdsel, bebyggelse og fremmede arter. Klimaendringer kan forsterke mange av utfordringene i årene framover. Dette er områder hvor det må jobbes aktivt med tiltak for å nå miljømålene.

Planens tiltaksprogram oppsummerer hvilke tiltak som trengs for å redusere påvirkninger og oppfylle miljømålene. Plandokumentet handler om rammer, erfaringer fra forrige planperiode, regionale mål og prioriteringer, samt behov for virkemidler. Handlingsprogrammet beskriver hvilke grep som skal tas for å samarbeide om prioriteringene og oppnå målene.

Vannregionens prioriteringer for planperioden 2028 - 2033

Planen er et felles strategisk dokument for å samordne innsatsen for bedre vannmiljø i vannregionen og styre prioriteringene i planperioden. For mer informasjon om vannregionen inndeling se kapittel 2. For å nå miljømålene inneholder planen to hovedmål, med tilhørende delmål og strategier (kapittel 4).

Hovedmål	**1. I Nordland har vi en fremtidsrettet forvaltning av vannressursene våre**	**2.I Nordland har vi en helhetlig og bærekraftig bruk av våre elver, innsjøer kystområder**
Delmål for planperioden	**I Nordland vil vi** 1. Videreføre og styrke regionalt samarbeid og samordning 2. Styrke vannområdemodellen 3. Styrke arbeidet innenfor kommunenes ansvarsområder i vannforvaltningen 4. Sette søkelys på sammenhengen mellom klimatilpasning og vannmiljø 5. Styrke kunnskapsbasert vannforvaltning i Nordland	**I Nordland vil vi** 1. Jobbe for restaurering av vassdrag og sjø 2. Jobbe for å redusere plastforsøplingen av våre vassdrag og kystområder 3. Jobbe for å hensynta naturverdiene og naturtjenestene vannet gir 4. Styrke koblingen mellom vannforvaltning og kulturmiljø

Planens kapittel 4.2 inneholder omforente regionale prioriteringer innen viktige utfordringer/tema i vannforvaltninga:

- Vannkraft
- Restaurering
- Landbrukspåvirkning

I kapitlet foreslås vannforekomster og vassdrag hvor Nordland skal satse på miljøforbedrende tiltak i planperioden.

Erfaringer, behov for virkemidler og annen oppfølging

Erfaringene fra planperioden 2022-2027 viser at økt samarbeid, bedre kunnskapsgrunnlag og videreutvikling av virkemidler har styrket arbeidet med å nå miljømålene. Samtidig er det fortsatt behov for mer kunnskap, bedre ressursgrunnlag, sterkere sektoroppfølging og raskere gjennomføring av tiltak dersom miljømålene skal nås.

Det er også viktig å anerkjenne at arbeidet vil innebære avveininger mellom vannmiljø og andre viktige samfunnsmål, blant annet knyttet til matproduksjon på land og i sjø, energiforsyning, klimatilpasning og samfunnsutvikling. Planen legger vekt på kunnskapsbaserte prioriteringer og samordning mellom sektorer for å håndtere disse avveiningene.

Selv ved gjennomføring og oppfølging av alle foreslåtte tiltak, aktiviteter og prioriteringer, vil det ikke være mulig å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand for alt vann innen utgangen av 2033. I tråd med nasjonale føringer er det derfor brukt unntak fra miljømålet.

For å kunne gjennomføre tilstrekkelig med tiltak for å nå flest mulig miljømål i løpet av planperioden, er det behov for nye virkemidler, og en mer aktiv bruk av eksisterende virkemidler. Dette inkluderer både juridiske, økonomiske og administrative virkemidler. Vannregionens behov for virkemidler beskrives i kapittel 8.

Innhold

Utkast - Regional plan for vannforvaltning Nordland og Jan Mayen 2028-2033

Forord II

Sentrale begreper og definisjoner III

Sammendrag V

1. Rammer for vannforvaltningsplanen 2

1.1. Bakgrunn og oppbygging 2

1.2. Formål - helhetlig forvaltning for god miljøtilstand 3

1.3. Krav og prosesser i planarbeidet 3

1.4. Juridisk virkning 6

1.5. Planer på regionalt nivå av betydning for vannforvaltningsarbeidet 7

1.6. Oppfølging og ansvar 8

2. Planens geografiske virkeområde 13

2.1. Vannregionens geografiske avgrensning 13

2.2. Vannforekomster i vannregionen 16

2.3. Beskyttede områder i vannregionen 17

2.4. Internasjonal vannregion 17

3. Måloppnåelse og erfaringer fra forrige planperiode 20

3.1. Måloppnåelse og utvikling i miljøtilstand 20

3.2. Erfaringer fra forrige planperiode 23

4. Mål og prioriteringer i vannregionen 2028-2033 26

4.1. Regionale mål og strategier for planperioden 26

4.2. Prioriteringer for planperioden 32

5. Kunnskapsgrunnlag for miljøtilstand og påvirkninger 44

5.1. Innhenting av kunnskapsgrunnlaget–overvåkingsprogrammer i regionen 44

5.2. Miljøtilstand i vannforekomstene 46

5.3. Presisjon og usikkerhet 50

5.4. Inngrep og aktiviteter som påvirker vannmiljøet 51

6. Miljømål og bruk av unntak 55

6.1. Reviderte miljømål for 2028-2033– unntak og tilpasninger 56

6.2. Vannforskriften § 12 - ny aktivitet eller nye inngrep 67

7. Oppsummering av tiltaksprogrammet 69

7.1. Beskrivelse av klimatilpasning av tiltaksprogrammet 73

7.2. Måloppnåelse og behov for virkemidler 74

8. Behov for virkemidler for å styrke gjennomføringen av vannforskriften 75

8.1. Kunnskapsgrunnlag og overvåking 75
8.2. Vannkraft 75
8.3. Landbruk 75
8.4. Avløp 76
8.5. Forurenset sjøbunn 76
8.6. Akvakultur 77
8.7. Plastforsøpling 77
8.8. Samferdsel 77
8.9. Andre viktige oppfølgingspunkter 78
Vedlegg 80
Vedlegg 1: Regional oversikt over overvåkingsprogrammer i vannregionen 80
Vedlegg 2: Sjekklister for ivaretagelse av vannmiljø i arealplanleggingen 96

1. Rammer for vannforvaltningsplanen

En tydelig ramme for planarbeidet er nødvendig for å sikre en felles forståelse av mål, prosess og myndighetsroller. Kapitlet beskriver de overordnede forutsetningene som ligger til grunn for hvordan vannforvaltningsplanen skal utarbeides og følges opp.

1.1. Bakgrunn og oppbygging

Vannforskriften[3] er det rettslige rammeverket for forvaltningen av vannmiljøet i Norge. Den fastsetter miljømål for alle vannforekomster og inneholder et generelt forbud mot forringelse.

Myndighetsutøvelse, planlegging og aktivitet som kan påvirke vannmiljøet skal vurderes opp mot disse miljømålene. Den regionale planen for vannforvaltning operasjonaliserer vannforskriften og fungerer som myndighetenes felles verktøy for å samordne innsatsen for å nå miljømålene.

Planen oppdateres hvert sjette år i tråd med vannforskriften (§§ 26-29 og vedlegg VII). Planen beskriver miljøtilstand og påvirkninger i vannforekomster i både ferskvann og kystvann, og viser nødvendige tiltak for å oppnå miljømålene.

En **vannforekomst** er en fysisk avgrenset og juridisk definert enhet av elv, innsjø, kystvann eller grunnvann. Ved å dele vannmiljøet inn i vannforekomster kan vi koble påvirkninger til riktig sted og sikre at tiltak settes inn der de faktisk gjør nytte. Vannforekomsten er derfor den grunnleggende enheten for å vurdere miljøtilstand og fastsette mål i vannforskriften.

Følgende dokumenter inngår i planen:

- **Tiltaksprogram**

Beskriver nødvendige tiltak for å nå miljømålene, ansvarlig myndighet, tidsplan og kostnader. Synliggjør og reduserer gapet mellom dagens tilstand og ønsket miljøtilstand.

Lenke kommer: Tiltaksprogram for Nordland og Jan Mayen vannregion

- **Handlingsprogram:**

Viser hvordan planen skal følges opp av regional planmyndighet etter vedtak (pbl. § 8-1). I motsetning til tiltaksprogrammet, som beskriver nødvendige tiltak for å nå miljømålene i de enkelte vannforekomstene, inneholder handlingsprogrammet mer overordnede aktiviteter som skal bidra til bedre rammer for arbeidet med å nå miljømålene. For eksempel gjennom kunnskapsbygging eller bedre samarbeid. Aktivitetene har gjerne et regionalt fokus og krever ofte samarbeid for å bli løst.

Lenke kommer: Handlingsprogram

- **Oversikt over overvåkingsprogrammer**

Gir en oversikt over pågående og planlagt overvåking.

[3] Vannforskriften er gjennomføringen av EUs rammedirektiv for vann i norsk regelverk. Les mer om vanndirektivet her.

1.2. Formål - helhetlig forvaltning for god miljøtilstand

Planens formål er å bidra til å oppfylle kravene i vannforskriften i Nordland gjennom å:

- **Nå og opprettholde god miljøtilstand, inkludert forbudet mot forringelse**

God miljøtilstand innebærer gode leveområder for vannlevende organismer og lave nivåer av miljøgifter og andre skadelige stoffer. Dette sikrer viktige økosystemtjenester som rekreasjon, matsikkerhet og trygge vannressurser.

Les mer om miljømål etter vannforskriften- vannportalen.no

- **Sørge for en helhetlig, økosystembasert forvaltning**

Forvaltningen tar utgangspunkt i nedbørsfelt, fremfor administrative grenser, og vurderer hele vannets kretsløp samlet. Dette gir en helhetlig oversikt over påvirkninger på hver vannforekomst og gjør det mulig å identifisere målrettede tiltak der miljømålene ikke oppnås.

- **Samordne innsatsen mellom alle berørte myndigheter**

Planen er et verktøy for koordinert innsats mellom statlige, regionale og lokale myndigheter for å beskytte og forbedre vannmiljøet.

- **Bidra til bærekraftig bruk av vannressursene**

Vannressursene skal forvaltes og brukes på en måte som ivaretar både miljøverdier, samfunnsbehov og framtidige generasjoners muligheter til å bruke og nyte godt av vannmiljøet.

1.3. Krav og prosesser i planarbeidet

Nasjonale føringer og ambisjonsnivå

Ambisjonsnivået for planen er gitt i Nasjonale føringer for arbeidet med å oppdatere de regionale vannforvaltningsplanene (2025) . Planarbeidet bygger også på relevante statlige mål, retningslinjer og forventninger, vedtatt planprogram med hovedutfordringer, og en evaluering av forrige planperiode.

Organisering, dialog og medvirkning

Planen er utarbeidet av berørte myndigheter. Vannregionmyndigheten har koordinert arbeidet, og sikret fremdrift. Via de kommunale vannområdekoordinatorene er lokale innspill løftet frem. Statsforvalteren har hatt hovedansvaret for det faglige grunnlaget. Sektormyndighetene har bidratt med kunnskap om påvirkninger, miljømål og tiltak innenfor sine ansvarsområder[4].

[4] Ved siden av sin rolle som ansvarlig for det miljøfaglige grunnlaget, er Statsforvalteren også en sektormyndighet innenfor områder som bl.a. forurensing, fiskeforvaltning. Fylkeskommunen er også viktig tiltakshaver innenfor blant annet samferdsel.

Det er tilrettelagt for medvirkning fra allmennheten og berørte interesseorganisasjoner, gjennom planprosessen. Planprogrammet var på høring i 2025, og det ble arrangert flere digitale møter i høringsperioden. Regional referansegruppe ble opprettet på ny i 2025. Informasjon om organisering og planprosess med mulighet for medvirkning ligger på vannportalen[5].

Konsekvensutredning

I forrige planperiode (2022–2027) ble de regionale vannforvaltningsplanene for første gang konsekvensutredet, i henhold til konsekvensutredningsforskriften (§ 6 bokstav a). Denne konsekvensutredningen er også gjeldende for planperioden 2028-2033.

Formålet med KU-forskriften er å sikre at miljøhensyn innlemmes tidlig i plan- og beslutningsprosesser. Kravene til miljøvurdering på overordnet nivå er allerede ivaretatt gjennom planprosessen etter vannforskriften.

Den regionale vannforvaltningsplanen med tiltaksprogram er et samordningsverktøy for å nå miljømålene i vannforskriften §§ 4- 7, herunder forbudet mot forringelse. Planen rulleres hvert sjette år, mens andre regionale planer normalt har et lengre tidsperspektiv. Den skiller seg dermed fra en del andre regionale planer.

Regional vannforvaltningsplan 2028–2033 omfatter oppdatering av kunnskapsgrunnlag, tiltaksprogram og miljømål fra forrige planperiode. Kunnskapsgrunnlaget forbedres kontinuerlig, og rammer for miljømålene er fastsatt i vannforskriften.

Endelige beslutninger om gjennomføring av tiltaksprogrammet tas gjennom sektorlovgivningen, og konsekvenser av konkrete miljøforbedrende eller avbøtende tiltak i tiltaksprogrammet skal utredes nærmere i planlegging og saksbehandling etter relevant regelverk, jf. konsekvensutredningsforskriften §§ 6–8 og vedlegg I og II.

Vedtaksprosesser og godkjenning

Planen utarbeides etter plan- og bygningsloven, kap. 8, med nødvendige tilpasninger etter vannforskriften. Vannregionmyndigheten skal samordne arbeidet og søke omforente forslag i vannregionutvalget (vannforskriften §§ 28–29). I praksis innebærer dette at sektormyndighetene peker ut hvilke vannforekomster som skal ha unntak fra miljømålene, foreslår tiltak og avgjør gjennom senere behandling etter sektorlovverket om tiltakene skal gjennomføres. Vannregionmyndigheten samordner prosessen og synliggjør eventuelle uenigheter. Uavklarte spørsmål løftes til nasjonal avklaring.

Planene vedtas av berørte fylkeskommuner, og krever deretter nasjonal godkjenning (plan- og bygningsloven § 8-1, § 8-4 og vannforskriften § 29). Klima- og miljødepartementet vurderer planen i samråd med andre berørte departementer, og kan gjøre nødvendige endringer ut fra nasjonale hensyn. (Lenke: Presisering av sammenhengen mellom bestemmelsene i pbl og vannforskriften).

Tabellen under viser dokumentene fra planprosessen.

[5] https://www.vannportalen.no/vannregioner/nordland/

Tabell 1 Dokumenter fra prosessen for utarbeidelse av regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen vannregion 2028-2033, med tilhørende tiltaksprogram og handlingsprogram.

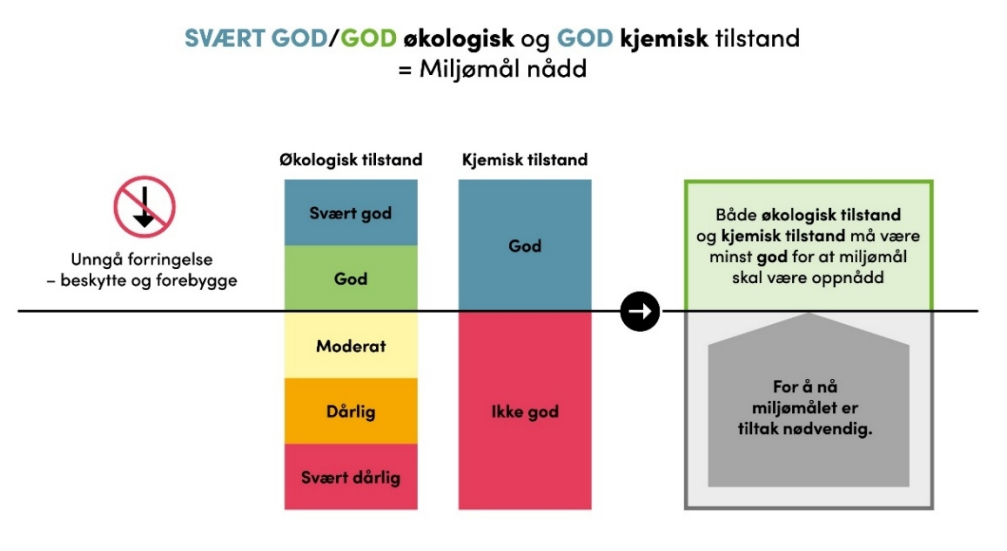
Dato	**Prosess**
2024.12.09	Kunngjøring av oppstart
2025.01.01 – 2025.06.30	Høring av planprogram og hovedutfordringer
10.02.2026.	Planprogram og hovedutfordringer, vedtatt av fylkesrådet
01.11.2026 – 30.04.2027	Høring av forslag til regional plan for vannforvaltning med tiltaksprogram og handlingsprogram
Dato kommer etter vedtak	Regional plan for vannforvaltning med tiltaksprogram og handlingsprogram, vedtatt av fylkestinget
Dato kommer etter vedtak	Nasjonal godkjenning av regional plan for vannforvaltning (ikke handlingsprogrammet)

1.4. Juridisk virkning

Vannforskriften gjelder for alle myndigheter som fatter beslutninger som kan påvirke vannmiljøet. Berørte myndigheter skal følge opp rammene vannforskriften setter innenfor sine lovverk og virkemidler.

Vannforskriften gir rammer for fastsettelse av juridisk bindende miljømål. Dette innebærer at:

- Ny eller endret aktivitet ikke skal medføre forringelse eller hindre at miljømålene nås.
- Der miljømålene ikke er nådd, skal tilstanden forbedres gjennom nødvendige tiltak.
- Unntak kan kun gis på strenge vilkår (vannforskriften §§ 12, 9 og 10)

Figur 1: Tilstandsklassene for økologisk og kjemisk tilstand i overflatevann. Miljømålet nås når den økologiske tilstanden er god eller svært god og den kjemiske tilstanden er god, Kilde: Miljødirektoratet.

Vannforskriften gjennomfører EUs vanndirektiv i norsk rett og er hjemlet i naturmangfoldloven, forurensingsloven, vannressursloven og plan- og bygningsloven. Lenke: [Vannforskriften (lovdata.no)]

Vannforskriften setter rammene for miljømålene, men gir ikke hjemmel til å godkjenne eller avslå konkrete tiltak. Vedtak om tillatelser og konsesjoner fattes etter sektorlovene (for eksempel forurensningsloven, vannressursloven, energiloven og plan- og bygningsloven).

Sektormyndighetene skal sørge for at vedtak etter sektorlovgivningen er i samsvar med vannforskriftens miljømål og forbudet mot forringelse, og vurdere hvilke vilkår som eventuelt må stilles for at kravene skal oppfylles.

Den regionale vannforvaltningsplanen setter ikke nye rettslige rammer utover vannforskriften, men skal legges til grunn for statlig, regional og kommunal planlegging og virksomhet (pbl. § 8-4 og vannforskriften § 29). Berørte myndigheter følger opp tiltak etter nasjonal godkjenning av planen.

I rundskriv T-2/16 (2025) om Miljøforvaltningens innsigelsespraksis[6] fremgår det hvilke hensyn som er av nasjonal eller vesentlig regional interesse på miljøområdet, og som kan gi grunnlag for innsigelse. For vannmiljø skal innsigelse vurderes når planforslaget kan komme i konflikt med:

- miljømålene i godkjent regional plan for vannforvaltning (vannforskriften §§ 4–8)
- kravene for unntak (vannforskriften § 12)
- plikten til å opprettholde et begrenset naturlig vegetasjonsbelte langs vassdrag (vannressursloven § 11)

Om regionale planretningslinjer

Den gjeldende planen har regionale retningslinjer som skal bidra til å nå miljømålene og sikre god og helhetlig vannforvaltning i regionen.

Når planen nå oppdateres, er disse retningslinjene oppdatert og flyttet til Regional plan for arealforvaltning. Denne planen er på høring og skal etter planen vedtas høsten 2026.

Retningslinjene skal bidra til at:

- hensyn til vannmiljø vurderes tidlig i kommunenes planarbeid
- planleggingen følger kravene i vannforskriften

Du finner mer om dette i kapittel 4 i Regional plan for arealforvaltning[7].

Retningslinjene er ikke juridisk bindende. Likevel skal statlige og kommunale myndigheter legge dem til grunn i planlegging og saksbehandling. De kan også brukes som grunnlag for innsigelse.

Sjekkliste for ivaretagelse av vannmiljø i arealplanleggingen

Vann er en viktig ressurs og bruk av vann er derfor regulert gjennom flere ulike lovverk. For å lette arealplanarbeidet til kommunene har vannregionmyndighetene i Norge utarbeidet en felles sjekkliste for hvordan vannmiljø kan ivaretas i arealplanleggingen. Se vedlegg 2 i planen – *Sjekkliste for ivaretagelse av vannmiljø i arealplanleggingen.*

Det vises også til den nasjonale veilederen Vannmiljø i arealplanlegging.

1.5. Planer på regionalt nivå av betydning for vannforvaltningsarbeidet

Et Nordland for framtiden - Regional planstrategi for Nordland 2024-2028

Regional planstrategi er Nordlands viktigste strategiske styringsdokument. Den gjelder for hele fylket og peker ut retning for utviklingen av samfunnet.

Planstrategien beskriver:

- de viktigste utviklingstrekkene i Nordland
- muligheter og utfordringer for regionen

[6] Miljøforvaltningens innsigelsespraksis T-2/16

[7] Regional plan for arealforvaltning er fortiden på høring. https://www.nfk.no/tjenester/planer-og-planlegging/pagaende-regionalt-planarbeid/regional-plan-for-arealforvaltning/

- langsiktige mål for utviklingen
- hvilke regionale planer som skal prioriteres i perioden 2025–2028

Planstrategien har fire overordnede utviklingsmål:

1. **Styrke Nordlands rolle nasjonalt og internasjonalt**
    a. Vi skal samarbeide bedre og trekke i samme retning for å gjøre Nordland mer synlig og attraktiv.
2. **Øke samfunnssikkerheten og sikre kritisk infrastruktur**
    a. Vi skal være bedre forberedt på risiko og sikre viktige tjenester og systemer.
3. **Skape balanse mellom bruk og vern av natur og arealer**
    a. Natur- og arealressursene skal forvaltes helhetlig og bærekraftig.
    b. Vannforskriften skal bidra til å beskytte alt vann og sikre god kvalitet for både miljø og bruk.
4. **Utvikle livskraftige lokalsamfunn og et konkurransedyktig næringsliv**
    a. Nordland skal lede an i det grønne skiftet.
    b. Tilstrekkelig tilgang til rent vann er en forutsetning for både bosetting, næringsutvikling og verdiskaping.

Lenke: Regional planstrategi for Nordland

Regional plan for arealforvaltning

Regional plan for arealforvaltning fastsetter arealpolitikken for Nordland og gir overordnede rammer og føringer for kommunal, regional og statlig arealforvaltning i fylket.

Regional plan for arealforvaltning gjelder for hele fylket. Virkeområdet til planen inkluderer vassdrag og sjøområder ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjen.

Planen inneholder arealpolitiske retningslinjer som skal legges til grunn for kommunal, regional og statlig arealforvaltning i fylket.

Planen er for tiden på høring og skal etter planen vedtas høsten 2026[8].

1.6. Oppfølging og ansvar

Oppfølgingen av vannforvaltningsplanen skjer gjennom to hovedverktøy: tiltaksprogrammet og handlingsprogrammet.

Tiltaksprogrammet viser hvilke tiltak som er nødvendige for å forebygge forringelse, forbedre eller gjenopprette miljøtilstanden. Handlingsprogrammet beskriver hva som faktisk skal gjøres for å følge opp prioriteringene i planen.

[8] Regional plan for arealforvaltning - Nordland fylkeskommune (høringsutkast)

Tiltakene må gjennomføres slik at miljømålene nås innen fristene i planen.

Hver sektormyndighet har ansvar for sine tiltak, i tråd med gjeldende sektorregelverk. Det gjøres ikke prioriteringer mellom sektorer i vannforvaltningsplanen. Hver sektor må derfor selv prioritere tiltak og finansiere dem innen egne rammer.

Utsatt frist eller behov for nye virkemidler er ikke en grunn til å vente med tiltak. Tiltak som kan gjennomføres med dagens regelverk og tillatelser, skal startes. Samtidig er det behov for å utvikle og bruke virkemidlene bedre for å nå miljømålene innen 2033 (se kapittel 8).

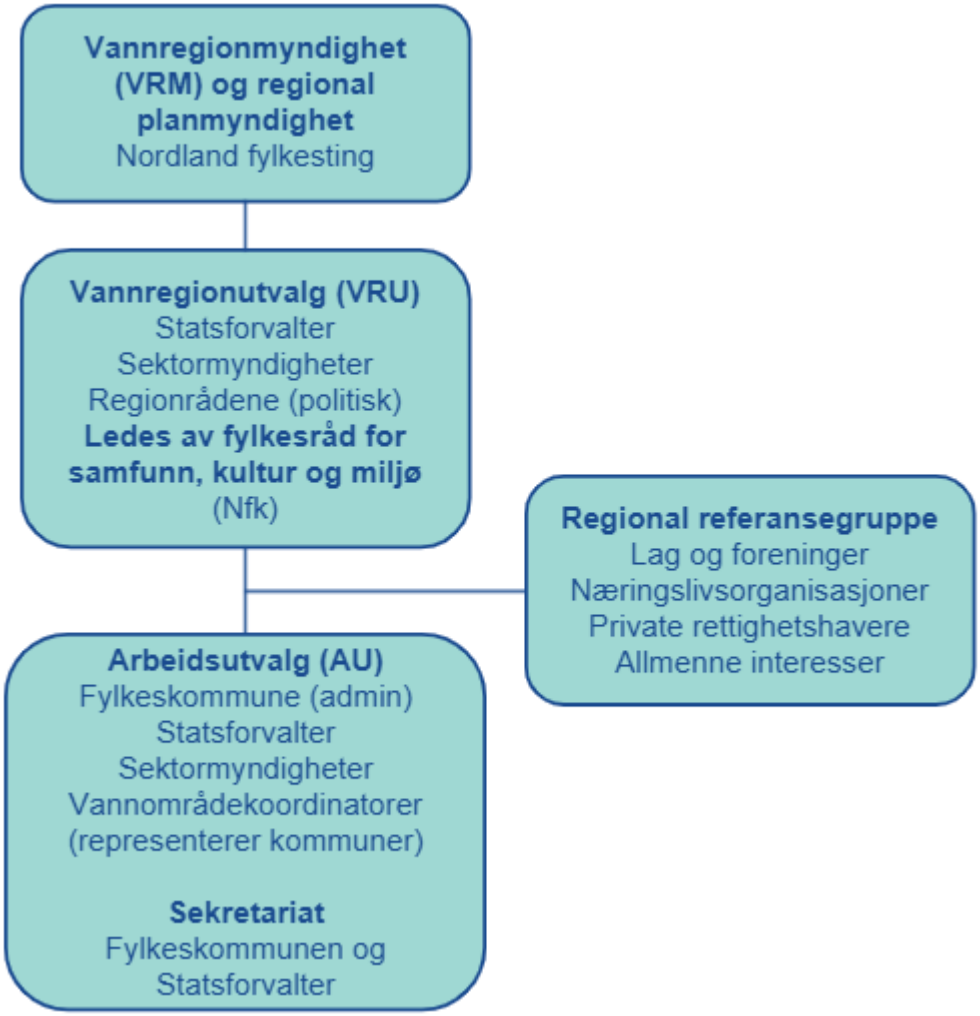
Hvis ressurser er en begrensning, må hver sektor prioritere innen eget ansvar. Det gjelder både:

- hvor tiltakene settes i gang først (geografisk)
- hvilke tiltak som gjennomføres først (rekkefølge i tid)

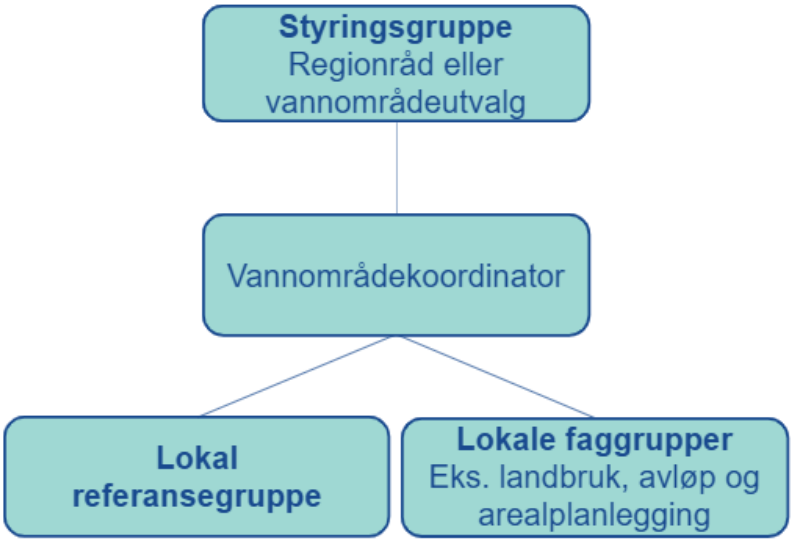
Dette gjelder både ved knapp økonomi og begrenset kapasitet (se kapittel 4.2).

1.6.1 Organisering

Figur 2 viser organiseringen i Nordland vannregion. Vannregionutvalget og regional referansegruppe er forskriftsfestet (vannforskriften § 22). Figur 3 viser organiseringen av vannområdene, også kalt vannområdemodellen. Vannregionutvalget og Regional referansegruppe er de to viktigste gruppene for å diskutere oppfølging regionalt, mens vannområdene gir sentrale møteplasser for kommunene og andre aktører som er påkoblet det lokale tiltaksarbeidet.

Figur 2 Organisasjonskart for Nordland vannregion.

Figur 3 Organisasjonskart for vannområdene i Nordland

1.6.2 Finansiering

Vannområdekoordinatorer

God drift i vannområdene er avhengig av egne koordinatorer. For å sikre stabilitet og kontinuitet bør disse stillingene være faste og helst i full stilling. Der det ikke er mulig, bør stillingen kombineres med andre oppgaver slik at den totalt utgjør 100 prosent.

Koordinatorstillingene finansieres gjennom et spleiselag mellom statlige midler fylkeskommunen forvalter som vannregionmyndighet og bidrag fra kommunene.

I Nordland vannregion er det fem vannområdekoordinatorer fordelt på ti vannområder. Koordinatorene følger opp kommunenes ansvar innen vannforvaltning.

Fylkeskommunen har inngått avtaler med fem vertskommuner. Bakgrunnen er behovet for å skape et godt rammeverk, og tydelige forventningsavklaringer knyttet til finansieringen av stillingene. Målet er å legge til rette for en effektiv gjennomføring av arbeidet med vannforskriften i Nordland[9].

Tabell 2 Oversikt over koordinatorstillingene i Nordland vannregion.

Vannområde/er	**Stillingsprosent**	**Vertskommune/er**
Lofoten og Vesterålen	1 stilling (100 prosent)	Vestvågøy kommune
Ofotfjorden	1 stilling (50 prosent)	Narvik kommune
Salten (Nord-Salten, Skjerstadfjorden og Sør-Salten)	1 stilling (100 prosent)	Bodø kommune
Ranfjorden og Rødøy/Lurøy	1 stilling (100 prosent)	Rana kommune
Vefsnfjorden/Leirfjorden og Bindalsfjorden/Velfjorden	1 stilling (100 prosent)	Vefsn kommune

Finansiering av tiltak

Grunnleggende tiltak etter sektorlovverk finansieres av sektormyndighetene eller tiltakshaver (eks. rensekrav til avløpsanlegg eller industri i forurensningslovverket).

Hvis gjennomføring av de grunnleggende tiltakene ikke er nok til å oppnå miljømålene, skal supplerende tiltak vurderes. Dette er tiltak som går lenger enn kravene i lovverket, men som er nødvendige for å oppfylle miljømålene i vannforskriften. Eksempler kan være restaurering av vassdrag eller frivillige jordbrukstiltak. For mange av de supplerende tiltakene, kan ansvarsforholdet være utfordrende å avklare, og det er gjerne flere aktører som må involveres. For denne type tiltak finnes det en rekke tilskuddsordninger som tiltakshaver/grunneier/kommune kan søke på.

[9] Les mer om fylkeskommunens samarbeidsavtaler på vannportalen.no/nordland https://www.vannportalen.no/vannregioner/nordland/aktuelt-fra-nordland/2026/samarbeidsavtaler-om-arbeidet-i-vannomradene/

Finansiering av vannmiljøovervåking

Tiltaksorientert overvåking og problemkartlegging skal som hovedprinsipp betales av den som påvirker vannmiljøet. Typiske påvirkere er kommuner (kommunalt avløp), industribedrifter og næringsaktører. En del av den tiltaksorienterte overvåkingen hjemles i konsesjonsvilkår eller vilkår i utslippstillatelser.

Samarbeid om overvåking oppfordres, og kan skje på ulike måter:

- Frivillige spleiselag mellom forvaltning og private, for best mulig effektivitet i ressursbruk.
- Forurensningsmyndigheten kan pålegge virksomheter som har utslipp i samme resipient å gå sammen om å gjennomføre undersøkelser, overvåking, eller bekoster kontrolltiltak foretatt av andre. Pålegg om samarbeid vil typisk være rasjonelt der samordning av innsatsen kan spare ressurser, eller øke verdien av de undersøkelsene som gjøres.

1.6.3 Ansvar

Vannregionmyndighet

Vannregionmyndigheten koordinerer oppfølging av vannforvaltningsplanen (herunder fremtidige revideringer). Dette innebærer blant annet å arrangere møter i VRU og Regional referansegruppe, utarbeide årsrapport, koordinere arbeidet i vannområdene og rapportere tiltaksgjennomføring til statlige myndigheter.

Vannregionutvalget

Vannregionutvalget (VRU) er det øverste samarbeidsorganet for vannforvaltningsarbeidet innenfor vannregionen. Den enkelte representant/sektormyndighet er ansvarlig for å bidra inn aktivt for å løse oppgavene som er gitt vannregionutvalget etter vannforskriften.

Regional referansegruppe

Regional referansegruppe er en arena for regional og lokal medvirkning og skal i henhold til vannforskriften knyttes opp mot VRU. Her skal det bli lagt til rette for medvirkning fra frivillige organisasjoner, bransjeorganisasjoner og andre interessenter, slik at disse får mulighet til å bidra inn i planrullering og i tiltaksgjennomføring.

Vannområder og styringsgrupper

I Nordland fungerer regionrådene i all hovedsak som styringsgrupper for arbeidet lokalt i vannområdene[10]. Mandatet til styringsgruppene er blant annet å tilrettelegge for politisk forankring i kommunene, samt vedta fellesprosjekter og å ta initiativ til å fremme saker av betydning for arbeidet lokalt.

Vannområdekoordinator

Koordinatoren skal være en felles ressurs og kompetanse for kommunene i vannområdene og bistå kommunene med deres ansvar og oppgaver i vannforvaltningen. De skal også tilrettelegge for bred deltaking og god informasjon i vannområdet.

[10] I Ofotfjorden er satt ned et vannområdeutvalg bestående av kommunedirektørene i Narvik kommune, Evenes kommune og Lødingen kommuner.

2. Planens geografiske virkeområde

En helhetlig vannforvaltning forutsetter en geografisk avgrensning basert på nedbørfelt, ikke administrative grenser. Vannforekomstene er inndelt i elve-, innsjø-, grunnvanns- og kystvannsforekomster. Områder med særskilt beskyttelse jf. vannforskriften, og vannforekomster som krysser landegrenser, omtales spesielt.

2.1. Vannregionens geografiske avgrensning

Vannforskriften setter miljømål for alt ferskvann og kystvann ut til én nautisk mil fra grunnlinjen. For miljøgifter og andre skadelige stoffer (kjemisk tilstand) gjelder forskriften videre ut – helt til 12 nautiske mil. Forvaltningsplanen omfatter dette virkeområdet.

Nordland og Jan Mayen vannregion følger i hovedsak fylkesgrensene mot Trøndelag i sør til Troms i nord. I øst går vannregionen fra svenskegrensen og vestover ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjen. Vannregionen omfatter også Jan Mayen.

Nordland fylke dekker 12 prosent av Norges landareal og består av 41 kommuner med til sammen 243 272 innbyggere. Kysten i Nordland utgjør 34 prosent av landets indre territorialfarvann og 25 prosent av Norges totale kystlinje.

Noen deler av vannregionen går inn i Sverige, og tilsvarende strekker svenske vannregioner seg inn i Norge (se figur 7). Vedtaksmyndigheten stopper imidlertid ved riksgrensen. Les mer om dette i kapittel 2.4.

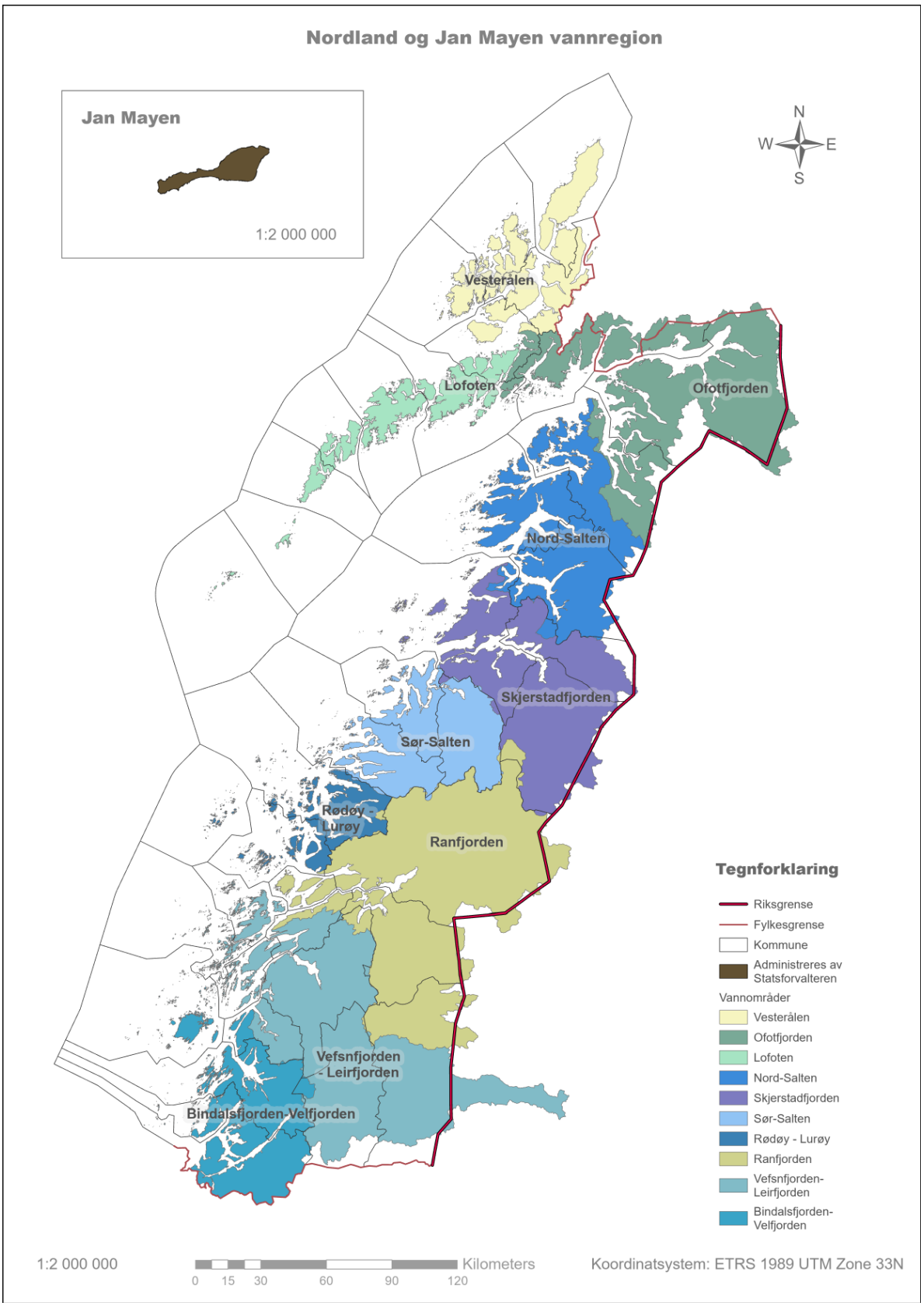
2.1.1 Inndeling i vannområder

Nordland fylke er delt inn i ti vannområder. Et vannområde består av ett eller flere nedbørsfelt, med tilhørende grunnvann og kystvann.

Hensikten med å dele inn fylket på denne måten er å skape praktiske områder for å følge opp vannforskriften. I hvert vannområde samarbeider kommuner, sektormyndigheter og fylkeskommune om oppgavene de har ansvar for.

Tabell 3 Vannområder med tilhørende kommuner

Vannområde	Kommuner der hele, eller store deler av, arealet ligger innenfor vannområdet
Vesterålen	Andøy, Øksnes, Bø, Sortland og Hadsel (og deler av Kvæfjord i Troms)
Lofoten	Flakstad, Moskenes, Røst, Vestvågøy, Vågan og Værøy og deler av Hadsel
Ofotfjorden	Narvik, Lødingen, Evenes og deler av Hadsel, Vågan og Hamarøy (og Tjeldsund i Troms)
Nord-Salten	Hamarøy, Steigen, Sørfold og deler av Bodø og Fauske
Skjerstadfjorden	Bodø, Fauske, Saltdal og deler av Beiarn og Rana
Sør-Salten	Meløy, Gildeskål, Beiarn og deler av Rødøy og Rana
Rødøy-Lurøy	Lurøy, Rødøy og Træna
Ranfjorden	Rana, Hemnes, Nesna og deler av Hattfjelldal, Grane, Leirfjord, Lurøy, Rødøy, Saltdal og Vefsn
Vefsnfjorden-Leirfjorden	Alstahaug, Dønna, Herøy, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Vevelstad og deler av Hemnes og Vega
Bindalsfjorden-Velfjorden	Bindal, Sømna, Brønnøy, Vega, Vevelstad og deler av Grane og Leka (og Nærøysund i Trøndelag)

Figur 4 Kart over vannregion Nordland og Jan Mayen, med vannområder

2.1.2 Jan Mayen

Forvaltningsplanen gjelder også for Jan Mayen (Figur 5). Øya er en del av Norge og dermed omfattet av EØS-avtalen. Derfor inngår Jan Mayen i arbeidet med vannforskriften. Fylkestinget i Nordland har likevel ikke myndighet på øya, så denne delen av planen er kun til informasjon.

Figur 5 Kart over Jan Mayen

Plan- og bygningsloven gjelder bare for fastlands-Norge, og dermed ikke for Jan Mayen. Øya har ingen fastboende, og det velges derfor verken kommunestyre eller fylkesting. Staten er ansvarlig myndighet og har gitt det administrative ansvaret til Statsforvalteren i Nordland. På dette grunnlaget er Jan Mayen tatt inn i forvaltningsplanen for Nordland.

Jan Mayen har to innsjøer: Nordlaguna og Sørlaguna. Sørlaguna er størst, men så grunn at den kan tørke ut om sommeren. Nordlaguna har en stasjonær bestand av røye, og det er gjennomført undersøkelser av fisken. Disse viser høye nivåer av organiske miljøgifter som PCB og DDT. Forurensningen kommer gjennom langtransportert nedbør og havstrømmer.

Ved feltstasjonen på øya ligger en gammel søppelfylling med store mengder PCB. Forsvaret har laget og gjennomført en plan for å sikre området mot utlekking og for å overvåke situasjonen. Overflaten er forseglet, og det gjennomføres jevnlig kontroll. Alt nytt avfall blir fraktet bort fra øya.

2.2. Vannforekomster i vannregionen

Totalt består vannregionen av 4112 vannforekomster. Tabell 4 viser hvordan disse fordeler seg mellom elver og bekkefelt, grunnvann, innsjøer og kystvann.

Når samfunnsnyttig aktivitet har endret vannføring eller fysiske forhold slik at god økologisk tilstand ikke kan oppnås uten at det går vesentlig ut over formålet med aktiviteten, defineres en vannforekomst som en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF).

Tabell 4 Alle vassdrag og kystområder er delt inn i vannforekomster. Antall vannforekomster er ikke statisk, og endres underveis etter hvert som kunnskapen om vannmiljøet forbedres. Kilde: Vann-nett, 03.09.2026.

Type vannforekomst	Antall naturlige vannforekomster	Antall SMVF	Areal/lengde
Elv	2664	363	61 422,23 km
Grunnvann	74	0	298,09 km ^{2}
Innsjø	795	140	1 532,87 km ^{2}
Kystvann	579	41	30 967,76 km ^{2}
Totalt	**4112**	**544**	

2.3. Beskyttede områder i vannregionen

Et beskyttet område (vannforskriften § 16) er et geografisk avgrenset område beskyttet etter vedtak, forskrifter eller retningslinjer i samsvar med Vedlegg IV i vannforskriften. Beskyttelsen som disse områdene har, er begrunnet i hensynet til helse eller viktige naturverdier og går utover den generelle beskyttelsen som miljømålene i vannforskriften gir. Det innebærer at vannforekomster i et beskyttet område både skal oppfylle vannforskriftens miljømål og ivareta særlige hensyn knyttet til grunnlaget for beskyttelsen.

Særlige hensyn kan være verneformålet i et verneområde, særlige krav til vannkvalitet i drikkevannskilder eller badevann, eller begrensning på ulike former for inngrep. Dette legger føringer for ny aktivitet eller inngrep i beskyttede områder.

Beskyttede områder etter vannforskriften omfatter:

- Områder utpekt eller tiltenkt til uttak av drikkevann
- Områder utpekt til beskyttelse av økonomisk betydelige akvatiske arter
- Områder utpekt til rekreasjonsformål (badeplasser)
- Områder følsomme for næringsstoffer
- Områder utpekt til beskyttelse av habitater og arter

Tabell 5 Antall beskyttede områder og antall berørte vannforekomster per type beskyttet område.

Antall beskyttede områder (Nordland og Jan Mayen)

№	Beskyttet Område Type	Antall beskyttede områder	Antall vannforekomster
1	Drikkevann	197	282
2	Badevann	137	130
3	Annet	65	783
	Totalt	399	1195

Register over beskyttede områder er tilgjengelig i Vann-Nett (kart, tabeller og faktaark). Der fremgår det om en vannforekomst inngår i ett eller flere beskyttede områder.

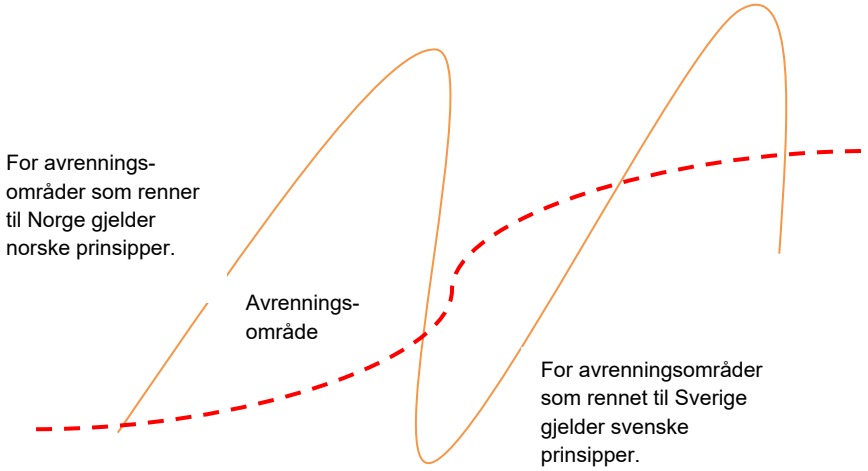
Lenke: Vannportalen- Beskyttede områder (drikkevann og badevann m.m.) - Vannportalen.

2.4. Internasjonal vannregion

Vannforskriften § 30 sier at en vannregion som strekker seg over landegrenser, skal regnes som en internasjonal vannregion.

Nordland og Jan Mayen vannregion grenser mot Sverige, først og fremst mot Bottenviken. En mindre del grenser også til Bottenhavet. Dette gjør at vannregionen må samarbeide tett med de svenske vannregionene om forvaltning av felles vannforekomster.

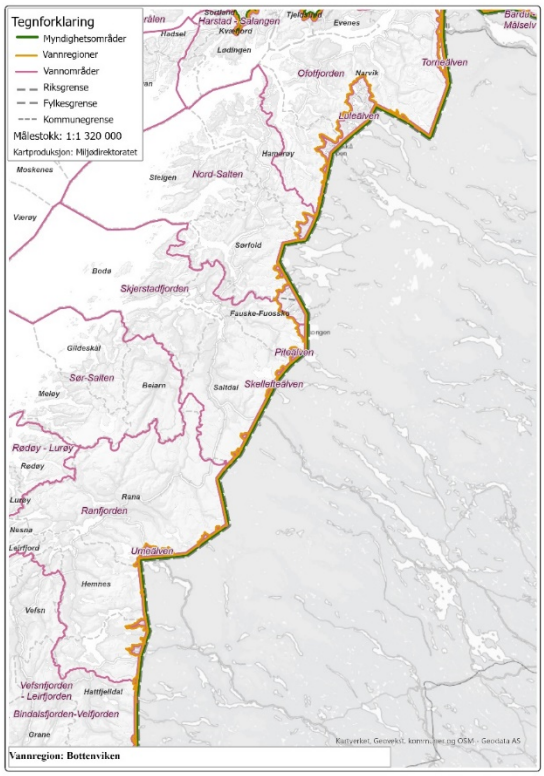
Det finnes et eget strategidokument som beskriver hvordan Norge og Sverige skal forvalte disse grensekryssende vannforekomstene[11]. Hovedprinsippet er at forvaltningen skal følge grensene for avrenningsområdene, ikke riksgrensen. I tillegg skal landet som ligger nedstrøms legge føringer for hvordan vannforekomstene inndeles, vurderes og klassifiseres (se figur 6). Figur 7 viser de delene av Bottenviken som inngår i vannregionen Nordland og Jan Mayen.

Figur 6 Prinsipper for forvaltningen langs grensen

Hvert land har ansvar for å følge opp tiltakene i sin del av vannforekomstene, i tråd med mål som fastsettes på begge sider av grensen. Mottakerlandet fastsetter målene, etter dialog med myndighetene på den andre siden. All myndighetsutøvelse stopper likevel ved riksgrensen.

[11] Strategi grensevann - Norge og Sverige

Figur 7 Kart over deler av Bottenvikens vattendistrikt som ligger i Nordland fylke

Figur 8 Kart over vannregioner i Norden

Det er også utarbeidet et regionalt samordningsdokument for samarbeidet mellom Nordland vannregion, Troms vannregion, Bottenviken og deler av Bottenhavet. Dokumentet beskriver hvordan distriktene skal samarbeide i perioden 2028–2033, blant annet hvilke møter som skal holdes og hvilken informasjon som skal utveksles når. Målet er å sikre effektivt samarbeid og tydelig ansvarsfordeling.

3. Måloppnåelse og erfaringer fra forrige planperiode

Gapet mellom dagens tilstand og miljømålene gjør det nødvendig med målrettet innsats i kommende planperiode. Erfaringene fra tidligere planperioder gir grunnlag for å styrke prioriteringer, samarbeid og tiltak i neste planfase.

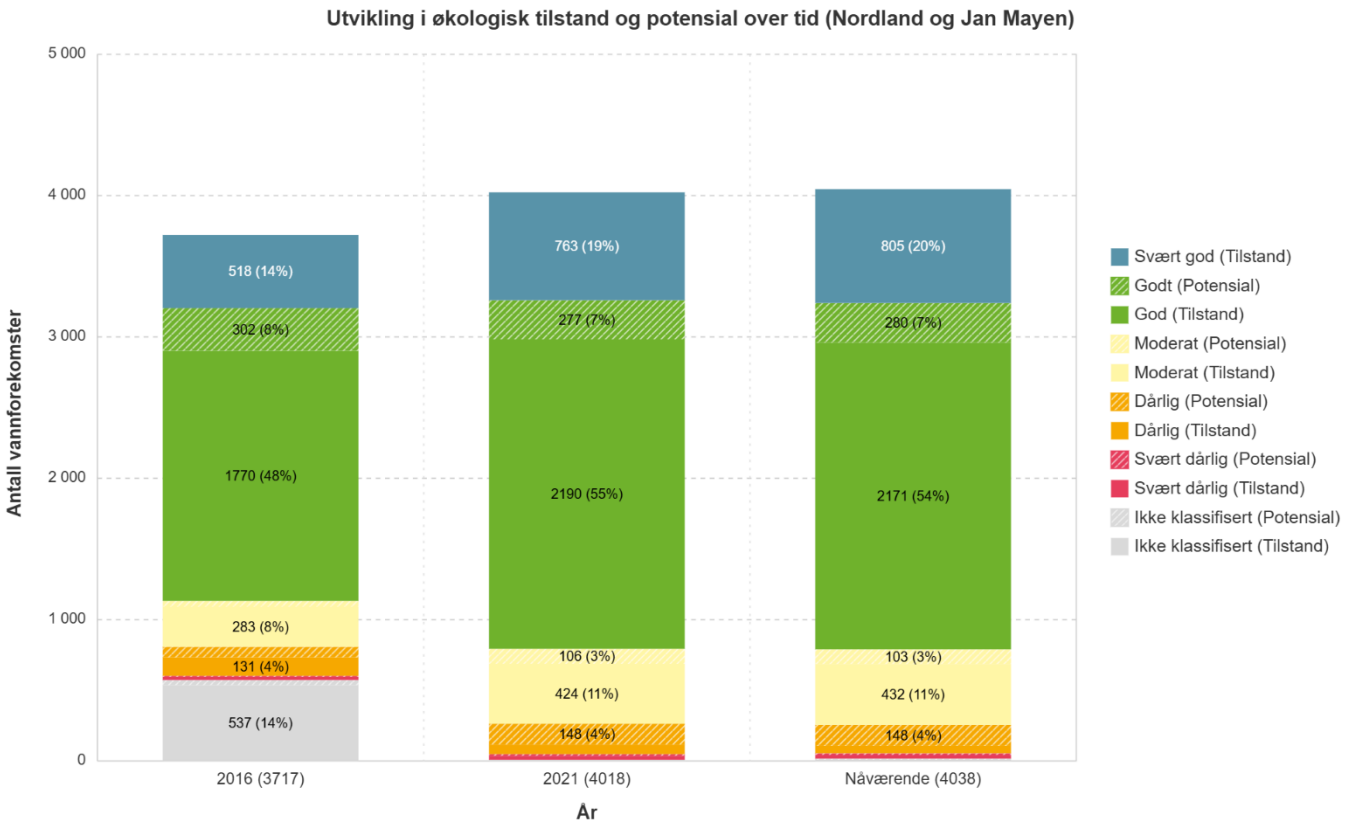
3.1. Måloppnåelse og utvikling i miljøtilstand

Ny kunnskap og nye overvåkingsresultater legges til grunn for vurderingen av forholdene i vann og vassdrag, og tilstandsklassifiseringen er avhengig av det kunnskapsgrunnlaget som er tilgjengelig. I mange av vannforekomstene i vannregionen finnes det lange overvåkingsserier som gir god oversikt over tilstanden og hvordan utviklingen har vært de siste årene. I mange andre vannforekomster har det vært liten eller ingen overvåking av vannmiljøet, og klassifiseringen av miljøtilstanden i disse har bare blitt vurdert ut fra påvirkningsanalyser og lokal kunnskap.

Figur 9 viser hvordan økologisk tilstand og økologisk potensial i vannforekomstene i Nordland vannregion har utviklet seg over tid. Tallene bygger på rapporterte data fra 2016, 2021 og dagens registreringer i Vann-Nett. Figuren viser ikke bare reelle endringer i tilstand/potensial som følge av miljøtiltak. Siden 2016 har det skjedd endringer i inndelingen av vannforekomster, i antall vannforekomster og i metodene for klassifisering. Derfor er ikke alle vannforekomster og data direkte sammenlignbare mellom årene. I tillegg påvirkes statistikken av økt presisjon gjennom mer overvåking og kartlegging. For noen vannforekomster skyldes derfor endret miljøtilstand bedre kunnskap om den faktiske tilstanden, ikke nødvendigvis en reell forbedring eller forverring. Dette gjør det vanskelig å trekke sikre konklusjoner om reell endring over tid basert på denne oversikten alene.

Det er vanskelig å se en samlet forbedring i miljøtilstanden for hele vannregionen. Siden 2021 har andelen vannforekomster med svært god tilstand økt med 1%, mens andelen vannforekomster med god tilstand har falt med 1%. Ellers er det ingen prosentvise endringer i tilstand. Ved å se på utviklingen i miljøtilstand på vannområdenivå er det tydeligere, og det er lettere å se hvor tiltak har forbedret tilstanden i vannforekomstene[12].

[12] Vannstatistikk · Vann-Nett

Figur 9 Utvikling i tilstand/potensial fordelt på antall vannforekomster. Økt antall vannforekomster mellom planperiodene skyldes oppdatert vannforekomstinndeling. Kilde: Vann-Nett.no 23.07.26

Det gjennomføres mange tiltak i vannregionen for å bidra til at miljømålene i vannforekomstene våre nås. Noen tiltak forbedrer miljøtilstanden, mens andre hindrer at tilstanden i vannforekomstene forringes. I teksten under fremheves noen eksempel på tiltak rettet mot ulike påvirkninger på vannmiljø.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til avløp:

- Utbedring av eksisterende avløpsledning på Vinjestranda på Gimsøy i Vågan kommune. Etablering av renseanlegg, og tilkobling av eksisterende boliger, samt ny skole til renseanlegget. Sanering av flere eldre slamavskillere.
- Etablering av spillvannsledning langs Oselva i Øksnes kommune. Tiltaket har til hensikt å bedre vannkvaliteten i Oselva og elvedelta der elva møter Alsvågen.
- Systematisk opprydding avløp i Bø kommune i Vesterålen. Kommunen har utarbeidet en strategi for opprydning i avløpsledningsnett og spredt avløp for hele kommunen. Det arbeides fra vannforekomst til vannforekomst for å finne løsninger for å fjerne direkte utslipp til resipient eller lavgradig renset avløpsvann. Tiltak både på offentlig og private ledningsanlegg.
- Rana kommune har utarbeidet en temaplan for opprydding i spredte avløp. Planen gir en oversikt over hvordan og hvorfor de skal gjøre arbeidet. Kommunen er delt opp i 17 tiltaksområder som er organisert i en prioritert rekkefølge.
- Rana kommune gjennomfører en større ombygging og utvidelse av Mjølan renseanlegg for å oppgradere det kommunale avløpsnettet. Avløp fra flere av de mindre og eldre anleggene skal overføre til Mjølan, noe som vil knytte opp imot 5000 nye innbyggere til anlegget.

- Lurøy kommune har forlenget avløpsledning som tidligere hadde utslipp i Lovund havn, slik at det nå er utslipp utenfor indre havn hvor det er en større resipient med bedre vannutskifting.
- Narvik kommune v/ Narvik Vann har utarbeidet temaplan for opprydding i spredt avløp i Narvik kommune og jobber systematisk med tilsyn og oppfølgning av alle private avløpsanlegg i kommunen.
- Tiltak for å utbedre Vassvik pumpestasjon i Narvik er gjennomført for å overholde krav i utslippstillatelse om begrensninger i overløpsdrift.
- Ny avløpsløsning i Kjøpsvik, Narvik kommune, er delvis gjennomført, deler av tiltaket er satt på vent i påvente av nytt avløpsdirektiv. Sanering og fornyelse av ledningsnettet gjennomføres kontinuerlig i Narvik kommune for å minimere lekkasjer.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til landbruk

- Regionale miljøtilskudd for mindre avrenning til vann og utslipp til luft har økt i perioden fra 2022-2025. Økningen skylles både økte satser og omsøkt tilskudd i perioden. Vedlegg 3 i forskriften som bestemmer områder som kan søke om kantsone uten gjødsling vektlegger vannkvaliteten ved årlig revidering. Ingen vannforekomster er tatt ut av listen, nye forslag vurderes årlig.
- Fra ordningen Spesielle Miljøtiltak i Landbruket (SMIL) er det bevilget 5,3 millioner i perioden 2020-2025, for tiltak som skal forebygge avrenning. Eksempler på tiltak er erosjonssikring, utbedring av hydrotekniske anlegg, flomdempende tiltak, fangdammer, vegetasjonssoner og andre tiltak mot avrenning.
- Ordningen tilskudd til drenering har siden 2021 mottatt 2-300 søknader årlig. Rammen har økt fra 2021 fram til 2025, og de siste årene er hele rammen brukt i fylket. God drenering hindrer overflatevann på jordbruksareal og reduserer risikoen for avrenning av næringsstoffer og partikler.
- Det er gjort flere restaureringstiltak i Segeråga i Rødøy/Meløy kommune. Finmasser som hadde sedimentert i vassdraget etter nydyrking er gravd ut. Det er etablert flere fangdammer, lagt ut gytegrus og større steiner, det er gjort erosjonssikringer mm.
- Biotopforbedrende tiltak i landbrukspåvirkede bekker i Straumevassdraget i Bø kommune. Det har blitt gjennomført flere restaureringstiltak bl.a. i bekkene rundt Veggemo for å forbedre gyte- og oppvekstmulighetene for ørret/sjøørret i vassdraget.
- Flere gårdbrukere langs Balsnesvassdraget i Ballangen har investert i mer presist spredeutstyr for spredning av husdyrgjødsel.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til vei

- Utbedring av veikulverter for å sikre fiskevandring i flere vassdrag som eksempelvis Straumevassdraget i Bø, Olsåga i Meløy, Vikelv i Saltdal og Skjomenvassdraget i Narvik.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til vannkraft

- Kompensering av skadevirkninger av vannregulering knyttet til vannkraft ved utsettinger av fisk i Røssåga i Hemnes. Det er også gjennomført biotoptiltak for å restaurere gyteområder som har blitt nedslammet som følge av manglende flomepisoder grunnet vannkraftregulering.
- Nordkraft har sendt inn søknad til NVE om endring i minstevannføring i Austerdalselva for Sørfjorden kraftverk i Tysfjord, Narvik kommune. Endringen baseres på fiskebiologiske undersøkelser og er ventet å forbedre forholdene for fisken i elva.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til annen regulering

- Krav om kartlegging av sårbar natur på sjøbunnen (akvakultur), samt overvåking.
- Nedjustering av biomasse (mengde fisk) ved akvakulturanlegg. Tilbaketrekking av tillatelse kan være aktuelt i spesielle tilfeller.
- Pålegg om innføring av BAT-AEL[13] i næringsmiddelbransjen som innebærer strenge utslippskrav til sjø i tråd med EUs industriutslippsdirektiv.
- Krav om spredningshindrende tiltak (avbøtende tiltak) ved mudring, dumping og utfylling i sjø, tidsbegrensning på arbeidene pga. gytetid for blant annet kysttorsk, sjøfugl, etc.

Eksempler på miljøforbedrende tiltak knyttet til annet

- Statsforvalteren i Nordland startet i 2021 et målrettet arbeid mot pukkellaks. Arbeidet ble gjennomført i samarbeid med Prosjekt Utmark (Norges Bondelag), og det ble videreført i 2023 og 2025. Prosjekt Utmark har på oppdrag fra Statsforvalteren i Nordland kartlagt pukkellaks i utvalgte elver og samarbeidet med lokale krefter om uttak av pukkellaks i mange elver.[14]
- Tildeling av midler til restaurering av laksetrapper har ført til at flere laksetrapper i bl.a. Vefsnavassdraget og Ranavassdraget nå fungerer for fiskeoppvandring igjen.
- Det er gjennomført flere reetableringsprosjekter for å styrke fiskebestander som har blitt redusert på grunn av bekjempelsen av *Gyrodactylus salaris*. Dette har i stor grad handlet om utsetting av fisk fra kultiveringsanlegg. De siste to regionene der dette har blitt gjennomført er Ranaregionen og Vefsnaregionen.

Effektene av tiltak kommer ofte gradvis. Økosystemene trenger tid til å tilpasse seg når belastningene reduseres. Samtidig kan nye utfordringer svekke effekten av tiltakene. Dette gjelder blant annet klimaendringer, som gir mer styrtregn, flom og endrede smelteperioder, og endret arealbruk, for eksempel økt utbygging uten tilstrekkelig hensyn til samlet belastning.

3.2. Erfaringer fra forrige planperiode

I planperioden 2022–2027 har oppmerksomheten rundt kravene i vannforskriften og miljømålene økt, både hos myndigheter og i samfunnet. Hensynet til vannmiljøet vurderes nå oftere i utslippstillatelser, vedtak, kommunale planer og konsekvensutredninger. Arbeidet med å beskytte vannmiljøet og hindre forringelse har blitt bedre.

Det har også kommet nye juridiske virkemidler, blant annet ny gjødselvareforskrift. Samtidig praktiseres eksisterende regler strengere, særlig innen avløp. Flere tiltak er gjennomført, og omfanget har økt i deler av vannregionen.

Samtidig tar det tid før tiltak gir synlige effekter, særlig i vannforekomster som har vært påvirket lenge. Derfor må arbeidet ses i et langsiktig perspektiv. I mange sektorer gjennomføres det fortsatt for få tiltak, og flere vannforekomster påvirkes av flere kilder samtidig. Det krever bedre samarbeid mellom sektorene for å nå miljømålene.

---

[13] BAT-AEL= Best Available Techniques- Associated Emission Levels

[14] Evaluering av tiltak mot pukkellaks i Norge i 2025 - miljodirektoratet.no

Den største utfordringen er mangel på kompetanse, kapasitet og ressurser til å gjennomføre nok tiltak. Dette gjelder flere sektormyndigheter, men er særlig krevende for kommunene. Kommunene har ansvar for mange aktiviteter som påvirker vannmiljøet, samtidig som økonomien har blitt mer presset mot slutten av planperioden.

Erfaringene fra planperioden viser at samarbeidet mellom sektormyndighetene, vannregionmyndigheten, Statsforvalteren, vannområdekoordinatorene og kommunene er blitt bedre, særlig mot slutten av perioden. Tett dialog og regelmessige møteplasser har gitt bedre samordning, raskere avklaringer og en mer enhetlig oppfølging av vannforvaltningsarbeidet.

Samtidig er det fortsatt behov for bedre koordinering mellom aktørene. Dette er viktig for å sikre tydeligere prioriteringer og mer effektive prosesser i planleggingen og gjennomføringen av tiltak.

Kunnskapsgrunnlaget er styrket på flere områder. Økt innsats innen marin forvaltning og nye krav til miljøovervåking i havbruksnæringen har bidratt til dette. Likevel mangler det fortsatt viktig kunnskap om mange vannforekomster. Begrensede ressurser til kartlegging og undersøkelser gjør at miljøtilstanden i mange områder fortsatt er usikker. Det er også behov for mer enhetlig bruk av Vann-Nett og en felles forståelse av registreringer og vurderinger. Det vil gi et mer korrekt og sammenlignbart bilde av påvirkninger og miljøtilstand.

Mange sektorer opplever at det er krevende og tidkrevende å gjennomføre miljøforbedrende tiltak. Saksbehandling, pålegg og oppfølging av virksomheter krever betydelige ressurser, og det kan ta lang tid før tiltak gir synlige resultater i miljøet. Flere kommuner har begrenset kapasitet til større tiltaksprosjekter, og oppfølgingen av enkelte områder, som spredte avløp, er fortsatt utfordrende.

Når det gjelder måloppnåelse, er det oppnådd framgang på flere områder. Likevel er utfordringene fortsatt store. Dette gjelder blant annet lakselus, der færre overskridelser ved oppdrettsanlegg så langt ikke har gitt en tilsvarende reduksjon i påvirkningen på vill laksefisk.

Samlet viser erfaringene at økt samarbeid, bedre kunnskapsgrunnlag og videreutvikling av virkemidler har styrket arbeidet med å nå miljømålene. Samtidig er det fortsatt behov for mer kunnskap, bedre ressursgrunnlag, sterkere sektoroppfølging og raskere gjennomføring av tiltak dersom miljømålene skal nås.

Tiltaksoppfølging og gjennomføringsgrad

Tiltaksprogrammet oppsummerer tiltak for å oppfylle miljømålene. De foreslåtte tiltakene i gjeldende tiltaksprogram (2022 – 2027) følges opp av den myndigheten som har lovverk eller andre virkemidler. Opplysninger om tiltakene finnes i Vann-Nett. Status for tiltaksgjennomføring er vist i Tabell 6.

Tabell 6 viser status for tiltaksgjennomføring per virkemiddeleier for planperioden 2022-2027 (Nordland og Jan Mayen).

Status for tiltaksgjennomføring per virkemiddeleier for planperioden 2022-2027 (Nordland og Jan Mayen)

№	Vannområde	Ferdig		Pågår		Under behandling		Foreslått		Ikke aktuelt		Samlet	
1	Kommune	101	12.5 %	183	22.6 %	93	11.5 %	347	42.9 %	84	10.4 %	808	68.4%
2	Statsforvalteren	51	30.4 %	32	19.0 %	13	7.7 %	59	35.1 %	13	7.7 %	168	14.2%
3	Miljødirektoratet	10	9.0 %	37	33.3 %	6	5.4 %	43	38.7 %	15	13.5 %	111	9.4%
4	Mattilsynet	0		12	21.4 %	0		44	78.6 %	0		56	4.7%
5	NVE	4	14.3 %	6	21.4 %	7	25.0 %	8	28.6 %	3	10.7 %	28	2.4%
6	Fiskeridirektoratet	0		8	100.0 %	0		0		0		8	0.7%
7	Landbruksdirektoratet	0		0		0		2	100.0 %	0		2	0.2%
8	Fylkeskommunen	0		1	100.0 %	0		0		0		1	0.1%
	Totalt	166	14.0%	279	23.6%	119	10.1%	503	42.6%	115	9.7%	1182	100%

I planperioden 2022-2027 var det foreslått flest tiltak (ca. 68 % av totalt antall tiltak) innenfor kommunenes ansvarsområde. Av kommunens tiltak er nesten 35 % av de foreslåtte tiltakene enten ferdige eller pågår, og 12 % er under behandling.

Statsforvalteren har hatt ansvar for litt over 14.2 % av de foreslåtte tiltakene. Av disse er ca. 60 % enten ferdige eller pågår, og ca. 7.7 % er under behandling. Miljødirektoratet har ansvar for ca. 9.4 % der ca. 42 % av disse enten er ferdig eller pågår og 5.4% er under behandling. NVE har videre ansvar for 2.4 % av tiltakene i vannregionen og ca. 36 av disse er enten ferdig eller pågår og ca. 21 % er under behandling. Mattilsynet 4.7 % der 78.6 % av disse er foreslått. Av totalt antall foreslåtte tiltak i vannregionen har øvrige myndigheter foreslått ca. 1 % innen sine ansvarsområder. Noen av myndighetene har igangsatt tiltak, mens andre ikke har gjort det.

I tillegg til de tiltakene som ble foreslått av myndighetene i tiltaksprogrammet for 2022-2027, er det flere myndigheter som gjennomfører tiltak for å redusere påvirkning på vannmiljøet innen egne ansvarsområder som ikke er lagt inn i Vann-Nett. Tiltaksgjennomføringen er derfor større enn det som vises i Vann-Nett.

4. Mål og prioriteringer i vannregionen 2028-2033

Dette kapitlet beskriver vannregionens mål og prioriteringer for 2028–2033, for å bedre vannmiljøet.

Målene bygger på vannforskriften og utviklingsmålene i regional planstrategi, som er et av de viktigste styringsverktøyene for fylkestinget i Nordland.

Prioriteringene bygger på planprogrammet, erfaringer fra forrige planperiode og ambisjonsnivået gitt i nasjonale føringer. Både målene og prioriteringene er utviklet i vannregionutvalget gjennom regionale samhandlingsmøter.

4.1. Regionale mål og strategier for planperioden

I Nordland ønsker vi en helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning av vannet vårt. For å lykkes med dette, er det behov for felles mål for hva vi ønsker å oppnå i planperioden. Slik kan vi samarbeide bedre på tvers av sektorer og kommunegrenser, og legge til rette for at miljømålene nås. Når begrepet «vi» brukes i planen viser dette til både offentlige aktører, næringsliv og frivillig sektor som kan bidra til å oppnå målene.

Hovedmålene for regional plan for vannforvaltning følger vannforskriften og regional planstrategi for Nordland 2024-2028. Hovedmålene beskriver en ønsket fremtidig tilstand for Nordland:

- **I Nordland har vi en fremtidsrettet forvaltning av vannressursene våre**[15]
- **I Nordland har vi en helhetlig og bærekraftig bruk av våre elver, innsjøer og kystområder**[16]

For å lykkes med å nå disse ambisjonene inneholder regional plan for vannforvaltning felles målsettinger for hva vi ønsker å oppnå i planperioden. Det er også utarbeidet strategier og aktiviteter for gjennomføring av planen.

- **Delmålene** beskriver regionale målsettinger for å følge opp vannforskriften og regional planstrategi for Nordland 2024-2028
- **Strategiene** forteller hva vi skal gjøre for å oppnå delmålene som er satt
- **Aktiviteter** utgjør planens handlingsprogram og konkretiserer hvordan vi sammen skal følge opp strategiene og oppnå delmålene

[15] Koblet til mål 4 i Regional planstrategi for Nordland: *Utvikle livskraftige lokalsamfunn og konkurransedyktig næringsliv som leder an i det grønne skiftet.*

[16] Koblet til mål 3 i Regional planstrategi for Nordland - Skape god balanse mellom bruk og vern av natur og arealer.

Delmål for planperioden – I Nordland vil vi:

1. Videreføre og styrke regionalt samarbeid og samordning
2. Styrke vannområdemodellen
3. Styrke arbeidet innenfor kommunenes ansvarsområder i vannforvaltningen
4. Sette søkelys på sammenhengen mellom klimatilpasning og vannmiljø
5. Styrke kunnskapsbasert vannforvaltning
6. Jobbe for restaurering av vassdrag og sjø
7. Jobbe for å redusere plastforsøplingen av våre vassdrag og kystområder
8. Jobbe for å hensynta naturverdiene og naturtjenestene vannet gir
9. Styrke koblingen mellom vannforvaltning og kulturmiljø

Delmål 1: I Nordland vil vi videreføre og styrke regionalt samarbeid og samordning

For å nå miljømålene må alle bidra. God dialog og godt samarbeid mellom sektorer og aktører gir bedre kunnskap og bedre prioriteringer. Når myndigheter samordner virkemidler og budsjetter, øker muligheten for gode og helhetlige løsninger. Økt samarbeid mellom sektorer og aktører er med andre ord avgjørende for å lykkes. Det gjør det også lettere å gjennomføre riktige tiltak.

Dette er særlig viktig der flere sektorer påvirker vannmiljøet, og der utfordringene går på tvers av ansvarsområder. Derfor vil vi videreføre og styrke dagens samarbeid, slik at vi får mest mulig nytte av bedre samordning.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 1**: Vi viderefører og styrker arbeidet i de regionale vannforvaltningsarenaene som allerede er etablert.
- **Strategi 2**: Vi bruker den regionale referansegruppen aktivt. Den skal sikre medvirkning fra berørte interesser som ikke har formelle roller eller myndighetsansvar etter vannforskriften eller annet sektorlovverk.

Delmål 2: I Nordland vil vi styrke vannområdemodellen

Vannområdene er det lokale nivået i vannforvaltningen. De følger nedbørfeltene og går som regel på tvers av kommunegrenser. Dette legger til rette for samarbeid mellom kommuner og andre aktører.

Arbeidet i vannområdene skal:

- sikre deltakelse fra kommunene og god lokal medvirkning
- samordne innsatsen mellom kommunene
- styrke kommunenes kompetanse i vannforvaltning
- gi et godt grunnlag for regionale vannforvaltningsplaner og tilhørende tiltaksprogrammer

Veiledning og oppfølging av vannområdene og kommunenes ansvarsområder er et kontinuerlig arbeid. Dette skal videreføres og styrkes.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 3**: Vi bruker samarbeidsavtalene aktivt som styringsverktøy for å sikre god lokal gjennomføring i vannområdene.
- **Strategi 4:** Vi etablerer faggrupper og lokale referansegrupper i vannområdene for å styrke faglig kvalitet og lokal forankring.
- **Strategi 5**: Gjennom vannområdeforum bidrar vi til at vannområdekoordinatorene får tydelige rammer, nødvendig støtte og god veiledning.

Delmål 3: I Nordland vil vi styrke arbeidet innenfor kommunenes ansvarsområder i vannforvaltningen

Kommunene har en sentral rolle i vannforvaltningsarbeidet. De er myndighet og har ansvar for å fatte vedtak om tiltak innen blant annet:

- drikkevann og avløp
- overvannshåndtering
- landbruksforvaltning
- arealforvaltning
- forurensning

Kommunenes arealplanlegging er særlig viktig for å nå målet om god tilstand i vannforekomstene. Vannmiljøet er et viktig hensyn i areal- og samfunnsplanlegging. I all arealplanlegging må påvirkning på vann og håndtering av vann vurderes. Forebyggende planlegging er den mest kostnadseffektive måten å ivareta vannmiljøet på, både på kort og lang sikt. Dette er avgjørende for en langsiktig og bærekraftig forvaltning av vannressursene. Det samme gjelder klimatilpasning. Ved å sette av arealer til flomsoner, elveløp og naturbaserte løsninger kan vi forebygge skader og redusere risiko. Helhetlig planlegging kan også bidra til å rette opp eller fjerne eldre påvirkninger på vannmiljøet. God ivaretakelse av vannmiljøet i kommunale planer er derfor en forutsetning for å nå målene i vannforvaltningsplanen.

Strategier for å styrke kommunenes rolle:

- **Strategi 6:** Vi bidrar med planveiledning gjennom faggruppene i vannområdene, slik at kommunene får bedre støtte i sitt planarbeid.
- **Strategi 7:** Vi setter særlig søkelys på kommunedelplaner for avløp og vannmiljø for å sikre helhetlige og målrettede løsninger.
- **Strategi 8:** Vi bidrar til oppfølging av prioriterte vassdrag som er påvirket av landbruk, i samarbeid med relevante aktører.

Delmål 4: I Nordland vil vi sette søkelys på sammenhengen mellom klimatilpasning og vannmiljø

Det er et nasjonalt mål å redusere skader og øke samfunnssikkerheten i møte med klimaendringer. Klimaendringene kan samtidig forsterke belastninger på vannmiljøet, som forurensning, fysiske påvirkninger og forsøpling.

Arealplanlegging er et sentralt virkemiddel for å sikre gode og robuste klimatilpasningsløsninger. Gjennom planleggingen kan vi ivareta både bebyggelse, infrastruktur og vannmiljø i vassdragene.

Klimatilpasning kan bidra til å beskytte vannmiljøet. Samtidig er det en risiko for at enkelte klimatilpasningstiltak kan ha negative konsekvenser for den økologiske og kjemiske tilstanden i vann. Dette må vi ta hensyn til når tiltak planlegges og gjennomføres.

Naturen har en egen evne til å dempe effektene av klimaendringer. Denne evnen må utnyttes bedre. Naturbaserte løsninger gir flere gevinster, blant annet for naturmangfold, nærmiljø og folkehelse, og bør derfor prioriteres i klimatilpasningsarbeidet.

Vassdrag bør i størst mulig grad få tilstrekkelig plass, slik at nærliggende arealer kan tåle flom. Slike områder kan også brukes til friluftsliv og rekreasjon. En funksjonell kantvegetasjon er samtidig viktig for både naturmangfold og vannmiljø.

For å beskytte eksisterende bebyggelse og infrastruktur mot flom, vil det ofte være behov for tiltak som innebærer fysiske og tekniske inngrep i vassdrag og langs kysten. I slike tilfeller skal naturbaserte løsninger alltid vurderes, og vassdrag bør gis så stor plass som mulig. Restaurering og åpning av lukkede bekker kan være gode og effektive klimatilpasningstiltak. Bort valg av naturbaserte løsninger skal begrunnes, jf. Statlige planretningslinjer for klima og energi kap. 5.3.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 9:** Når vi skal gjennomføre klimatilpasningstiltak skal naturbaserte løsninger skal alltid vurderes først.
- **Strategi 10**: Vi jobber for å styrke kunnskapen om hvordan klimaendringer påvirker vannmiljøet og måloppnåelsen i Nordland. Vi vil også fremme klimatilpasningstiltak som bidrar til bedre vannmiljø.
- **Strategi 11:** Vi jobber for å innlemme hensyn til klimaendringer og vannmiljø i planlegging og forvaltning

Delmål 5: I Nordland vil vi styrke kunnskapsbasert vannforvaltning

Kunnskapsbasert vannforvaltning betyr at beslutninger om vannressurser bygger på vitenskapelig forskning, miljøovervåking og lokal erfaring. Behovet for oppdatert kunnskap er avgjørende fordi klimaendringer, forurensning og arealendringer endrer vannmiljøet raskt. For å oppnå en fremtidsrettet forvaltning må vi derfor bruke kunnskap og erfaring bedre i arbeidet med vannforvaltning. Vi trenger også økt kunnskap og forskning om vann for å få til gode tiltak der det trengs.

Formidling og kommunikasjon

Vi må bli flinkere til å formidle arbeidet som gjøres. God kommunikasjon øker bevisstheten om verdien av et godt vannmiljø og behovet for en fremtidsrettet vannforvaltning. Deling av kunnskap, erfaringer og resultater styrker forståelsen av utfordringer og muligheter, og bidrar til en mer kunnskapsbasert forvaltning. Deling av gode eksempler skaper engasjement og eierskap til tiltakene, og kan inspirere flere til å bidra.

Styrke kunnskapsgrunnlaget

Vi må arbeide målrettet for å sikre mer midler til overvåking og kartlegging av utfordringer i vannmiljøet. Dette krever en langsiktig og koordinert innsats fra vannregionmyndighetene.

Samtidig må vi utnytte dagens tilskuddsordninger best mulig. Det gjør vi gjennom god samordning på tvers av sektorer og ved å prioritere innsatsen der behovet og effekten er størst.

Forskning og teknologi

Det kommer stadig ny kunnskap, og teknologien utvikler seg raskt. Forskning kan også bidra til oppdatert kunnskapsgrunnlag om miljøtilstanden i vannforekomstene. Vi må holde oss oppdatert og ta i bruk nye løsninger der det er relevant. Dette vil styrke arbeidet med å nå miljømålene og danne grunnlaget for en fremtidsrettet forvaltning av vannressursene våre.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 12:** Vi styrker arbeidet med kommunikasjon innen vannforvaltningen, både gjennom etablerte og nye plattformer og arenaer
- **Strategi 13:** Kunnskapsgrunnlaget og kompetansen hos aktørene i vannforvaltningen styrkes gjennom samarbeid, kunnskapsdeling og erfaringsutveksling
- **Strategi 14:** Vi deltar i/prioriterer deltakelse i relevante forskningsprosjekter som produserer kunnskap som vil styrke vannforvaltningen i hele Nordland

Delmål 6: I Nordland vil vi jobbe for restaurering av vassdrag og sjø

Restaurering er et viktig virkemiddel for å forbedre tilstanden i vann, vassdrag og kystvann som er påvirket av menneskelig aktivitet. Slike tiltak kan gi rask og varig miljøgevinst.

Eksempler på restaureringstiltak er:

- forbedring av leveområder, som utlegging av gytegrus og store steiner
- planting av trær og vegetasjon langs vassdrag
- fjerning av vandringshindre for fisk
- åpning av lukkede bekker

For å nå miljømålene er det nødvendig å styrke innsatsen for restaurering av vannrelaterte økosystemer.

Strategier for å styrke restaureringsarbeidet:

- **Strategi 15:** Vi følger opp den nasjonale handlingsplanen for restaurering[17].
- **Strategi 16:** Vi bidrar til oppfølging av den regionale listen med prioriterte restaureringsprosjekter, i samarbeid med relevante aktører (se tabell 10 i kapittel 4.2.3).

Delmål 7: I Nordland vil jobbe for å redusere plastforsøplingen av våre vassdrag og kystområder

Plastforsøpling er et relativt nytt tema i vannforvaltningsarbeidet. Kunnskapsgrunnlaget er fortsatt under utvikling, og det finnes foreløpig få gode indikatorer for å følge utviklingen over tid og vurdere effekten av tiltak.

Utvikling av indikatorer og metoder for overvåking skjer i hovedsak på nasjonalt nivå. I planperioden skal vannregionen derfor bidra med regional kunnskap og rette innsatsen mot konkrete tiltak. Dette omfatter kartlegging, prioritering av problemområder og holdningsskapende arbeid.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 17**: Vi prioriterer kartlegging av plastforsøpling i ferskvann der kunnskapen i dag er mangelfull.
- **Strategi 18**: Vi prioriterer problemområder og velger ut bynære vassdrag og viktige friluftslivsområder for målrettet kartlegging og tiltak.

[17] Den nasjonale handlingsplanen for restaurering av vassdrag er nå publisert. Planen gir et felles rammeverk for arbeidet med vassdragsrestaurering fram mot 2030. Nasjonal handlingsplan for restaurering av vassdrag

- **Strategi 19**: Vi arbeider systematisk med holdningsskapende tiltak og målrettet innsats for holdningsendringer i relevante sektorer, gjennom etablerte vannforvaltningsstrukturer i vannregionen.

Delmål 8 I Nordland vil vi jobbe for å hensynta naturverdiene og naturtjenestene vannet gir

Vann gir mange viktige naturverdier og tjenester, men dette har fått for lite oppmerksomhet tidligere. Vi må i større grad ta hensyn til disse verdiene når vi planlegger arealbruk og gjennomfører tiltak. Dette gjelder også beskyttede områder etter vannforskriften (§ 16 og vedlegg IV).

Viktige naturverdier og naturtjenester er blant annet:

- Truede ferskvannsnaturtyper (for eksempel elvedelta og kalksjøer) og arter (for eksempel elvemusling, storørret og ål)
- Ålegrasenger
- Nasjonale laksevassdrag
- Verneplan for vassdrag, og vannforekomster i verneområder
- Kantsoner langs vann og vassdrag
- Drikkevann
- Friluftsliv / rekreasjon

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 20:** For å sikre at naturverdiene og naturtjenestene vannet gir blir bedre ivaretatt, vil vi arbeide for å styrke kunnskapsgrunnlaget og synliggjøre disse verdiene i planlegging og beslutningsprosesser

Delmål 9 I Nordland vil vi styrke koblingen mellom vannforvaltning og kulturmiljø

Ved planlegging og gjennomføring av tiltak i vassdrag bør kulturminner, kulturmiljøer og historiske vannhåndteringssystemer ses som ressurser. Strukturer som broer, kanaler, flomløp, terskler og dammer forteller om hvordan vannressursene har blitt forvaltet gjennom historien mens myrer og våtmarksområder har et betydelig arkeologisk potensial. Ivaretagelse av disse strukturene kan også bidra til dagens mål om klimatilpasning, naturbaserte løsninger og god vannforvaltning.

Restaurerings- og klimatilpasningstiltak bør brukes til å synliggjøre kulturarv, styrke opplevelsesverdier og friluftsliv, bidra til stedsutvikling og formidle kunnskap om historisk vannforvaltning. Restaurering og tilpasning av historiske vannstrukturer kan også forbedre vannhåndtering, redusere risiko for erosjon og flomskader og styrke naturmangfold og vannmiljø. I mange tilfeller kan dette være mer bærekraftig og ressurseffektivt enn å etablere nye tekniske løsninger.

Klimaendringer kan samtidig øke risikoen for skader på kulturmiljøer langs vassdrag. I slike tilfeller bør en adaptiv forvaltning legges til grunn, der tiltak vurderes og justeres over tid for å ivareta kulturhistoriske verdier samtidig som hensyn til klimatilpasning, naturmangfold og vannmiljø ivaretas.

Der tiltak er nødvendige, bør det først vurderes om eksisterende kulturhistoriske strukturer og verdier kan bevares og inngå som en del av løsningen. Hvis endringer er uunngåelige, bør kulturhistoriske verdier dokumenteres og kunnskap om dem tas vare på for framtidig forvaltning, forskning og formidling i tråd med kulturminnelovens formål og bestemmelser.

Strategier for å nå delmålet:

- **Strategi 21**: Vi skal innlemme kulturmiljøhensyn i hele vannforvaltningen, fra planlegging og gjennomføring til drift og oppfølging av tiltak.
- **Strategi 22**: Vi skal bruke restaureringsprosjekter som arenaer for lokal læring, formidling og stedsutvikling, og som virkemidler for å styrke lokal forankring og engasjement.

4.2. Prioriteringer for planperioden

Dette kapitlet gir en oversikt over planens prioriteringer for planperioden innen temaene regulerte vassdrag, vassdragsrestaurering og landbruk. Kapittelet gir en oversikt over vassdrag og vannforekomster som det enighet om å prioritere i arbeidet med å forbedre vannmiljøet i vannregionen.

Prioriteringene skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Statlige og regionale tilskuddsmidler vil også bli forsøkt prioritert i disse vassdragene og vannforekomstene i planperioden.

Prioriteringene knyttet til regulerte vassdrag som kan medføre krafttap (kapittel 4.2.1) og vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling (kapittel 4.2.2), vil følges opp gjennom ordinær konsesjonsbehandling av vassdragsmyndighetene. Prioriteringene i planen vil være et viktig grunnlag for denne behandlingen.

Felles for prioriteringene er at de kan bidra til økt lokal og regional oppmerksomhet om behovet for miljøforbedringer i de aktuelle vannforekomstene. I tillegg kan de fungere som et insentiv for kommuner, grunneierlag og andre lokale aktører til å ta initiativ til prosesser og tiltak som kan forbedre miljøtilstanden.

4.2.1 Regulerte vassdrag med miljømål som kan medføre krafttap

Det er strenge nasjonale føringer for å godkjenne vassdrag med miljøforbedrende tiltak som kan føre til krafttap. Disse er både knyttet til vurderinger av påvirkning og miljøverdi, og hvor mye krafttap som er akseptabelt. For planperioden 2028-2033 er det gjort en vurdering av hvilke nye vassdrag som skal prioriteres for miljøforbedrende tiltak som kan medføre krafttap (Tabell 8)[18]. Miljøforbedrende tiltak som kan medføre krafttap kan være tiltak som minstevannføring, miljøtilpasset driftsvannføring eller vannslipp til fiskevandringsløsninger.

For å balansere hensynet til miljøforbedring og vannkraftproduksjon, setter nasjonale føringer noen rammer for prioritering av miljømål med tiltak i vannkraftsektoren. Nye miljømål som kan medføre krafttap må begrunnes spesielt, og ha dokumentert god kost-nytte (jf. tilråding og godkjenning av miljømål i 2022). Tiltak som medfører krafttap skal ha tilsvarende eller bedre kost-nytte som i 1.1.-vassdrag i rapport 49/2013, beregnet etter metodikken beskrevet der. Den går i korte trekk ut på å gjøre en vurdering av miljøverdier (V) og påvirkningsgrad (P) i det enkelte vassdrag. Til sammen gir dette en samlet verdi- og påvirkningsanalyse (VPS) slik det er oppgitt i kolonne 2 i tabell 8. Høy VPS (4 eller 5) indikerer store miljøverdier og stor påvirkning fra vannkraft.

[18] Flere av vassdragene i tabellen er godkjent for/med slike tiltak i tidligere planperioder (se gjennom nasjonal godkjenning av planene i 2016 og 2022)

Vassdragene hvor det er prioritert miljømål som kan medføre krafttap i Nordland vannregion er oppsummert i tabell 8, med hovedpunkter fra begrunnelsen for prioriteringen og sjablongmessig krafttapsestimat.

Tabell 7 Regulerte vassdrag med miljøforbedrende tiltak som kan medføre krafttap

Vannområde, vassdrag og vannforekomst	**God kjent år**	**Verdi og påvirkning samlet (VPS)**	**Krafttap** (sjablong-messig estimat)	**Kort begrunnelse**
Bindalsfjorden - Velfjorden **Åbjøra** 144-118-R, 144-120-R, 144-39-R	2016	4	0-5	Viktig lakse- og sjøørretvassdrag. Redusert vannføring.
Vefsnfjorden - Leirfjorden **Hundåla/Grytåvassdraget** 151-86-R, 151-136 R	2022	5	5-20	Viktigste miljøverdier er anadrom fisk. Redusert vannføring.
Vefsnfjorden - Leirfjorden **Skjerva/Andåsfoss kraftverk** 151-283- , 151-284-R	2022	5	0-5	Miljøverdi: Anadrom fisk. Nasjonalt laksevassdrag (NLV). Påvirkning: Hydrologiske endringer. Raske vannføringsendringer og tørrlegging. VPS vurdert i tilråding i 2022.
Nord-Salten **Kobbelvvassdraget** 167-13-R, 167-166-R, 167-168-R, 167-169-R, 167-170-R	2016	4	5-20	Viktigste miljøverdier her er anadrom fisk. Redusert vannføring
Vesterålen **Fiskfjordelva** 178-49-R	Ny	4		Anadrom fisk. Laks sjøørret, sjørøye. Påvirkning: Hydrologiske endringer. Lav og variabel vannføring, tørrlegging. Vurdert i tilråding i 2022.
Ranfjorden **Ranaelva nedstrøms samløp Langvassåga** 156-285-R	Ny	4		Anadrom fisk. NLV. Reetablering oppstrøms. Påvirkning: Hydrologiske endring. Lav vannføring.

4.2.2 Vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling

Planens prioritering for planperioden er særlig viktig for utbygginger som ikke har vært gjenstand for vurderingene i den nasjonale gjennomgangen. Dette gjelder forslag til vilkårsendringer /innføringer av vilkår

som ikke kan skje gjennom tidsbestemt revisjon etter vassdragsreguleringslovens § 10, nr. 3, men hvor endringene krever innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressurslovens § 66, omgjøring etter vannressurslovens § 28, ev. med hjemmel i bestemmelser i eksisterende konsesjonsvilkår.

Flere reguleringer i vannregionen er etablert uten konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven. Disse har ingen eller sterkt mangelfulle miljøvilkår. Her kan det være potensiale for å oppnå miljøforbedringer til relativt lave kostnader. Disse bør derfor kalles inn til konsesjonsbehandling med hjemmel i vannressurslovens § 66 og få fastsatt tidsriktige vilkår.

Planen foreslår å prioritere at reguleringer i følgende vassdrag bør kalles inn til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66:

Tabell 8 Vassdrag med vannuttak som bør kalles inn til konsesjonsbehandling i planperioden i vannregionen

Vassdrag	Vannområde	VF-ID	Navn	Kort begrunnelse
Ranavassdraget	Ranfjorden	156-285-R	Ranaelva nedstrøms samløp Langvassåga	Anadrom fisk. Restaurering av fisketrapp i Reinforsen. Påvirkning: Hydrologiske endringer. Lav vannføring
Fiskfjordvassdraget	Vesterålen	178-50-R	Elva mellom Første- og Andre Fiskfjordvatn	Styrke bestandene av laks, sjøørret og sjørøye - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander
Tuvenelva	Vesterålen	185-42-R	Tuvenelva	Styrke bestanden av laks og sjøørret – Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander
Svolvær- og Kongs-vassdragene	Lofoten	179-13-R	Rødsandelva	Styrke bestanden av sjøørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander. Sikre forhold som gir selvreproduserende og høstbare fiskebestander
		179-489-R	Hans Meyer-elva	
		179-493-R	Strandelva fra Svolværvatnet	
		179-1210-L	Svolværvatnet	
		179-1213-L	Stornøkkvatnet	
		179-47835-L	Svartvatnet	
		179-1207-L	Storkongsvatnet	

Vassdrag	Vannområde	VF-ID	Navn	Kort begrunnelse
		179-47872-L	Litlkongsvatnet	
Skjerva i Vefsnavassdraget	Vefsnfjorden/Leirfjorden	151-284-R	Skjerva lakseførende del nedstrøms utløp Andåsfossen kraftverk	Hydrologiske endringer. Raske vannføringsendringer og tørrlegging. Verdi og påvirkning vurdert i tilråding i 2022.
Mølnelva ved Heggstad	Ofotfjorden	177-132-R	Mølnelva ved Heggstad	Sikre forhold som gir levedyktige bestander av elvemusling og sjøørret

4.2.3 Forslag til vassdrag og kystvann for restaurering

Restaurering av vassdrag og natur langs vassdrag er viktig for å gjenopprette viktige økologiske funksjoner og prosesser, slik at vi kan få tilbake de positive virkningene disse har for både natur og samfunn. Temaet går igjen i flere deler av tiltaksprogrammet. Dette gjelder blant annet innen:

- Vannuttak og regulering
- Landbruk
- Samferdsel
- Klimatilpasning
- Håndtering av overvann

I henhold til delmål 6 vil vi i Nordland vannregion også jobbe for restaurering i sjø. Derfor foreslås også kystvannforekomster for restaurering.

Den nasjonale strategien for restaurering av vassdrag (2021–2030), har som mål å restaurere minst 15 prosent av forringede vassdrag i Norge innen 2030. I tillegg skal restaureringstakten økes slik at restaurering skjer raskere enn ny forringelse.

Strategien foreslår en felles overordnet prioritering av hvilke vassdrag som bør restaureres:

- vassdrag med vernebestemmelser
- vassdrag som er prioritert i regionale vannforvaltningsplaner
- vassdrag med stor betydning for naturmangfold, friluftsliv og klimatilpasning

Den nasjonale handlingsplanen fokuserer på tre innsatsområder for å nå restaureringsmålene:

- Økt samordning og synergi
- Forsterket kunnskap
- Forsterket formidling

På bakgrunnen av overordnede prioriteringer og innsatsområder foreslås det konkrete lokaliteter for restaurering i Nordland vannregion. Lokalitetene er vist i tabell 10.

Tabell 9 Forslag til lokaliteter for restaurering i Nordland vannregion

Vannområde, vassdrag og vannforekomster.	**Påvirkning**	**Bakgrunn for tiltak**	**Kostnad (mill.) og finansiering**
Ofotfjorden Børselvvassdraget i Ballangen: - Børselva - Grunnvatnet - Åselva - Djupvatnet	Vannuttak og regulering til vannkraft, avrenning fra landbruk	I 1997 startet Børselvprosjektet og samme år ble Grunnvatnet naturreservat opprettet. Ved oppstart av prosjektet var forholdene for fisk og andre vannlevende organismer i Børselva svært dårlige. Nær 70 % av vannarealet i elva var dekket av planter. Viktige fuglebiotoper for våtmarksfugl, som var hovedgrunnlaget for etableringen av Grunnvatnet naturreservat, var eller holdt på å forsvinne. Store deler av tidligere gyte- oppvekstområder for ørretbestanden i vassdraget var satt ut av produksjon. Gjennom prosjektet ble det utarbeidet en rekke fagrapporter og andre publikasjoner. I 2007 var en milepæl nådd i rehabiliteringen ved at det var etablert en ny vannstreng gjennom de tidligere gjengrodde områdene. I mai 2009 startet en ny fase der en har ønsket å prøve ut ulike vannslipp fra Børsvatnet som grunnlag for fastsettelse av et endelig manøvreringsreglement. I prøvereglementsperioden ble det gjennomført en rekke undersøkelser (hydrologi, vannkjemi, bunndyr, fisk, vannvegetasjon og erosjon/sedimentasjon). Formålet var å evaluere effekten av ulike tiltak og vannslipp på naturverdiene i vassdraget. Per desember 2021 ligger saken om fastsetting av nytt manøvreringsreglement til behandling hos NVE. For mer informasjon se Vann-nett og Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø (LFI-rapp nr. 296)	Kostnad: foreløpig ca. 5. Ballangen Energi AS, Tilskudd til tiltak for å begrense avrenning fra landbruk.
Ofotfjorden Prestjordelva i Narvik: - Prestjordelva	I hovedsak sedimentering og tilslamming av elvebunn grunnet utslipp fra bygge og anleggsplass langt	Narvik kommune har arrangert folkemøter med grunneiere og brukere langs Prestjordelva. Det er gitt tilskudd til kartlegging av påvirkningene og miljøtilstanden som skal gi grunnlaget for	Kostnad: foreløpig ca. 0,3 til overvåking/kartlegging. Tilskudd.

Vannområde, vassdrag og vannforekomster.	Påvirkning	Bakgrunn for tiltak	Kostnad (mill.) og finansiering
	opp i elva. Men også spredte avløp, tidligere forsøpling, nedgravd avfall og deponering av masser.	en tiltaksplan. Tema er sjøørret, tilrettelegging for friluftsliv m.m. De siste årene har stor aktivitet høyt oppe i elva i forbindelse med utbygging av datasenter ført til flere episoder med grått vann i elva, mest sannsynlig fra utslipp fra byggeplassen. Tilførselen av sedimenter er sannsynligvis stor og langt større enn naturlig.	
Salten - Vikelva (Saltdal)	Utlegging av gytegrus og store steiner og utbedring av vandringshinder	Vikelva ble tidligere brukt til vannuttak for smoltproduksjon. Både anadrom og ferskvannstasjonær strekning av Vikelva har ulike fysiske, menneskeskapte påvirkninger knyttet til landbruk og veirelaterte problemstillinger. Delstrekninger bærer fortsatt preg av langvarig belastning og fysisk/tekniske inngrep/endringer. Dette bør avbøtes med restaurering og tiltak i tråd med miljømål etter vannforskriften og vanndirektivet. NINA foreslår derfor ulike konseptuelle tiltak på prospektnivå, som eksempelvis gjenoppretting av vandringsveier for å hente tilbake en tapt naturlig anadrom strekning, og ulike habitatforsterkende restaureringstiltak ved bruk av naturlig elvestein i store deler av elva.	Kostnad kartlegging: 0,3 Kostnad restaurering: 1 Finansiering uavklart
Rødøy-Lurøy - Segeråga i Rødøy	Beskrivelse av påvirkning mangler	Tiltaksovervåkingen ble gjennomført i 2022. Resultatene viser at de ulike tiltakene som er gjennomført i Segeråga har hatt positiv effekt på flere vannøkologiske forhold, men at tilførselen av gytesubstrat har vært for lav. Andelen gode gyteområder for sjøørret (og laks) er fortsatt svært lav i mange deler av elva. Det bør derfor tilføres mer gytegrus før man er helt ferdig med restaureringen.	
Rødøy/Lurøy -Vollaelva i Lurøy kommune	Vassdrag påvirket av landbruk og drenering av myr.	Er elvemusling i vassdraget. Har fått utarbeidet en tiltaksanalyse med kostnadsanslag for de ulike tiltakene. Det settes i gang tiltak med Nofence for	

Vannområde, vassdrag og vannforekomster.	Påvirkning	Bakgrunn for tiltak	Kostnad (mill.) og finansiering
		å holde dyr unna kantsonen, og innleie av konsulent som skal lage en detaljplan for restaurering av myr i 2026. Restaurering av myr vil være avhengig av avtale med grunneier.	
Ranfjorden Ranaelva i Ranavassdraget: - Ranaelva nedstrøms samløp Langvassåga	Vannuttak og regulering til vannkraft. Gruveforurensning. Tidligere infeksjon av lakseparasitten Gyrodactylus salaris. Vandringshinder (ikke fungerende fisketrapp)	Ranavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 10.12.2020 ble vassdraget friskmeldt for lakseparasitten Gyrodactylus salaris (vedtak fra Mattilsynet). Planen er at fisketrappa i Reinforsen skal være ferdig restaurert og åpnet for oppgang så raskt som mulig etter friskmelding. En velfungerende trapp vil åpne for oppgang av laks og sjøørret helt til Raudfjellforsen ca. 43 km lenger opp i Ranaelva.	
Ranfjorden Plura i Ranavassdraget: - Plura lakseførende del	Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra byer og tettsteder. Tidligere infeksjon av lakseparasitten Gyrodactylus salaris. Vandringshinder (ikke fungerende fisketrapp)	Plura er en del av Ranavassdraget som har status som nasjonalt laksevassdrag. Den 10.12.2020 ble Ranavassdraget, inkludert Plura, friskmeldt for lakseparasitten Gyrodactylus salaris (vedtak fra Mattilsynet). Da NSB la om Nordlandsbanen her i 1950 ble det naturlige elveløpet stengt med steinfylling og Plura ledet gjennom en fjelltunnel. Dette skapte hindring for oppvandring av laks og sjøørret fra Ranaelva. For å reetablere fiskevandring ble det bygd laksetrapp som har vært ødelagt/ute av funksjon i mange år. Det er nå aktuelt å restaurere/gjenåpne fisketrappa slik at laks og sjøørret kan få utnyttet gyte- og oppvekstmulighetene på en ca. 2 km lang naturlig lakseførende strekning av Plura oppstrøms trappa.	
Ranfjorden Røssåga i Hemnes - Røssåga mellom samløp Leirelva og Sjøforsen	Vannuttak og regulering til vannkraft. Avrenning fra landbruk, renseanlegg og	Restaurering av et tidligere mer eller mindre tørrlagt, tilslammet og gjengrodd elveløp i Røssåga opp mot Sjøforsen og nye Nedre Røssåga kraftverk. På strekningen som er ca. 650 m lang, er det gjennomført en rekke tiltak for å kunne reetablere strekningen som et	

Vannområde, vassdrag og vannforekomster.	Påvirkning	Bakgrunn for tiltak	Kostnad (mill.) og finansiering
	gruver. Inngrep pga. flomsikring. Tidligere infeksjon av lakseparasitten Gyrodactylus salaris.	viktig gyte- og oppvekstområde for laks- og sjøørretbestanden i Røssågavassdraget. Eks. på gjennomførte tiltak er: Etablering av to lave terskler, en strømviser og djupål, utsortering av finpartikulært materiale fra elvebunnen, tilførsler av egnet gytesubstrat og utlegging av steinblokker. Reviderte konsesjonsvilkår ble fastsatt 17.06.2022. Nye vilkår gir mulighet for å pålegge tiltak.	
Vefsnfjorden-Leirfjorden Vefsnavassdraget i Vefsn, Grane og Hattfjelldal - Vefsna mellom Laksforsen og samløp Svenningdalselva - Svenningdalselva Flere strekninger i Austervefsna og Susna.	Tidligere infeksjon av lakseparasitten Gyrodactylus salaris. Vannuttak og regulering til vannkraft. Vandringshindre (ikke fungerende fisketrapper)	Restaurering av fisketrapper. Per 2021 er trappa i Laksforsen ferdig restaurert. Vefsnavassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag og har potensiale til å bli et av de fem mest produktive laks- og sjøørretvassdragene i Norge. Dette forutsetter at “hele” vassdraget gjøres tilgjengelig for oppvandring ved at ca. 12 fisketrapper blir restaurert.	
Vefsnfjorden–Leirfjorden Skjerva i Vefsnavassdraget: -Skjerva lakseførende del mellom inntak og utløp Andåsfossen kraftverk -Skjerva lakseførende del nedstrøms utløp Andåsfossen kraftverk	Vannkraftregulering og vannuttak til kraftproduksjon, industri og kommunal vannforsyning, med sterkt variabel og periodevis svært lav vannføring. Fysiske inngrep i og langs elva, med utfordringer knyttet til habitat, vandringsforhold, erosjon, kantsoner og sedimenttransport. I tillegg påvirkning fra landbruksavrenning og avløp/annen forurensning.	Skjerva er en anadrom sideelv til Vefsna og inngår i nasjonalt laksevassdrag, med om lag 5,5 km anadrom strekning og bestander av laks og sjøørret. Elva var tidligere kjent som en produktiv lakse- og sjøørretelv, men regulering, vannuttak og øvrige inngrep har redusert produksjonspotensialet betydelig. I 2026 gjennomfører NINA/MON problemkartlegging av den anadrome delen, inkludert elektrisk fiske, bunndyrundersøkelser, fysisk inventering og flaskehalsanalyse. Kartleggingen skal identifisere restaureringspotensial og munne ut i en samlet tiltaksplan med prioriterte og gjennomførbare tiltak.	Kartlegging og tiltaksplan: ca. 0,57 mill. kr (budsjett 2026: 569 724 kr). Midler til problemkartlegging er innvilget. Kostnad for selve restaureringstiltakene er ikke avklart og skal konkretiseres i tiltaksplanen, sammen med ansvar og behov for videre finansiering.

4.2.4 Prioriterte vannforekomster påvirket av landbruk

Nasjonale myndigheter har klare forventninger til at alle landbrukspåvirkede vannforekomster skal oppnå miljømålene som er satt i vannforskriften senest innen 2033.

For planperioden 2028-2033 er det prioritert flere vannforekomster, basert på utfordringer knyttet til landbrukspåvirkning.

Disse vannforekomstene foreslås som vannområdenes satsingsområder i planperioden (2028-2033). I planperioden vil det jobbes for å styrke kompetansen i kommunene gjennom vannområdemodellen og koordinering av tilskuddsordninger. De prioriterte vannforekomstene vil i planperioden bli gjenstand for kartlegging og behovet for konkrete tiltaksplaner vil bli vurdert. Se også aktivitet i handlingsprogrammet.

Regionalt Miljøprogram for jordbruket i Nordland (RMP)[19] vil prioritere tiltak rettet mot vannmiljø og klimatiltak for de prioriterte vannforekomstene. Tilsvarende vil kommunene oppfordres til å prioritere tiltak innenfor vannområdeforvaltning og klima ved tildeling av midler til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL).

Tabell 10 Forslag til prioriterte vannforekomster påvirket av landbruk

Vannområde og vannforekomster.	Bakgrunn for tiltak
Nord-Salten 169-84-R Storelva, Bø på Engeløy	En viktig elv for anadrom fisk.
Skjerstadfjorden 166-29-R Svartosen	Vannforekomsten renner til områder som er viktige for elvemusling og anadrom fisk.
Skjerstadfjorden 166-25-R Tverråga	Vannforekomsten renner til områder som er viktige for elvemusling og anadrom fisk.
Skjerstadfjorden 165-65-R Godøynes bekk	Det er mye jordbruk og problemer med spredte avløp i området.
Skjerstadfjorden Fjærelva 165-11-R	En viktig elv for anadrom fisk og elvemusling.
Rødøy/Lurøy 157-90 Vollaelva	Økologisk tilstand dårlig. Påvirkning fra landbruk årsaken. Elvemuslingsbestand med manglende rekruttering.
Rødøy/Lurøy 157-197 Refdalselva	Økologisk tilstand dårlig. Påvirkning fra landbruk og private avløp.
Rødøy/Lurøy 157-81 Indrelva	Økologisk tilstand moderat. Påvirkning fra landbruk og private avløp.
Ranfjorden 155-64 Langbekken	Økologisk tilstand dårlig. Påvirkning fra landbruk i stor grad.

[19] Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland (RMP) er en strategi for innretningen av Regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP-tilskudd) og for Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).

Vannområde og vannforekomster.	Bakgrunn for tiltak
Ranfjorden 151-257 Elsvasselva- Villmoen	Moderat tilstand. Middels påvirkning fra landbruk.
Ranfjorden 0362011200 Sveet	Moderat tilstand basert på faglig vurdering. Påvirkning fra landbruk og spredte avløp antatt i middels grad. Det gjøres tiltak i forhold til spredte avløp.
Ofotfjorden 173-34-R Nøkkelelva - Djupåga	Stor grad av påvirkning fra jordbruk. Vannforekomsten var en av de utvalgte i prosjektet Landbruket og vannforskriften i Nordland. Moderat eutrofiering målt ved undersøkelser ifm prosjektet.
Ofotfjorden 172-5-R Børselva	Børselva lider under stor påvirkning av både avløp og landbruk og har i tillegg blitt fraført vann grunnet regulering av Børsvatnet. Se tabell 11 ovenfor. Minstevannføring i Børselva ble fastsatt i november 2022.
Ofotfjorden 175-29-R Tårstad ytre bekkefelt	Liten grad av påvirkning av landbruk i Vann-Nett, likevel observert tegn på eutrofiering ved befaring av annen grunn i 2025.
Ofotfjorden 175-60-R Øysundet Dragvikosen	Middels grad av påvirkning fra jordbruk. Det er uklart hvor stor effekt dette har på vannforekomsten, ingen målinger. VOK planlegger på dra og se etter tegn til eutrofiering.
Lofoten 181-47972-L Litlvatnet (Vareidvassdraget)	Middels grad påvirket av jordbruk. Moderat økologisk tilstand. Det er uklart hvor stor effekt dette har på vannforekomsten pga få undersøkelser. Anadrom strekning.
Lofoten 181-37-R Vareidvassdraget utløpselv	Registrert med stor grad av påvirkning fra jordbruk. Moderat økologisk tilstand. Anadrom strekning. Behov for undersøkelser og kartlegging av behov for tiltak.
Lofoten 181-36-R Storurelva (Vareidvassdraget)	Middels påvirkning av jordbruk. Begrenset med tilgjengelig resultater fra målinger. Antatt anadrom.
Lofoten 180-47900-L Farstadvatnet	Dårlig økologisk tilstand. I stor grad påvirket av landbruk og spredt avløp. Farstadvatnet er oppvekstområde for laks og derfor viktig med tiltak innenfor begge påvirkningsdrivere. Ønske om utarbeidelse av tiltaksprogram for hele vassdraget, slik at også gytebekker for laks omfattes.
Lofoten 180-365-R Storelva i Farstadvassdraget	Moderat økologisk tilstand. I stor grad påvirket landbruk. Anadrom strekning. Det er ønske om restaureringstiltak langs elva og skal startes et prosjekt for vurdering av kantsoner og erosjonsreduserende tiltak.
Lofoten 180-47896-L Skjerpvatnet	Dårlig økologisk tilstand. I stor grad påvirket av landbruk og middels grad spredt avløp. Del av Farstadvassdraget som er et anadromt vassdrag. Viktig hekkelokasjon for en rekke vadefugler.

Vannområde og vannforekomster.	Bakgrunn for tiltak
Lofoten 180-47875-L Ostadvatnet	Dårlig økologisk tilstand uten klar kartlegging av påvirkning og omfang. Del av Farstadvassdraget som er et anadromt vassdrag.
Lofoten 180-47877-L Lilandsvatnet	Tilhører Borgevassdraget i Lofoten. Stor påvirkning fra både landbruk og spredt avløp. Viktig vannforekomst for anadrom fisk og elvemusling, men det mangler sjøvandrende individer. Viktig at vannkvalitet forbedres slik at sjøvandring gjenopprettes. Ingen funn av nye kolonier elvemusling ved forrige kartlegging, derfor viktig at arbeid med å forbedre vannkvaliteten og bevare lokalt økosystem.
Vesterålen 185-105-R Holmstadelva øvre	Dårlig økologisk tilstand. I stor grad påvirket av landbruk og middels grad spredt avløp. Behov for tiltak innenfor begge påvirkningsdrivere og behov for bedre overvåkning av vannkvalitet.
Vesterålen 186-110-R og 186-112-R og 186-111-R Prestelva nedre, øvre og sidebekker	Varierende økologisk tilstand registrert. Det er avdekket vandringshindre for fisk i elveløpet og er stor aktivitet for jordbruk i området. Fiskebestanden som var der tidligere er rapportert til å være borte. Mangler kartlegging.
Vesterålen 184-13-R Elv fra Stengvatnet	Bekk antatt stor grad påvirket av jordbruk i nedre del. Økologisk potensiale er dårlig.
Vesterålen 185-260-R Selneselva, 185-47226-L Selnesvatnet og 185-257-R Strompelva	Økologisk tilstand moderat til svært dårlig. Varierende grad av påvirkning over tid. Her er det behov for ytterligere kartlegging og tiltaksplanlegging.
Vesterålen 185-369-R Vikelva m. tilhørende sideelver/bekker	Vikelva er delt opp i en rekke sideelver og bekker. Her er økologisk tilstand alt fra god til dårlig. Her er det behov for tilstandsvurdering.
Bindalsfjorden–Velfjorden 147-9-R Fersetvassdraget, Vega	Fersetvassdraget er et anadromt vassdrag med dokumentert sjøørretbestand og forekomst av laks. Vassdraget er påvirket av landbruk og spredt bebyggelse, og det er behov for bedre kunnskap om vannmiljøtilstand og påvirkningskilder. Planlagt tiltaksovervåking med vannkjemi, bakterier og begroingsalger skal gi grunnlag for målrettede tiltak. Tiltakene vil samtidig bidra til å ivareta gyte- og oppvekstområder for anadrom fisk.
Vefsnfjorden–Leirfjorden 123-104854-L Ostjønna, Alstahaug	Ostjønna er vernet som naturreservat og er et viktig våtmarksområde med et særlig rikt fugleliv. Det er registrert en rekke rødlistede fuglearter og rødlistede kransalger i reservatet. Omkringliggende arealer er preget av intensivt landbruk, og undersøkelser har vist høye nivåer av nitrogen og fosfor. Vannforekomsten bør prioriteres for videre overvåking, kildekartlegging og tiltak mot næringsstoffavrenning for å ivareta verneverdiene.

Vannområde og vannforekomster.	Bakgrunn for tiltak
Vefsnfjorden–Leirfjorden 154-45049-L Altervatnet, Dønna	Altervatnet inngår i Altervatn naturreservat, som er vernet for sine rike og produktive vann- og myrområder og sitt svært rike fugleliv. Det er registrert flere rødlistede arter i og omkring reservatet. Altervatnet er påvirket av gjengroing og fysiske endringer i inn- og utløpsbekkene, og undersøkelser har vist betydelig næringsstofftilførsel via innløpsbekken. Det er behov for videre kildekartlegging og en samlet tiltaksplan for vatnet og tilførselsbekkene. Bekkefeltet inngår også i RMP-området for tilskudd til ugjødslet kantsone i eng.
Bindalsfjorden–Velfjorden 146-28-R Røyrmarkelva, Sømna	Røyrmarkelva har en betydelig anadrom strekning og er viktig som gyte- og oppvekstområde for sjøørret og laks. Vassdraget er påvirket av landbruk, og tidligere kartlegging har dokumentert særlig belastning i deler av vassdraget. Det er behov for å oppdatere kunnskapen om dagens vannmiljø- og fiskestatus. Målrettede tiltak mot avrenning fra jordbruksarealer vil samtidig bidra til å beskytte anadrome leveområder.
Vefsnfjorden–Leirfjorden 154-80-R, 154-82-R og 154-45194-L, Olfotvassdraget, Dønna	Olfotvassdraget er et anadromt vassdrag med dokumentert sjøørretbestand og naturverdier knyttet til sammenhengen mellom ferskvann, brakkvann og sjø. Landbruk er en aktuell påvirkningsdriver, men påvirkningsgrad og betydningen av ulike kilder er usikker. Det er behov for kartlegging og overvåking for å avklare næringsstoff- og partikkelbelastning. Dette vil gi grunnlag for målrettede tiltak som samtidig ivaretar sjøørretbestanden og dens leveområder.

5. Kunnskapsgrunnlag for miljøtilstand og påvirkninger

Et bredt kunnskapsgrunnlag ligger til grunn for vurdering av miljøtilstand og påvirkninger i vannforekomstene. Overvåking, kartlegging og informasjon fra de ulike myndighetene gjør det mulig å vurdere hvordan inngrep og aktiviteter påvirker vannmiljøet, og danner grunnlaget for vurdering av miljømål og tiltak fremover.

5.1. Innhenting av kunnskapsgrunnlaget–overvåkingsprogrammer i regionen

Metoder og datakilder

Kunnskap samles inn gjennom overvåking, undersøkelser, fjernmåling og faglige vurderinger. Der det finnes lite data, vurderes miljøtilstanden ved hjelp av modeller, data fra sammenlignbare vannforekomster, påvirkningsanalyser og lokal kunnskap.

Nasjonale overvåkingsprogrammer dekker både upåvirkede områder (referanse) og påvirkede områder som til sammen gir et helhetlig bilde. Myndighetene innhenter også informasjon om miljøpåvirkning fra virksomheter gjennom krav om overvåking og konsekvensutredninger. Slike data skal i utgangspunktet registreres i fagsystemet Vannmiljø, men det er først de senere år at dette har blitt et standard krav i tillatelser.

Vann-Nett er den nasjonale kunnskapsbasen for vannmiljø. Den viser egenskaper, avgrensning, klassifisering og presisjonsnivå per vannforekomst, og benyttes i rapportering og oppfølging.

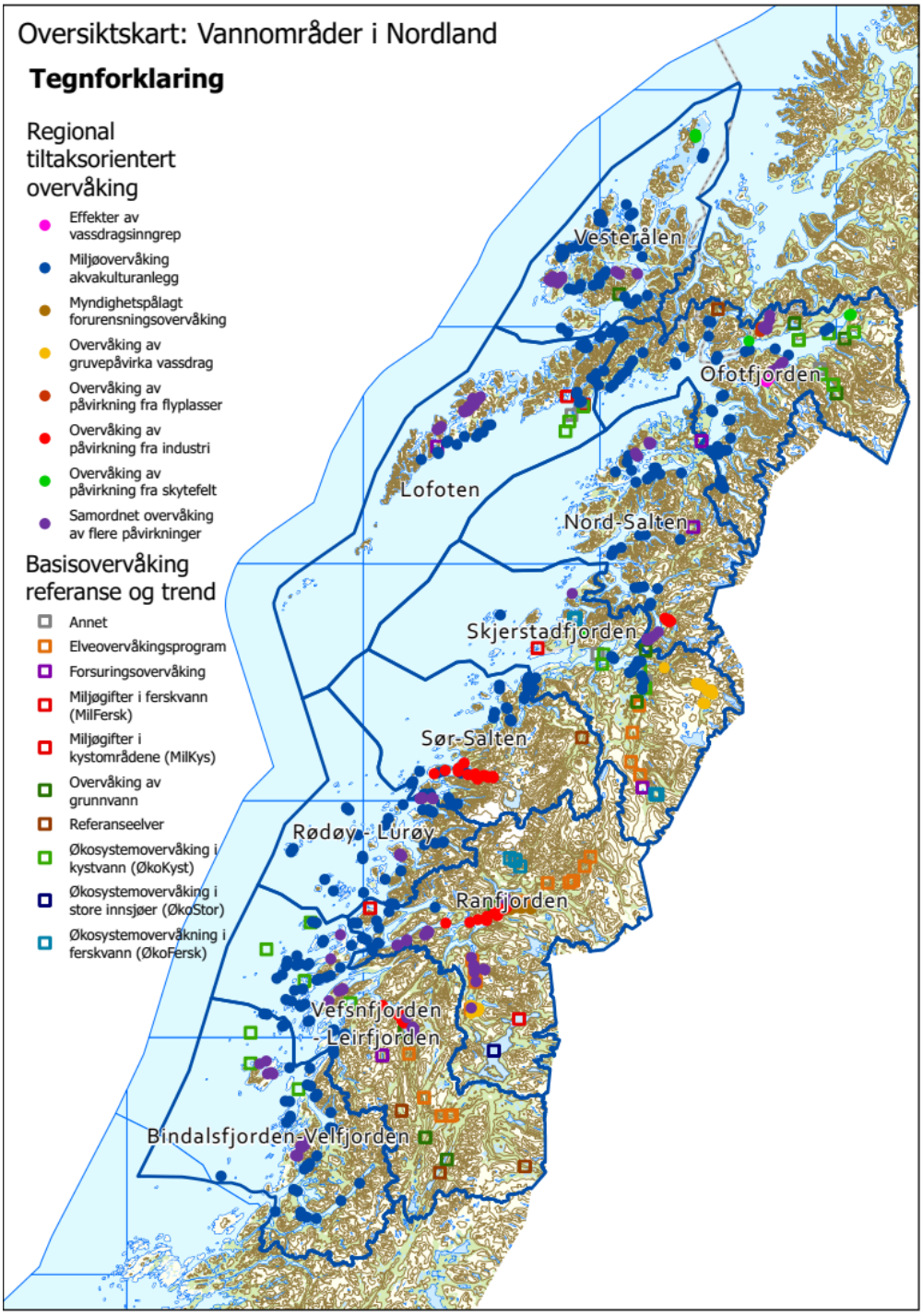
Overvåkingsprogrammer i vannregionen

I det følgende gis en helhetlig oversikt over overvåkningen i vannregionen. Dette er en sammenstilling av mange overvåkningsprogrammer og viser dagens pågående overvåkning i vannregionen som skal videreføres i planperioden (2028-33). Overvåkning som planlegges eller ønskes igangsatt i løpet av planperioden inngår også i den grad man har oversikt over det. Dette betyr at det kan oppstå endringer angående enkeltprogrammer i løpet av planperioden.

Oversikten over regionale overvåkningsprogrammer er utarbeidet av Statsforvalteren med innspill fra blant annet Miljødirektoratet (basisovervåkningen), vannregionmyndigheten og andre sektormyndigheter.

Kartet i figur 10 viser en oversikt over den pågående overvåkningsaktiviteten innenfor regionen, fordelt på basisovervåkning og tiltaksorientert overvåkning. Myndighetspålagt overvåking inngår i den tiltaksorienterte. Grunnvannsovervåking vises også.

Overvåkningsprogrammet beskrives mer detaljert i Vedlegg 1.

Figur 10 Overvåkningsstasjoner for de 10 vannområdene i Nordland, i både kyst- og ferskvannsforekomster. Oversikten viser tiltaksorientert overvåking og basisovervåking, inkludert pålagt overvåking og overvåking av grunnvann. Kilde: Vannmiljø.

Inndeling av vannforekomster og vanntype

Vannforekomster avgrenses innen et nedbørfelt og skal ha samme vanntype og miljøtilstand. Vanntype defineres ved fysiske og kjemiske egenskaper, som har betydning for hvor sårbar den er for påvirkninger (f.eks. er kalkfattige vann mer utsatt for sur nedbør). Vannforekomster med samme vanntype har som regel lignende geografiske, fysiske og kjemiske forhold som representerer lignende leveområder, og har derfor

gjerne lignende økologi. Inndelingen oppdateres ved ny kunnskap. Vann-Nett viser avgrensning, egenskaper og tilstand i vannforekomstene.

Vanntyper i vannregionen

Nordland har en svært lang kystlinje med mange øyer og fjorder. Fastlandet preges av en «oppsprukket» topografi som gir mange små nedbørfelt og noen få store. Det store antallet elv- og innsjøvannforekomster gir forvaltningsmessige utfordringer, særlig når det gjelder tilstandsovervåkning. Samtidig fører forholdene i Nordland til at det som regel er stor spredning mellom påvirkningene i ferskvann, og at det finnes relativ få store vassdrag der mange menneskelige aktiviteter i et stort nedslagsfelt fører til en kumulativ påvirkning i de nedre delene av vassdraget. Store deler av Nordland har kalkrik berggrunn. Mange innsjøer og elver i vannregionen er derfor kalkrike. Dette gir generelt god bufferkapasitet mot forsuring, som i dag bare vurderes som et problem i enkelte gruvepåvirkede vassdrag i vannregionen.

Kystvannet i Nordland ligger i økoregionene Norskehavet Sør og Norskehavet Nord. Nordlands kystvann består av flere vanntyper med ulike fysiske egenskaper. De største arealene utgjøres av åpen eksponert kyst og moderat eksponert kyst/fjord, som kjennetegnes av høy salinitet og relativt rask vannutskifting. Beskyttede fjorder er også vanlige, og disse har lav bølgeeksponering, ofte lav strømhastighet og lengre oppholdstid for vannet, noe som kan gi tydelig lagdeling. I ferskvannspåvirkede og sterkt ferskvannspåvirkede fjorder er lagdelingen enda sterkere på grunn av tilførsel av ferskvann, og utskiftingen av bunnvannet kan være begrenset. Nordland har også flere spesielle vannforekomster som ikke passer inn i standard vanntyper, blant annet sjøvannspoller som er særlig vanlige i Lofoten og Vesterålen.

5.2. Miljøtilstand i vannforekomstene

Miljøtilstanden viser i hvilken grad en vannforekomst er påvirket av menneskelig aktivitet sammenlignet med tilstanden ved tilnærmet uberørte forhold (referansetilstanden). Informasjon om miljøtilstanden i vannforekomstene ligger i Vann-Nett. I den nye versjonen av Vann-nett (oppdatert november 2025) skjer import av data automatisk en gang i døgnet. Statsforvalteren har ansvar for å kvalitetssikre når det kommer inn ny data i vannforekomstene. I tillegg skal Statsforvalteren vurdere hvilken menneskelig påvirkning som er registrert for den enkelte vannforekomst, i samråd med berørte myndigheter.

Økologisk tilstand og økologisk potensial i elv, innsjø og kystvann

Økologisk tilstand vurderes ut fra tilstanden til vannlevende dyr og planter og leveområdene deres. Tilstandsvurderingen baseres på ulike kvalitetselementer, avhengig av om det er snakk om ferskvann eller sjø (for eksempel fisk, planteplankton, bunndyr m.fl.). Økologisk tilstand klassifiseres i fem tilstandsklasser fra svært god til svært dårlig etter hvor negativt påvirket vannmiljøet er som følge av menneskelig aktivitet eller inngrep.

Sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF) er vannforekomster der samfunnsnyttig aktivitet har endret fysiske forhold slik at god tilstand ikke er mulig uten at det går vesentlig ut over formålet. I slike vannforekomster vurderes derfor ikke økologisk tilstand, men økologisk potensial. Økologisk potensial er et mål på hvilke forhold som kan oppnås med tiltak som ikke vesentlig reduserer samfunnsnytten. Minimumskrav inkluderer bl.a. tilstrekkelig vanndekke og sikre gyte-/vandringsforhold. Eksempler på SMVF er havneområder i sjø og vannkraftutbygginger i ferskvann.

Elver og bekkefelt

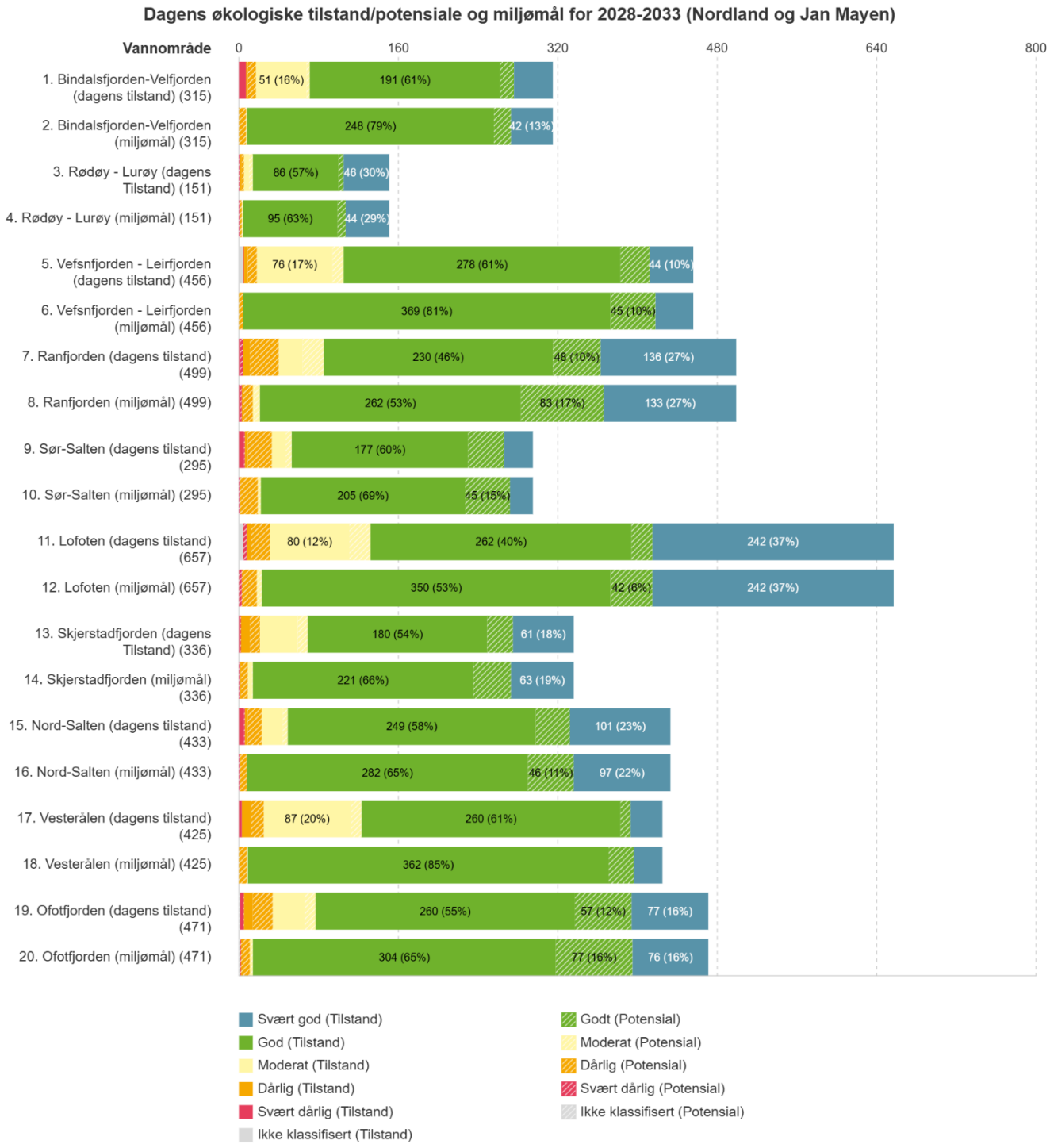
De aller fleste naturlige elver og bekkefelt har per i dag enten god (62,8 %) eller svært god økologisk tilstand (21,1 %). I tillegg har ca. 44% av sterkt modifiserte elver og bekkefelt godt økologisk potensial. De gjenstående 15,9 % av naturlige vannforekomstene i vannregionen har moderat til svært dårlig økologisk tilstand, eller er ikke klassifisert. Av disse er 24 definert som svært dårlig, og 7 vannforekomster er ikke klassifisert. For sterkt modifiserte vannforekomster, derimot, har over halvparten (55,9 %) moderat til svært dårlig potensial.

Innsjøer

Flertallet av innsjøene i vannregionen har god eller svært god økologisk tilstand (henholdsvis 52,8 % og 36,6%) eller godt økologisk potensial (82,1%). Dette betyr at 10,4 % av naturlige vannforekomstene og 17,9 % av sterkt modifiserte vannforekomster har moderat til svært dårlig økologisk tilstand eller potensial.

Kystvann

De fleste kystvannsforekomstene i vannregionen står per i dag oppført i god økologisk tilstand (69 %), ca. 12 % i svært god tilstand, ca. 12 % i moderat tilstand, og rundt 1% i dårlig tilstand. De sterkt modifiserte kystvannsforekomstene (SMVF) har for det meste moderat økologisk potensial (82,9%), 14,6 % et godt potensial mens 2,4 % har et dårlig potensial.

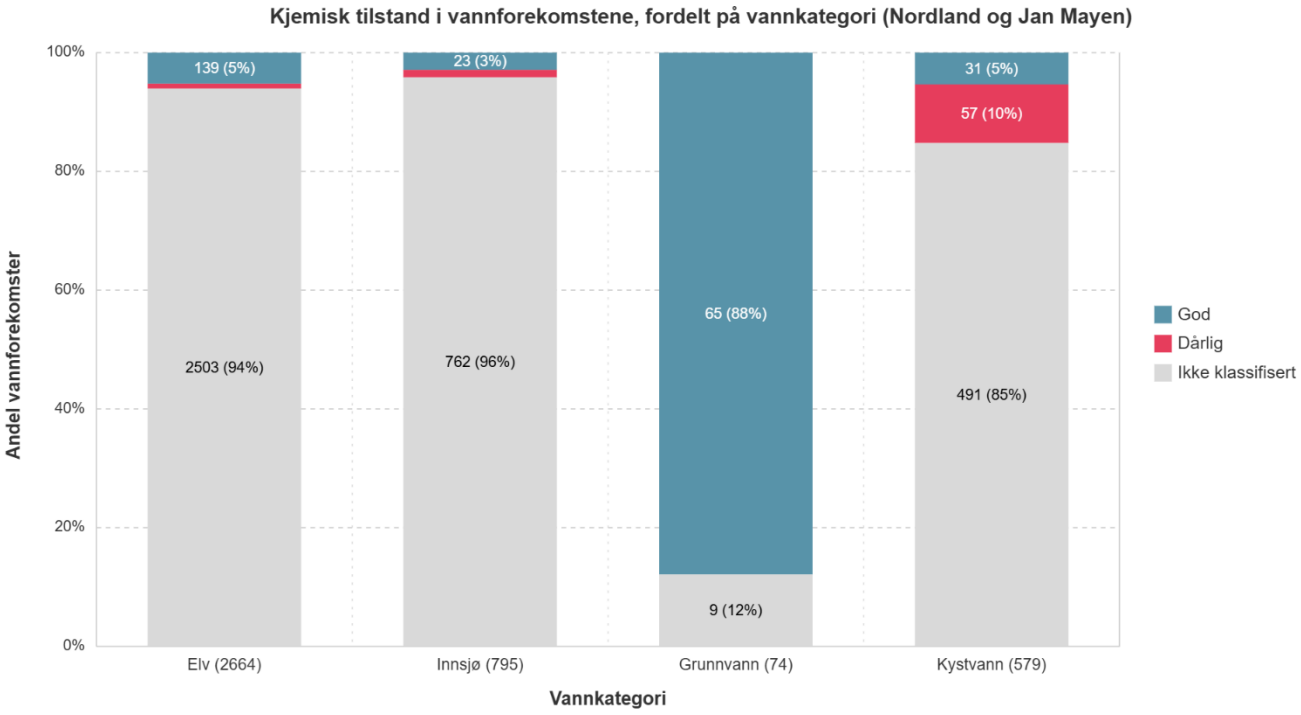
Figur 11 Økologisk tilstand for elver, innsjøer og kystvann i vannregionen per september 2026. Feltene med skravur viser økologisk potensial for de sterkt modifiserte vannforekomstene (SMVF), dvs. den miljøtilstanden det er mulig å nå med miljøforbedrende tiltak som ikke går vesentlig utover formålet med den samfunnsnyttige aktiviteten som påvirker vannet.

Kjemisk tilstand i elv, innsjø, kystvann og grunnvann

Kjemisk tilstand fastsettes ut fra konsentrasjoner av prioriterte miljøgifter (EUs liste over helse- og miljøfarlige kjemikalier). God kjemisk tilstand innebærer at grenseverdier ikke overskrides i vann,

sedimenter eller biota (biologisk materiale som blåskjell, krabbe, etc.). Vannforekomster uten nødvendige data klassifiseres ikke. Ved pålagte miljøundersøkelser kreves det kun analyser for de stoffer en virksomhet normalt slipper ut. Dette er en av årsakene til at det mangler analyser for prioriterte stoffer i Vann-Nett, og dermed manglende kjemisk tilstand i de fleste vannforekomster.

I vannregionen er den kjemiske tilstanden til de fleste vannforekomster ikke klassifisert. Dette er hovedsakelig på grunn av manglende datagrunnlag. Ulike årsaker til dette beskrives mer detaljert i kapittel 5.3. De fleste elver og bekker i vannregionen som er klassifisert, er imidlertid oppført i god tilstand (137 av 159). I tillegg er 23 av de 33 innsjøene i Nordland og Jan Mayen som er klassifisert oppført i god tilstand. Når det gjelder kjemisk tilstand i kystvannsforekomster, er 85% av forekomstene ikke klassifisert, 10% registrert i dårlig kjemisk tilstand, og 5 % i god tilstand. Alle 65 grunnvannsforekomstene som er klassifisert har god kjemisk tilstand (85 %), og kun 9 forekomster er ikke klassifisert.

Figur 12 Kjemisk tilstand oppgitt i antall vannforekomster og prosentandel med hver tilstandsklasse fordelt på vannkategori.

Kvantitativ tilstand i grunnvann

God kvantitativ tilstand betyr at uttaket av vann fra grunnvannsforekomster ikke er større enn tilførselen av nytt grunnvann eller gir økt saltvannsinntrengning. I vannregionen har alle grunnvannsforekomster god kvantitativ tilstand. Det er registrert 74 grunnvannsforekomster i vannregionen, og alle disse er oppført med god kvantitativ tilstand.

5.3. Presisjon og usikkerhet

Klassifisering basert på "riktig type" data og godkjente metoder har høy presisjon. Hvis prøvene som er tatt inneholder biologiske data (bunndyr, planteplankton, makroalger, etc.) vil presisjonen være høy. Er det derimot kun analysert for støtteparametere (hydromorfologi, fysisk-kjemiske data, miljøgifter) vil presisjonen være middels.

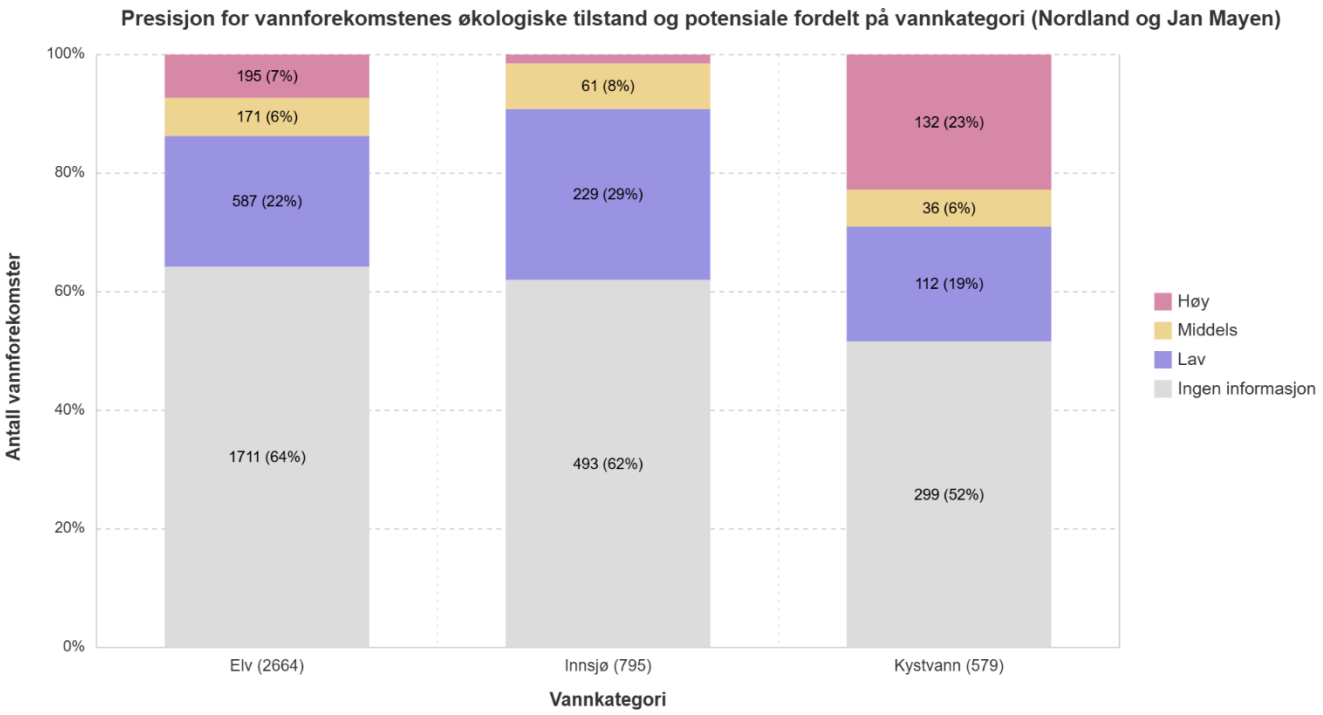
Klassifisering basert på lite eller ingen datagrunnlag, modelleringer eller påvirkningsanalyser har større usikkerhet, og dermed et lavt presisjonsnivå. Presisjonsnivået kommer frem i Vann-Nett.

I løpet av de forrige planperiodene har kunnskapsgrunnlaget og mengden overvåkningsdata i databasen Vannmiljø økt betydelig. Likevel er kunnskapsgrunnlaget for miljøtilstand i mange vannforekomster i vannregionen fortsatt preget av manglende data og et lavt presisjonsnivå. For ca. 60 % av ferskvannsforekomstene og ca. 50 % av kystvannsforekomstene i vannregionen ligger det ingen informasjon til grunn for klassifiseringen av miljøtilstand (Figur 13).

En vesentlig forklaring på dette er at det finnes mange vannforekomster i vannregionen med lite menneskelig påvirkning, og antatt god tilstand. Av de 2503 vannforekomstene som ikke har data, har 2484 god eller svært god økologisk tilstand. Det er i mange tilfeller ikke hensiktsmessig å finansiere overvåking i områder der man ikke forventer påvirkning. Dermed vil de fleste vannforekomstene fortsatt være oppført med god eller svært god tilstand, men uten data til å bekrefte dette.

Mangler i kunnskapsgrunnlaget kan gjøre det utfordrende å følge opp vannforekomster som ikke når miljømålene. Over halvparten av vannforekomstene med moderat til svært dårlig økologisk tilstand eller potensial (438 av 762) har lav presisjon på tilstandsvurderingen. Tilstandsvurderingen til 311 av disse 762 vannforekomster har imidlertid middels til høy presisjon. Tilstanden til de resterende 13 vannforekomstene er basert på data fra en representativ vannforekomst, er fastsatt etter faglige vurderinger, eller har mangler i datagrunnlaget. For disse vannforekomstene er en forbedring av kunnskapsgrunnlaget med nye overvåkingsdata en forutsetning for å kunne vurdere om miljømålene oppnås.

Det er viktig å understreke at faglige vurderinger med lav presisjon ikke nødvendigvis innebærer feil eller mangler i kunnskapsgrunnlaget. Ofte bygger vurderingene på naturgitte forhold eller påvirkninger som ikke kan endres, og mer overvåkning vil derfor ikke nødvendigvis gi et annet resultat. Dette kan for eksempel gjelde fysiske endringer i en sterkt modifisert vannforekomst (SMVF), eller vannforekomster som mottar utslipp fra mange ulike påvirkere, der de fysiske forholdene tilsier at bunnfaunaen vil ha redusert kvalitet. I slike tilfeller kan en faglig påvirkningsanalyse gi et like godt grunnlag for tilstandsvurdering som overvåking for å bekrefte tilstanden.

Figur 13 Presisjonsnivået på klassifisering av miljøtilstand i de ulike vannkategoriene

Vannforekomster som mangler metode for å klassifisere miljøtilstand

For de fleste vanntyper er det utviklet et nasjonalt klassifiseringssystem for miljøtilstand. For vannforekomster med vanntyper uten klassifiseringssystem er miljøtilstanden faglig vurdert. I disse vannforekomstene er presisjonen lavere på grunn av manglende kunnskap om forventede referanseforhold.

Det finnes etablerte referanseforhold for de fleste vannforekomster i Nordland og Jan Mayen vannregion, men visse kvalitetselementer mangler referanseforhold for spesifikke vanntyper. Det finnes eksempelvis ikke referanseforhold for turbiditet/siktedyp, salinitet/konduktivitet og forsuringstilstand for flere ferskvanntyper i vanneregionen.

Tabell 14 Antall vannforekomster med og uten nasjonalt klassifiseringssystem per vannkategori

Vannforekomster med etablerte referanseforhold i Nordland og Jan Mayen

Vannkategori	Etablerte referanseforhold	Ikke etablerte referanseforhold
Elv	2253	44
Innsjø	608	47
Kystvann	495	43

5.4. Inngrep og aktiviteter som påvirker vannmiljøet

Menneskelige inngrep og aktiviteter kan påvirke vannmiljøet negativt gjennom forurensning, fysiske endringer eller andre påvirkninger. Påvirkning på vannforekomstene beskrives etter:

- Hvilken type påvirkning det er, for eksempel utslipp av forurensende stoffer

- Hvilken effekt påvirkningen har, for eksempel hvordan utslippet av forurensende stoffer påvirker kvantitativ, kjemisk og økologisk tilstand
- I hvor stor grad påvirkningen har betydning for miljøtilstanden
- Hvilken type inngrep eller aktivitet som forårsaker påvirkningen, for eksempel industri eller landbruk

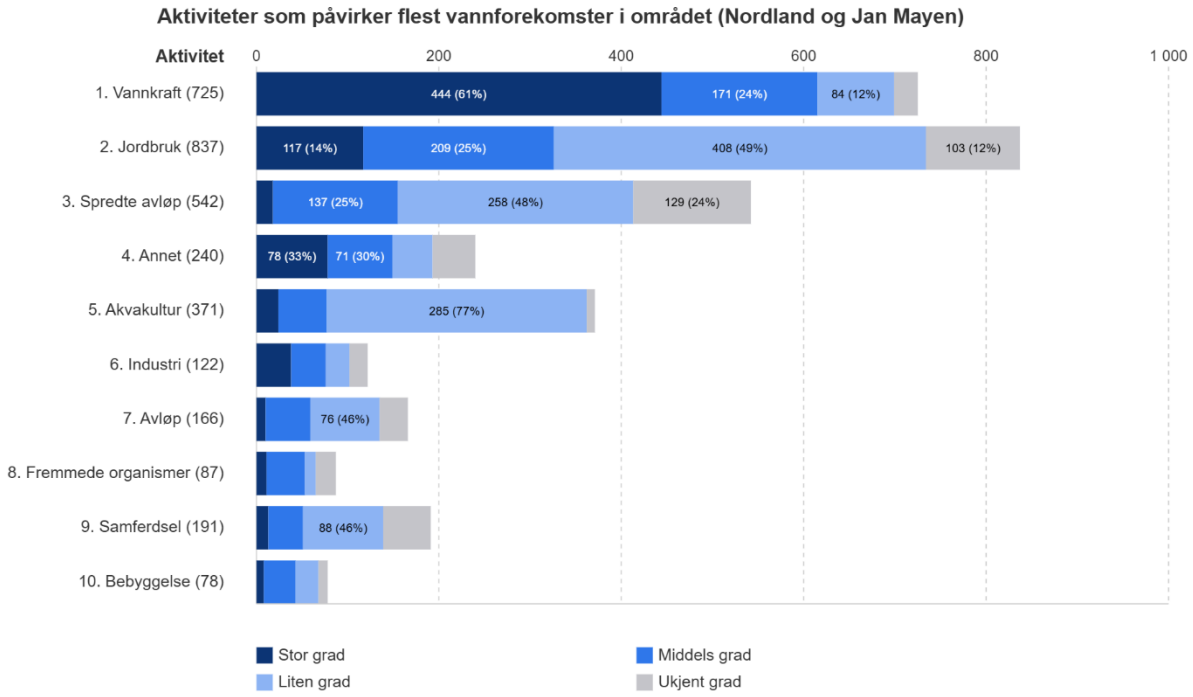
En aktivitet kan omfatte flere påvirkningstyper. For eksempel vil påvirkning fra jordbruk omfatte både avrenning av næringsstoffer og fysiske endringer som kanalisering og bekkelukking.

5.4.1 Inngrep og aktiviteter som påvirker flest vannforekomster i vannregionen

Vannmiljøet i Nordland og Jan Mayen påvirkes av flere ulike aktiviteter. Hovedutfordringene for vannmiljøet i vannregionen er de påvirkningene som gjør at vannforekomstene ikke oppnår god miljøtilstand. Derfor vurderes jevnlig hvilke påvirkninger som finnes, og hvordan de påvirker miljøet. Nordland vannregion er stor og har mange ulike brukerinteresser, blant annet vannkraft, industri, næringsformål, fritidsbruk og friluftsliv. Når slike aktiviteter påvirker vannmiljøet, registreres de som påvirkninger på vannforekomstene i Vann-Nett ut fra type aktivitet og grad av påvirkning, fra liten til stor. For mer informasjon om aktiviteter som påvirker vannmiljøet i vannregionen vises det til tiltaksprogrammet, dokumentet Hovedutfordringer for Nordland og Jan Mayen vannregion, og Vann Nett.

Figuren under gir en oversikt over hvilke aktiviteter som påvirker mest i vannregionen, og i hvilken grad de påvirker. Figur 11 viser at aktivitet fra jordbruk, vannkraft, avløp, akvakultur, «Annet»[20], samferdsel, industri, bebyggelse og fremmede organismer er registrert flest ganger i vannregionen (gjelder både kystvann og ferskvann). Aktivitetene med flest registrerte påvirkninger i stor og middels grad er vannkraft, jordbruk og spredte avløp.

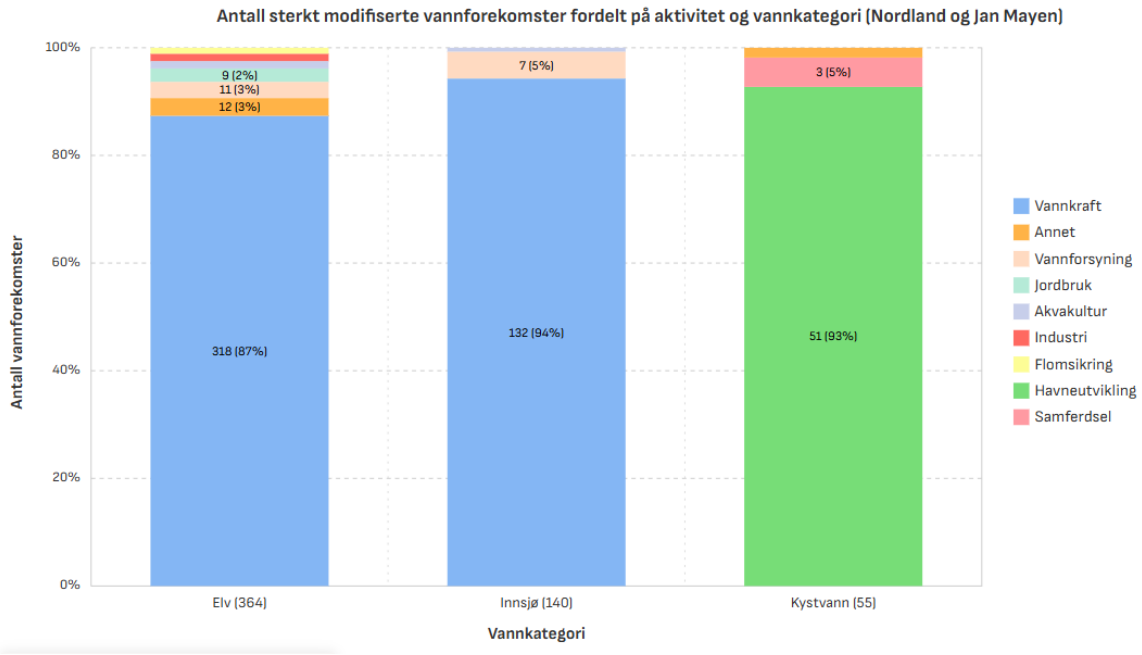
[20] «Annet» er samlebetegnelse for påvirkninger som ikke passer inn i de andre kategoriene. Denne kategorien omfatter diverse former for avrenning, utslipp og fysiske inngrep som er forårsaket av andre kilder enn de aktivitetene som er definert i Vann-Nett (jordbruk, akvakultur, vannkraft osv.).

Figur 11 De ti aktivitetene med flest registreringer i Vann-Nett i antall påvirkninger registrert innenfor hver aktivitet, og prosentvis påvirkningsgrad på miljøtilstanden i vannforekomstene. Aktivitet er en gruppering av påvirkningstyper. For hver aktivitet ser man antallet registreringer i hhv. Stor, middels, liten og ukjent grad. Stolpene er sortert fra topp til bunn etter antall påvirkninger registrert med signifikant grad (stor eller middels).

5.4.2 Inngrep og aktiviteter som har medført sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)

I Nordland er de vanligste årsakene til SMVF knyttet til vannkraft, havneutvikling, samferdsel og vannforsyning. Typiske inngrep er vannuttak, overføringer mellom vassdrag, dammer, molo- og havneanlegg, bebyggelse, elvelukking, kulverter og tiltak i forbindelse med vei og jernbane.

Figur 12 Antall sterkt modifiserte vannforekomster fordelt på aktivitet og vannkategori

6. Miljømål og bruk av unntak

Miljømålet etter vannforskriften er at alle vannforekomster skal ha minst god miljøtilstand innen utgangen av planperioden. Dette kapittelet beskriver miljømålene, regelverket for unntak, og oppdatering av miljømålene på bakgrunn av ny kunnskap eller endrede forutsetninger.

Denne faktaboksen gjør rede for hvordan bestemmelser i vannforskriften setter miljømål for vannforekomstene i Nordland, og mulige unntak fra bestemmelsene.

Miljømålet (§ § 4-7)

Elver, innsjøer og kystvann

Alt overflatevann skal oppnå minst:

- **god økologisk tilstand**, og
- **god kjemisk tilstand**

innen planperiodens slutt. Vannforekomster som allerede har god eller svært god tilstand, skal opprettholde denne.

Grunnvann

For grunnvannsforekomster gjelder målene:

- **god kvantitativ tilstand** – balanse mellom uttak og tilførsel
- **god kjemisk tilstand**

Sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF)

Vannforekomster som er varig påvirket av samfunnsnyttig virksomhet kan utpekes som SMVF. For disse gjelder tilpassede miljømål, definert som **godt økologisk potensial (GØP**) etter vannforskriften § 5.

GØP angir den tilstanden som kan oppnås med miljøforbedrende tiltak uten at tiltakene vesentlig reduserer aktiviteten som ligger til grunn for SMVF-utpekingen. For kvalitetselementer som ikke er påvirket av den fysiske endringen er målet fremdeles **god økologisk tilstand.**

Unntak fra miljømålet (§§ 9-12)

Utsatt frist (§9)

Utsatt frist kan benyttes der naturforhold gjør at en vannforekomst ikke kan nå miljømålet innen planperiodens slutt, selv om nødvendige tiltak er gjennomført. Reetablering til god tilstand kan ta lang tid etter tidligere påvirkning eller inngrep.

Mindre strenge miljømål (§ 10)

Mindre strenge miljømål kan settes der det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å oppnå god tilstand eller godt potensial. Det mindre strenge målet gjelder kun for de påvirkede kvalitetselementene. Selv om miljømålet reduseres, skal alle aktuelle tiltak gjennomføres for å oppnå best mulig tilstand.

Ny aktivitet eller påvirkning (§ 12)

Tillatelser til nye aktiviteter eller inngrep som medfører forringelse av miljøtilstanden kan kun gis dersom vilkårene i § 12 er oppfylt.

Oppdaterte miljømål, unntak, og tidsfrister finnes for hver vannforekomst i **Vann-Nett.** Veiledning finnes på Vann-Netts veiledningsside under Faktaark.

6.1. Reviderte miljømål for 2028-2033– unntak og tilpasninger

Den oppdaterte vannforvaltningsplanen bygger på tidligere godkjent plan og miljømål. Miljømål er oppdatert i dialog mellom berørte myndigheter og vannregionmyndigheten, og kun der ny kunnskap eller endrede forutsetninger tilsier det. De fleste vannforekomstene i Nordland vannregion har mål om minst god økologisk og kjemisk tilstand. Noen vannforekomster har oppdaterte miljømål med følgende typer unntak:

- **Utsatt frist (§ 9c)**
- **Mindre strenge miljømål (§ 10)**

Tabell 15 gir en oversikt over antall vannforekomster i Nordland vannregion som forventes å nå miljømålene i planperioden 2028-2033 og antallet som har utsatt frist, eller mindre strengt miljømål, fordelt på vannområde. Tabellen inkluderer ikke miljømålene for kjemisk tilstand.

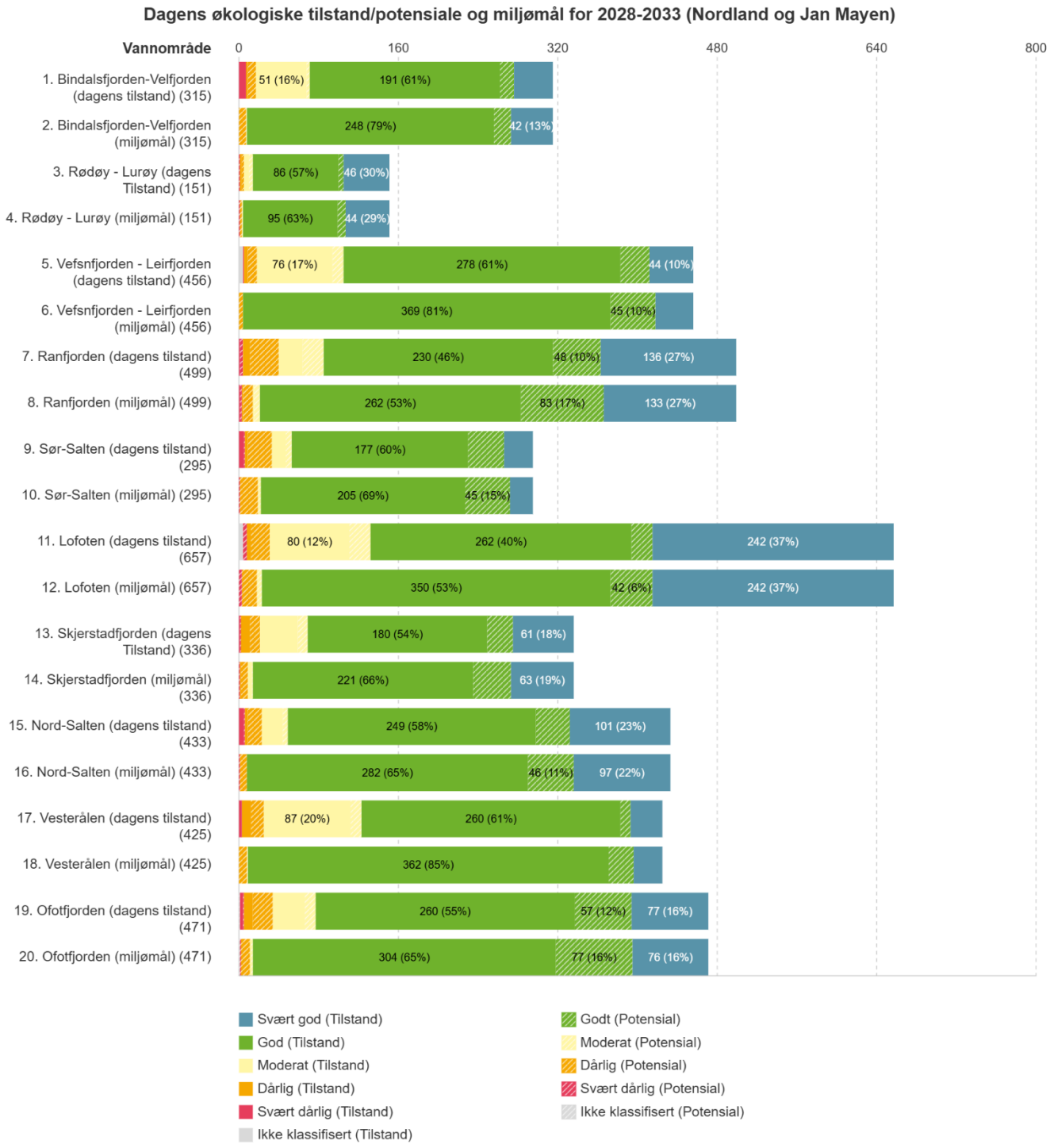
Tabell 15 Forventet måloppnåelse per vannområde

Forventet måloppnåelse for vannforekomstene per vannområde (Nordland og Jan Mayen)

№	Vannområde	Miljømålet nås etter 2033		Mindre strengt miljømål		Miljømålet nås 2028--2033		Samlet	
1	Lofoten	0		23	3.5 %	634	96.5 %	657	16.0%
2	Ranfjorden	4	0.7 %	21	3.9 %	512	95.3 %	537	13.1%
3	Vefsnfjorden - Leirfjorden	0		4	0.8 %	471	99.2 %	475	11.6%
4	Ofotfjorden	2	0.4 %	13	2.7 %	460	96.8 %	475	11.6%
5	Nord-Salten	0		8	1.8 %	427	98.2 %	435	10.6%
6	Vesterålen	2	0.5 %	9	2.1 %	415	97.4 %	426	10.4%
7	Skjerstadfjorden	0		14	4.1 %	329	95.9 %	343	8.3%
8	Bindalsfjorden-Velfjorden	0		8	2.5 %	309	97.5 %	317	7.7%
9	Sør-Salten	5	1.7 %	22	7.4 %	269	90.9 %	296	7.2%
10	Rødøy - Lurøy	0		4	2.6 %	147	97.4 %	151	3.7%
	Totalt	13	0.3%	126	3.1%	3973	96.6%	4112	100%

Dagens økologiske tilstand/potensiale og miljømålet for 2028-2033 for vannforekomstene i de ulike vannområdene er vist i Figur 13. Figuren har to søyler per vannområde, en for dagens økologiske tilstand/potensiale, og en for miljømålet for økologisk tilstand for planperioden 2028-2033. Søylen for miljømål viser andelen av vannforekomster i vannområdet som har mål om god eller svært god økologisk tilstand, eller mindre strengt miljømål. Figuren viser ikke om vannforekomstene har utsatt frist til etter 2033 for å nå miljømålet.

De største forskjellene mellom dagens økologiske tilstand og miljømålene finner vi i vannområdene Vesterålen, Vefsnfjorden–Leirfjorden, Bindalsfjorden–Velfjorden, Lofoten og Skjerstadfjorden (se figur 13). Vannområdene med minst avvik er Rødøy-Lurøy, Nord-Salten og Sør-Salten.

Figur 13 Figuren viser økologisk tilstand/potensiale og miljømål for vannforekomstene i vannregionen. De to søylene per vannområde viser hhv. dagens økologiske tilstand/potensiale og miljømålet for 2033.

6.1.1 Vannforekomster med utsatt frist for å oppnå miljømålet

En vannforekomst kan få utsatt frist der naturforhold gjør at den ikke kan nå miljømålet innen 2033, selv om nødvendige tiltak er gjennomført. Det kan ta lang tid å oppnå god tilstand selv om tiltak er gjennomført. Naturforhold referer her til naturlige prosesser som er karakteristiske for vannforekomsten, og tilfeller der naturlige gjenopprettingsprosesser forsinkes av gjenværende effekter av tidligere menneskelige aktiviteter.

Hvilken aktivitet som har ført til utsatt frist for å nå målet, hvor mange vannforekomster det gjelder og hvilken begrunnelse som er gitt for å utsette fristen, er vist i tabell 16. Per dags dato er utsatt frist kun benyttet på vannforekomster påvirket av akvakultur. Høringen gir imidlertid mulighet til å vurdere om dette er riktig, eller om det er behov for å bruke utsatt frist for flere vannforekomster.

Kolonnen «påvirkningstype og kvalitetselement» beskriver hva som påvirker vannmiljøet i de aktuelle vannforekomstene (påvirkningstype), og hvilken egenskap ved vannmiljøet som har fått nedsatt tilstand som følge av påvirkningen (kvalitetselement).

Det forventes at vannforekomstene vil oppnå god økologisk tilstand når naturlige prosesser har fått virke over tid, og kvalitetselementet har gjenopprettet god tilstand.

Tabell 16 Antall vannforekomster i vannregionen med utsatt frist (§ 9) for å nå miljømålene. Miljøforbedrende tiltak er igangsatt, men naturgitte forhold gjør at målet om god miljøtilstand ikke vil nås innen 2033.

Aktivitet	**Påvirkningstype og kvalitetselement**	**Antall vann-forekomster**	**Begrunnelse**
Akvakultur	Påvirket av genetisk effekt fra rømt fisk Kvalitetselement: Fisk	13	Fordi effektene av rømt oppdrettslaks på ville laksebestander er kumulativ, kan ikke målene om å bevare bestandenes genetiske integritet og genetiske variasjon nås med de nivåene av rømt oppdrettslaks som overvåkingen antyder for mange vassdrag. Vassdrag med dårlig eller svært dårlig tilstand for genetisk integritet har derfor fått utsatt frist for å nå miljømålene til etter 2033 i tråd med vannforskriften § 9 c) da naturforholdene er slik at en forbedring av vannforekomsten innen fristen ikke lar seg gjennomføre.

6.1.2 Vannforekomster med mindre strenge miljømål

Når en vannforekomst er så påvirket av menneskelig virksomhet at det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå miljømålene, kan det fastsettes mindre strenge miljømål dersom bestemte vilkår er oppfylt. Her finner du vilkårene (forskrift om rammer for vannforvaltningen, § 10 - Lovdata).

Tabell 17 viser hvilke vannforekomster i Nordland som har fått mindre strenge miljømål i planperioden 2028 – 2033.

Kolonnene «påvirkningstype» og «kvalitetselement» beskriver hva som påvirker vannmiljøet i de aktuelle vannforekomstene (påvirkningstype), og hvilken egenskap ved vannmiljøet som har fått nedsatt tilstand som følge av påvirkningen (kvalitetselement).

Tabell 17 Antall vannforekomster med mindre strenge miljømål (§ 10) i vannregionen

Aktivitet	Påvirkningstype	Kvalitetselement	Antall vann-foreko mster	Begrunnelse
Akvakultur	Vannuttak eller overføring for fiskeoppdrett	Ikke oppgitt	2	Mangler begrunnelse
Vannkraft	Hydrologiske endringer uten minstevannsføring	Hydrologisk eller tidevannsregime	1	Unntak satt i henhold til godkjenning av vannregionplaner 2016
Vannkraft	Hydrologiske endringer uten minstevannsføring	Ikke oppgitt	64	Flesteparten begrunnes i at man ikke forventer fungerende akvatisk økosystem. Andre unntak er satt i hht. godkjenning av vannregionplaner 2016 og 7 mangler begrunnelse.
Vannkraft	Hydrologiske endringer med minstevannsføring	Hydrologisk eller tidevannsregime	1	Miljødirektoratet - Rapportering WFD 2022: Her må det gis en begrunnelse for hvorfor det er satt unntak § 10. Det er heller ikke vurdert tiltak i planperioden.
Vannkraft	Hydrologiske endringer grunnet vannføringsendring	Hydrologisk eller tidevannsregime	1	Miljødirektoratet - Rapportering WFD 2022: Her må det gis en begrunnelse for hvorfor det er satt unntak § 10. Det er heller ikke vurdert tiltak i planperioden.
Vannkraft	Hydrologiske endringer grunnet vannføringsendring	Ikke oppgitt	1	Unntak satt i henhold til godkjenning av vannregionplaner 2016.
Vannkraft	Hydromorfologisk endring ved overføring av vann	Ikke oppgitt	24	21 av disse mangler begrunnelse. Resterende unntak er satt i hht. godkjenning av vannregionplaner 2016.
Vannkraft	Dammer og barrierer for vannkraft	Ikke oppgitt	1	Kost-nytte tilsier at det ikke er aktuelt å gjennomføre tiltak i denne sterkt regulerte og vanskelig tilgjengelige innsjøen.
Vannforsyning	Vannuttak eller overføring for	Ikke oppgitt	4	To av disse mangler begrunnelse. De to andre er

Aktivitet	Påvirkningstype	Kvalitetselement	Antall vann-forekomster	Begrunnelse
	drikkevannsforsyning			begrunnet i at det ikke finnes alternative drikkevannskilder og at det ikke er registrert noen spesielle miljøverdier i og langs elva.
Vannforsyning	Hydrologiske endringer grunnet offentlig vannforsyning	Ikke oppgitt	1	Mangler begrunnelse
Flomsikring	Dammer og barrierer for flomsikring	Ikke oppgitt	2	Mangler begrunnelser.
Flomsikring	Dammer og barrierer for flomsikring	Morfologiske forhold	1	Mangler begrunnelse
Forurenset sjøbunn	Forurenset sjøbunn	Vannregion-spesifikke stoffer og prioriterte stoffer (kjemisk tilstand).	1	Dårlig kjemisk tilstand skyldes vesentlig "gamle synder" og tidligere industriutslipp. Industrivirksomheten langs fjorden har fremdeles store utslipp av prioriterte stoffer til vannforekomsten. Fjorden er dyp og tiltak i hele fjorden er teknisk svært krevende og lite realiserbart. Økonomisk vil et tiltak komme opp i flere milliarder kroner pr. 2026. Kost - nyttevurderinger vil mest sannsynlig bli negativ.
Gruver	Avrenning fra gruver/deponering	Vannregion-spesifikke stoffer 5 av disse har også påvirkning fra gruver på prioriterte stoffer (kjemisk tilstand).	10	Middels/stor påvirkning grunnet avrenning fra nedlagte gruver. Det anses som uforholdsmessig kostnadskrevende å nå målet om god tilstand. Miljønytten og effekten av tiltak i gruveområdet er usikker sammenlignet med kostnaden det vil medføre.
Jordbruk	Fysisk endring for jordbruk	Ikke oppgitt	6	Fem av disse mangler begrunnelse. Den siste har

Aktivitet	Påvirkningstype	Kvalitetselement	Antall vann-forekomster	Begrunnelse
				begrunnelsen “Store deler av elva er kanalisert”.
Annet	Fysisk endring annet (f.eks. bekkelukking, bebyggelse)	Ikke oppgitt	7	Fire mangler begrunnelse. Resterende er begrunnet i lav kost/nytte eller at det er urealistisk å gjenåpne bekker hvor store deler av bekkeløp ligger i rør under virksomheter som deponi eller flyplass/-stasjon.
Annet	Dammer, barrierer og sluser for annet	Ikke oppgitt	1	Fylling i sør for å bruke pollen til dyrking av plankton til fordyr for marin yngel. Kan ikke fjernes uten at fordyrproduksjonen forsvinner.
Industri	Punktutslipp fra industri	Prioriterte stoffer	1	Det vil være teknisk umulig å rense utslippene i en slik grad at det er sannsynlig at mål om god kjemisk tilstand kan oppnås i løpet av planperioden 2028-2033. De aktuelle bedriftene har gjennomført tiltak for å kartlegge og redusere utslippene fra sin virksomhet i planperiodene 2016-2021 og 2022-2027, for slik å sikre best mulig økologisk og kjemisk tilstand i resipienten.
Industri	Avrenning fra industri	Prioriterte stoffer	1	Det vil være svært omfattende å gjennomføre tiltak for å begrense diffus avrenning. I tillegg vil utslipp til luft medføre rekontaminering av områdene. Det vurderes som teknisk umulig å begrense utslippene i en slik grad at det er sannsynlig at mål om god kjemisk tilstand kan oppnås i løpet av planperioden 2028-2033. De aktuelle bedriftene har gjennomført tiltak for å

Aktivitet	Påvirkningstype	Kvalitetselement	Antall vann-forekomster	Begrunnelse
				kartlegge og redusere utslippene fra sin virksomhet i planperiodene 2022-2027, for slik å sikre best mulig økologisk og kjemisk tilstand i resipienten.

6.1.3 Vannforekomster med oppdaterte miljømål grunnet endret miljøtilstand

Kunnskapen om vannet vårt forbedres stadig. Noen ganger kan oppdatert kunnskap føre til at miljøtilstand for en vannforekomst oppdateres. Andre ganger kan nye tillatelser til aktivitet/inngrep eller samla belastning over tid føre til at miljøtilstanden i vannet endres.

Endret miljøtilstand kan gi grunnlag for å oppdatere miljømålet. Veileder – Miljømål i regionale vannforvaltningsplaner[21] slår fast at:

«Vannforekomster som har svært god miljøtilstand i dag skal ha svært god tilstand som miljømål. Øvrige vannforekomster skal som utgangspunkt ha god økologisk og kjemisk tilstand».

Årsaker til endret miljøtilstand kan være:

- Nye overvåkingsdata
- At det er gitt tillatelse til ny aktivitet/inngrep som oppfyller vilkårene til unntak etter § 12
- Endrede metoder og dermed forbedret presisjon ved vurdering av miljøtilstand
- Det foreligger en tilstrekkelig tidsserie for aktuelle kvalitetselement slik at en vurderer at det har vært en reell forringelse
- Annen ny informasjon om miljøtilstanden

Tabell 18 gir en oversikt over vannforekomster i Nordland med oppdaterte miljømål for planperioden 2028 – 2033 grunnet endret miljøtilstand i vannforekomstene. Kolonnen "Aktiviteter i vannforekomsten" beskriver hvilke aktiviteter som påvirker vannforekomsten. Aktiviteter med **uthevet skrift** er de aktivitetene som har bidratt med nye overvåkingsdata.

I noen vannforekomster er det ingen registrerte aktiviteter, men undersøkelser fra kartlegging eller miljøovervåkning har gitt grunnlag for endret miljøtilstand. Det vises til Vann-nett for detaljert informasjon om ny overvåkingsdata, kunnskap, eller tillatelser, som har gitt grunnlag for endret miljøtilstand.

Tabell 18 Vannforekomster med oppdaterte miljømål for 2028-2033 grunnet endret miljøtilstand

Vannforekomst ID	Aktiviteter i vannforekomsten	Endret miljømål	Begrunnelse for endret miljømål

[21] Veileder- Miljømål i regionale vannforvaltningsplaner 2022-2027 – Miljødirektoratet, oppdatert august 2024

Vannforekomst ID	Aktiviteter i vannforekomsten	Endret miljømål	Begrunnelse for endret miljømål
0363000030-12-C Vestfjorden-midtre	**Akvakultur** Annet Industri Avløp Spredte avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Basert på oppdaterte data om tilstand foreslås økologisk miljømål oppdatert til god for planperioden 2028-2033, jf. vannforskriften § 4 om minst god økologisk tilstand.
0363031400-C Vinkfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Se kommentar ovenfor
0362000030-2-C Trænfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Se kommentar ovenfor
0365010602-2-C Sortlandsundet-nord-ytre	**Akvakultur** Spredte avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Se kommentar ovenfor
0363030200-C Mistfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Se kommentar ovenfor
0362020100-2-C Nordåsværfjorden - Tomfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: svært god. Økologisk miljømål for 2028-2033: God.	Se kommentar ovenfor
170-5-R, Varpavassdraget og Kaldvågvassdraget	Akvakultur	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Basert på oppdaterte data om tilstand foreslås det at miljømål oppdateres til svært god for planperioden 2028-2033, jf. vannforskriften § 4 om forbud mot forringelse.
165-8-R, Mjåsundet	Ingen registrerte påvirkninger	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
173-2-R, Kjeldelva	Akvakultur Jordbruk	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.

Vannforekomst ID	Aktiviteter i vannforekomsten	Endret miljømål	Begrunnelse for endret miljømål
	Fremmede organismer		
169-27-R, Marhaugelva	Ingen registrerte påvirkninger	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
184-2-R, Gullstadelva øvre med sidebekker	Ingen registrerte påvirkninger	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0361040800-C, Alstenfjorden	**Akvakultur** Avløp Jordbruk Samferdsel	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0361040700-3-C, Ulvangen	**Akvakultur** Avløp Industri Annet	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0361030202-4-C, Visten-midtre	Ingen registrerte påvirkninger	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
154-45039-L, Storvatnet	Jordbruk	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0364050301-2-C, Raftsundet	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0365010400-2-C Ingelsfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.

Vannforekomst ID	Aktiviteter i vannforekomsten	Endret miljømål	Begrunnelse for endret miljømål
0365030100-1-C Prestfjorden	**Akvakultur** Avløp Industri	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0365020902-2-C Jørnfjorden-ytre	**Akvakultur** Spredte avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0365020100-3-C Eidsfjorden ytre	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
144-50-R Bekkefelt Kolbotnet	Ingen registrerte påvirkninger.	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0365000030-4-C Vesterålsfjorden	**Akvakultur** Avløp Spredte avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0364020300-2-C Hellmofjorden-ytre	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0364020300-1-C Hellmofjorden-indre	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0363040802-C Skjelfjorden-ytre	Ingen registrerte påvirkninger.	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0363010600-3-C Sørfjorden-ytre	**Akvakultur** Annet	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0363010300-7-C Sørarnøya - Nordarnøya	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God.	Se kommentar ovenfor.

Vannforekomst ID	Aktiviteter i vannforekomsten	Endret miljømål	Begrunnelse for endret miljømål
		Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	
160-8-R Spildra nedstrøms Spildervatnet	Akvakultur Jordbruk Vannkraft	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
160-69-R Spilderdalselva	Akvakultur	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
159-197-R, Halsoselva	Ingen registrerte påvirkninger	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0362040200-2-C Bolgfjorden	**Akvakultur** Industri Avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0361020100-2-C Velfjorden	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0360020900-1-C Kattsundet	**Akvakultur**	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0360010700-3-C Sørfjorden-ytre	Annet	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.
0360010600-4-C Øyfjorden	**Akvakultur** Avløp	Økologisk miljømål for 2022-2027: God. Økologisk miljømål for 2028-2033: Svært god.	Se kommentar ovenfor.

6.2. Vannforskriften § 12 - ny aktivitet eller nye inngrep

Tillatelse til nye aktiviteter som medfører forringelse kan gis dersom vilkårene i vannforskriften § 12 er oppfylt. Dette gjelder endringer som:

- forringer miljøtilstanden på grunn av fysisk inngrep, eller
- forringer tilstanden fra svært god til god som følge av bærekraftig aktivitet

Vilkårene inkluderer blant annet at:

- avbøtende tiltak skal gjennomføres
- det ikke finnes bedre miljømessige alternativer
- samfunnsnytten overstiger miljøkostnadene

Tabell 19 viser hvilke vedtak og tillatelser som er gitt i Nordland vannregion, i planperioden 2022-2027, som vil føre til eller har ført til forringelse av miljøtilstanden. Tillatelsene er gitt til aktivitet eller inngrep som oppfyller vilkårene i vannforskriftens § 12, og vedtaket er fattet etter relevant regelverk. Eksempler på slike regelverk er vannressursloven, forurensningsloven og plan- og bygningsloven.

Tabell 19 viser en oversikt over arealplaner eller tillatelser, gitt i planperiode 2022-2027, til aktivitet eller inngrep som oppfyller vilkårene i vannforskriften § 12 og som vil føre til/førte til forringelse av miljøtilstanden. I planarbeidet har det så langt ikke blitt meldt inn bruk av vannforskriften § 12.

Nytt inngrep/ny aktivitet	Vilkår	Påvirkning	Vannforekomster påvirket	Myndighet og som har utstedt tillatelse/vedtatt planen	Regelverk og saksdokument	Dato

7. Oppsummering av tiltaksprogrammet

Kapitlet oppsummerer tiltaksprogrammet. Det beskriver hvilke tiltak den enkelte myndighet foreslår å gjennomføre i planperioden (2028-2033) for å nå miljømålet for vannforekomstene.

Til sammen er det foreslått litt over 580 tiltak i den nasjonale databasen Vann-nett. En oppsummering av sektormyndighetenes foreslåtte tiltak i Nordland vannregion er vist i tabell 20.

Foreløpige investeringskostnader for Nordland og Jan Mayen vannregion er anslått til om lag 851 millioner kroner og foreløpige årlige driftskostnader er anslått til 240 millioner kroner. Det er imidlertid flere pågående tiltak og kostnader som sektormyndighetene ikke har registrert i Vann-Nett. Reelle tiltaksantall og investeringskostnader overstiger derfor det som fremkommer av tiltaksprogrammet.

Av de foreslåtte tiltakene i Nordland vannregion utgjør rundt 60% % grunnleggende tiltak som uansett skal gjennomføres etter norsk lovverk, uavhengig av målene i vannforskriften. De øvrige tiltakene er tiltak som må gjøres i tillegg for at miljømålene skal kunne nås (supplerende). Disse tiltakene er ofte frivillige, og gjennomføres ved hjelp av økonomiske og administrative virkemidler.

Tabell 20 Sammendrag av tiltaksprogrammet Nordland og Jan Mayen

Tiltak	Kategori	Antall tiltak	Anslåtte investeringskostnader	Anslåtte drifts- og vedlikeholdskostnader
Vannkraft og flomvern				
Tiltak innen vannkraft				
KTM5 – Forbedre vandrings- og spredningsveier (elvekontinuitet, for eksempel etablering av fiskepassasjer, fjerning av gamle dammer)	Grunnleggende	22	38 550 000	1 400 000
KTM6 – Forbedre hydromorfologiske forhold i vannforekomster annet enn elvekontinuitet	Grunnleggende	5	2 140 000	0
KTM7 – Forbedring av vannføringsregime og/eller etablering av økologisk vannføring	Grunnleggende	10	0	19 840 000
Restaureringstiltak for vassdragsinngrep				
KTM5 – Forbedre vandrings- og spredningsveier (elvekontinuitet, for eksempel etablering av fiskepassasjer, fjerning av gamle dammer)	Supplerende	1	0	0
KTM6 – Forbedre hydromorfologiske forhold i vannforekomster annet enn elvekontinuitet	Supplerende	1	0	0

Tiltak	Kategori	Antall tiltak	Anslåtte investeringskostnader	Anslåtte drifts- og vedlikeholdskostnader
Samferdsel				
Fysiske restaureringstiltak veg og jernbane				
KTM5 – Forbedre vandrings- og spredningsveier (elvekontinuitet, for eksempel etablering av fiskepassasjer, fjerning av gamle dammer)	Supplerende	2	300 000	0
Tiltak mot forurensning fra veg, jernbane og urbane områder				
KTM21 – Tiltak for å forebygge eller kontrollere forurensning fra urbane områder, transport og annen bygningsmessig infrastruktur	Grunnleggende	1	0	0
Avløp				
Avløpstiltak				
KTM1 – Etablering eller oppgradering av avløpsanlegg (renseanlegg og infrastruktur)	Grunnleggende	291	819 832 880	238 562 481
Landbruk				
Tiltak mot næringssalter og jorderosjon				
KTM2 – Tiltak for å redusere næringssaltavrenning fra jordbruk	Grunnleggende	4	4 200 000	0
KTM2 – Tiltak for å redusere næringssaltavrenning fra jordbruk	Supplerende	41	380 000	1 385 219
KTM17 – Tiltak for å redusere sedimenter fra jorderosjon og overflateavrenning	Supplerende	1	0	0
Tiltak innen rådgivningstjenester for jordbruk				
KTM12 – Rådgivingstjeneste for jordbruk	Supplerende	21	505 000	5 000
Restaureringstiltak i jordbruksvassdrag				
KTM6 – Forbedre hydromorfologiske forhold i vannforekomster annet enn elvekontinuitet	Supplerende	10	3 050 920	90 000
Miljøgifter og andre forurensende stoffer				
Tiltak i forurenset grunn				

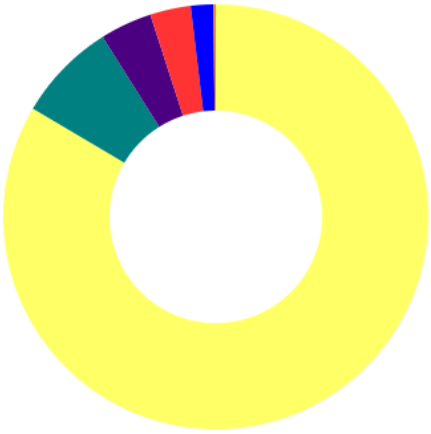
Tiltak	Kategori	Antall tiltak	Anslåtte investeringskostnader	Anslåtte drifts- og vedlikeholdskostnader
KTM4 – Opprydning av forurenset grunn, sjøbunn, grunnvann og annen historisk forurensing	Grunnleggende	1	0	0
Tiltak i forurenset sjøbunn				
KTM4 – Opprydning av forurenset grunn, sjøbunn, grunnvann og annen historisk forurensing	Grunnleggende	1	0	0
Akvakultur				
Tiltak innen akvakultur				
KTM20 – Tiltak for å forebygge eller kontrollere uheldige effekter av fiskerier og annen utnytting/fjerning av dyr og planter	Grunnleggende	2	0	0
KTM20 – Tiltak for å forebygge eller kontrollere uheldige effekter av fiskerier og annen utnytting/fjerning av dyr og planter	Supplerende	17	0	1 386 000
Overvann				
Overvannstiltak				
KTM23 – Tiltak for naturlig fordrøyning av vann	Supplerende	1	0	0
Forskning og kunnskap				
Tiltak for forskning og kunnskap				
KTM14 – Forskning, forbedring av kunnskapsbasen for å redusere usikkerhet	Supplerende	138	9 560 000	150 001
Andre tiltak				
Andre tiltak				
KTM99 – Andre nøkkeltiltak rapportert under tiltaksprogrammet	Grunnleggende	50	0	0

Sektormyndighetene har foreslått flest tiltak innen avløp (grunnleggende tiltak). Disse utgjør 51,5% av alle foreslåtte tiltak i vannregionen og har anslåtte investeringskostnader på 820 millioner kroner og drifts- og vedlikeholdskostnader på 239 millioner kroner. Deretter kommer tiltak innen forskning og kunnskap (supplerende tiltak), som utgjør 23,7% av tiltakene, og landbruk (grunnleggende og supplerende tiltak) som utgjør 13,7 % av tiltakene.

Det er ikke foreslått tiltak for tema sur nedbør, fritidsfiske og beskyttelse av drikkevann. Sur nedbør og fritidsfiske utgjør ikke en nevneverdig påvirkning på vannmiljø i vannregionen. Når det gjelder drikkevann,

beskytter mange kommuner drikkevannet ved å legge inn hensynssoner og bestemmelser i arealplaner. Disse handlingene legges ikke inn som egne tiltak i Vann-nett og vises derfor ikke i tiltaksprogrammet.

Antall tiltak i Nordland vannregion fordelt på virkemiddeleier, er vist i figur 14. Den sektormyndigheten som har myndighet etter aktuelt lovverk benevnes som virkemiddeleier. Dette handler både om tiltak som er hjemlet i lovverket (grunnleggende) og tiltak hvor vi bruker økonomiske virkemidler (supplerende). I Nordland er kommunene virkemiddeleier for flest tiltak, etterfulgt av Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Nordland, NVE og Fiskeridirektoratet. Av de øvrige sektormyndighetene, har Mattilsynet ansvar for ett av de foreslåtte tiltakene i vannregionen.

Antall tiltak fordelt på virkemiddeleier (Nordland og Jan Mayen)

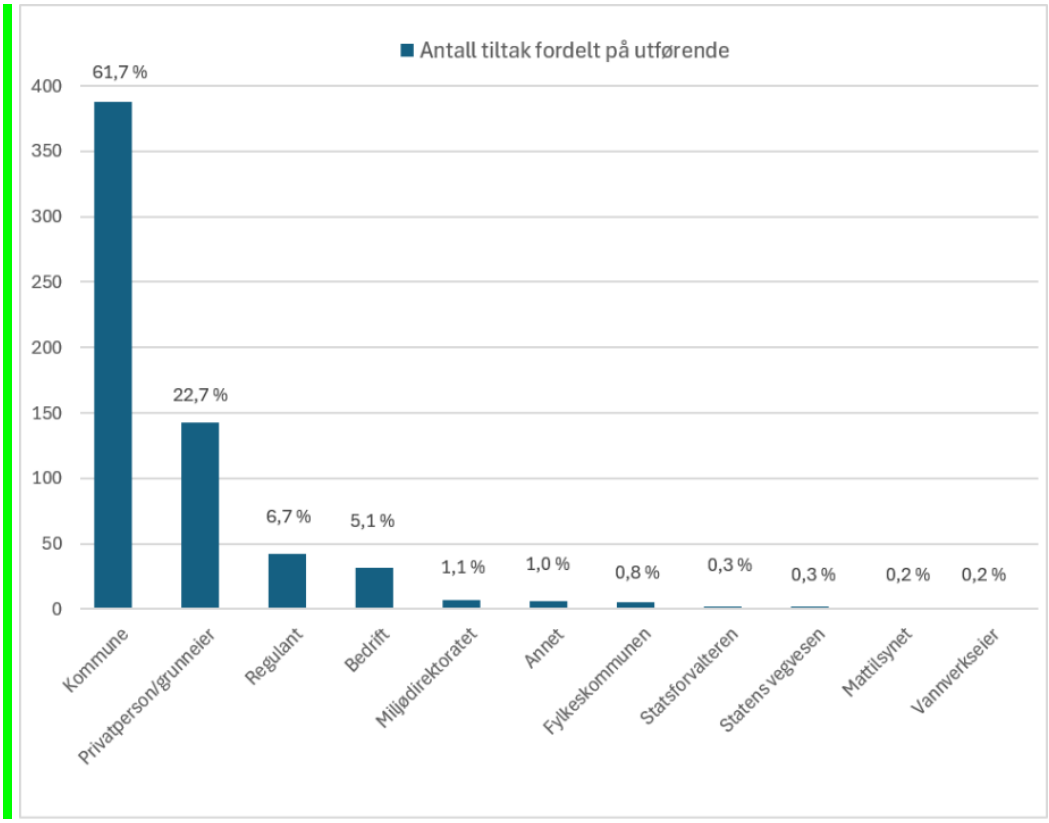
Virkemiddeleier	Antall tiltak
Kommune	**486** (83.5 %)
Miljødirektoratet	**44** (7.6 %)
Statsforvalteren	**23** (4.0 %)
NVE	**18** (3.1 %)
Fiskeridirektoratet	**10** (1.7 %)
Mattilsynet	**1** (0.2 %)

Figur 14 Tiltak i vannregionen fordelt på virkemiddeleier.

I praksis er det mange tiltak som ikke gjennomføres av sektormyndigheten / virkemiddeleier, men av andre utførende virksomheter. Disse virksomhetene har som regel ansvar for gjennomføringen, både finansiering, planlegging / prosjektering og utføring av tiltaket.

Figur 15 gir en oversikt over hvem som har ansvar for å gjennomføre de foreslåtte tiltakene i planperioden.

Med unntak av kommuner og privatpersoner/grunneiere er det regulanter, bedrifter og Miljødirektoratet som har ansvar for gjennomføring av flest tiltak.

Figur 15 Antall tiltak fordelt på utførende.

7.1. Beskrivelse av klimatilpasning av tiltaksprogrammet

Arbeidet med klimatilpasning skal bidra til at samfunnet blir bedre rustet til å møte klimaendringer, gjennom å sikre at ulike aktører unngår eller begrenser risiko, sårbarhet og ulemper, ved gjennomføring av tiltak.

For å finne de rette tiltakene for klimatilpasning må vi vite hva vi skal tilpasse oss til. Oppdatert kunnskap om hvordan klimaendringene forventes å påvirke samfunn og miljø, ligger på Norsk klimaservicesenter sine sider klimaservicesenter.no.

Statlige planretningslinjer for klima og energi er klare på at naturbaserte løsninger for klimatilpasning bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort.

Ved nye fysiske inngrep er det viktig å vurdere naturbaserte løsninger som tar hensyn til de naturlige forholdene på stedet. Eksempler på økosystem og areal som er gunstige for klimatilpasning, er våtmarker, elvebredder og skog. Naturbaserte løsninger kan i noen tilfeller bidra til måloppnåelse på flere områder, som ved reduksjon av klimagassutslipp, bedre vannmiljø, økt naturmangfold og bedre folkehelse. Slike vinn-vinn tiltak bør prioriteres.

Det jobbes med klimatilpasning i vannregionen, selv om det ikke er foreslått konkrete tiltak i Vann-nett. Når sektormyndighetene følger opp foreslåtte tiltak i tiltaksprogrammet innen sine ansvarsområder, skal tiltakene planlegges og gjennomføres slik at det tas høyde for klimaendringer.

7.2. Måloppnåelse og behov for virkemidler

Tiltaksprogrammet gir også en oversikt over forventede positive virkninger for miljø og samfunn og en vurdering av måloppnåelse.

Miljømålene for vannforekomstene er ambisiøse. Alle med ansvar for vann må bidra til å nå målene, og ha fokus på tiltaksgjennomføring innen sitt ansvarsområde. I utgangspunktet skal sektormyndighetene, inklusive kommunene, foreslå alle tiltak som er nødvendige for å nå miljømålene, og deretter prioritere tiltakene over tid etter når det er mulig å gjennomføre dem. Flere har imidlertid kun foreslått tiltak som de vet skal gjennomføres i løpet av planperioden 2028-2033. Tiltaksprogrammet inneholder derfor ikke tilstrekkelig med tiltak for å nå alle miljømålene.

For sektormyndighetene vil det viktigste grepet for å følge opp tiltaksprogrammet være å ta i bruk de virkemidlene som allerede finnes. De fleste av tiltakene som foreslås i tiltaksprogrammet kan gjennomføres med eksisterende virkemidler gjennom f.eks. forurensingsloven, naturmangfoldloven, vannressursloven og plan- og bygningsloven, med tilhørende forskrifter. Informasjon om virkemidler og tiltak kan leses her. Mange av tiltakene er tiltak som uansett skal gjennomføres etter ulike regelverk, uavhengig av vannforskriften og den regionale planen for vannforvaltning.

Det er også behov for nye virkemidler og mer aktiv bruk av eksisterende virkemidler på flere områder dersom miljømålene skal nås innen 2033. Vannregionmyndigheten er kjent med og har fått tilbakemelding om behov for nye virkemidler og/eller forbedring av eksisterende virkemidler innen vannkraft, landbruk, avløp, akvakultur, forurenset sjøbunn, restaurering og forebygging med mer. Behovene for virkemidler beskrives i kapittel 8 i vannforvaltningsplanen.

8. Behov for virkemidler for å styrke gjennomføringen av vannforskriften

Det er behov for nye virkemidler og bedre og mer aktiv bruk av eksisterende virkemidler for å kunne gjennomføre tilstrekkelig med tiltak for å oppnå vannmiljømålene. Dette inkluderer både juridiske, økonomiske og administrative virkemidler.

Dette kapittelet inneholder en oppsummering av kjente og innmeldte behov for virkemidler, som foreløpig ikke er på plass. Behov for veiledning og kompetansebygging følges opp gjennom aktiviteter i handlingsprogrammet. Behov for juridiske og økonomiske virkemidler følger ved planen til nasjonal godkjenning og gir departementene nyttig informasjon hvilke virkemidler som trengs for gjennomføring av vannforskriften.

8.1. Kunnskapsgrunnlag og overvåking

- Det er fortsatt betydelige kunnskapshull knyttet til kjemisk tilstand, grunnvann, kystvann og effekten av gjennomførte tiltak. Det er derfor behov for fortsatt satsing på overvåkning, kartlegging og kunnskapsutvikling, samt bedre registrering og dokumentasjon av tiltak som gjennomføres.
- Det er behov for et standardisert system, en modell, eller bedre veiledning for vurdering av påvirkningsgrad i vannforekomster der det mangler overvåkingsdata. Det gjøres ikke undersøkelser i alle vannforekomster, men grad av påvirkning skal allikevel vurderes. Dermed er det behov for en standardisert modell eller veiledning for beregning av miljøtilstand, f.eks. i vannforekomster påvirket av spredte avløp eller jordbruk.

8.2. Vannkraft

- Innen vannkraft er de tilgjengelige virkemidlene for å oppnå miljømålene enten revisjon av konsesjonsvilkår (vregl § 8), innkalling til konsesjonsbehandling (vrl § 66), omgjøring av konsesjonsvilkår (vrl § 28) eller ved pålegg gjennom eksisterende konsesjonsvilkår. Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet arbeider også med en forskrift om standardvilkår som skal kunne brukes uavhengig av om anlegget har konsesjon eller ikke. Denne forskriften vil forenkle prosessen med å pålegge tiltak som i dag forutsetter standardvilkår i konsesjonen, slik at myndighetene kan gi direkte pålegg om miljøforbedrende tiltak uten å gå veien om revisjon og innkalling til konsesjonsbehandling.

8.3. Landbruk

- Det er behov for en ordning der kommuner og vannområder kan søke midler for å drive målrettet kartlegging og veiledning i områder med stor påvirkning fra jordbruksdrift. Dette må gjennomføres på prosjektbasis.
- Det bør utarbeides veiledningsmateriell til kommunene om håndtering av forurensningssaker fra landbruket. Her må også plastforsøpling og annen forsøpling inngå

- Økte tildelinger av midler til miljøtiltak i landbruket (RMP og SMIL), samt regionalt tilpassede forskriftskrav om miljøtiltak i landbruket
- Rammen for investeringsvirkemidler fra Innovasjon Norge må økes slik at det blir mulig å bygge ut gjødsellager i et slikt omfang at husdyrgjødsel kan spres på det best mulige tidspunktet i vekstsesongen
- Tilstrekkelig kapasitet ved den lokale landbruksforvaltningen til å følge opp regelverk og avtaler
- Tilstrekkelig veiledningstjeneste for landbruket
- Det må bevilges midler til forskning som er relevant for landbruket i Nord-Norge
- Behov for gjennomgang av virkemidler for å sikre kantvegetasjon langs vassdrag.
- Behov for bedre løsninger knyttet til oppsamling av landbruksplast

8.4. Avløp

- Det er store utfordringer innenfor avløpssektoren og kommunene har ofte begrensa ressurser til nødvendige tiltak. En økonomisk støtteordning til tiltak på avløpssiden i kommunene ville vært et viktig virkemiddel.
- Stimulere til etablering av større renseanlegg som kan erstatte flere enkeltstående avløpsanlegg i spredt bebyggelse gjennom tilskuddsordninger
- Styrke veiledning ovenfor kommunenes saksbehandling og oppfølging av forurensningsforskriften. I veiledningen må det spesielt legges vekt på krav til resipientovervåking i tråd med vannforskriften prinsipper og saksbehandling av utslippstillatelser jf. vannforskriften § 12 om nye tiltak.
- Interkommunalt samarbeid må også styrkes. Dette for å møte det økende ressurs- og kompetansebehovet i kommunene innenfor dette kommunale ansvarsområdet.

8.5. Forurenset sjøbunn

- Økte statlige tilskuddsordninger til kartlegging, risikovurdering og opprydding i forurenset sjøbunn og grunn.
- Tilskuddsordningene bør være mer forutsigbare og langsiktig for opprydning i prioriterte områder, slik at tiltak kan planlegges og gjennomføres over tid. Tilskuddsordninger som gis for et eller to år av gangen gir utfordringer for opprydningsprosjekter.
- Staten må ta et større ansvar for gjennomføring av nødvendige oppryddingstiltak i tilfeller hvor ansvarlig forurenser ikke kan identifiseres, ikke eksisterer eller det av andre grunner ikke er mulig å gi pålegg etter forurensningsloven.
- Det bør etableres en nasjonal eller regional støttefunksjon for prosjektledelse av oppryddingstiltak i forurenset sjøbunn. Mange tiltakshavere mangler erfaring med planlegging, anskaffelser, kontraktsoppfølging og gjennomføring av komplekse oppryddingsprosjekter. Tilgang til spesialisert kompetanse vil kunne bidra til mer kostnadseffektiv gjennomføring og redusere risikoen for forsinkelser og feilprioriteringer.

8.6. Akvakultur

- Statsforvalteren trenger økte ressurser til kvalitetssikring og oppfølging av tilstand i kystvannforekomstene
- Statsforvalteren trenger økte ressurser til å følge opp resultatene av resipientundersøkelser og tiltaksplaner som akvakulturbedriftene er ansvarlige for i henhold til akvakulturdriftsforskriften
- Statsforvalteren må kunne bruke akvakulturdriftsforskriften § 67 femte ledd til å pålegge
    - lengre perioder med brakklegging eller redusert MTB og/eller oppsamling av slam
    - stans i bruk av medikamenter og notimpregneringsbiocider

  der dette kan bidra til å oppnå målene i vannforskriften eller avklare om utslipp fra akvakultur medvirker til at mål ikke er nådd. Slike pålegg må kunne gis også der innrettelseshensynet avskjærer muligheten til å endre tillatelse etter forurensningsloven.
- Alle persistente biocider/medikamenter (inkl. nedbrytingsprodukter) som brukes i akvakulturnæringa og som kan akkumuleres i sedimentene, må tas inn i grunnlaget for å fastsette vannforekomstens kjemiske eller økologiske tilstand.
- Behov for bedre lokalitetsstruktur. Arbeid er igangsatt på et overordnet nivå, på tvers av sektoretatene.

8.7. Plastforsøpling

- Øke kommunenes kompetanse og ressurser til å igangsette og følge opp tiltak mot plastforurensing, særlig i forhold til avløp, landbruk og renovasjon.
- De ulike sektorene må ha nødvendig kompetanse til å fatte vedtak innenfor eget regelverk og utarbeide nye virkemidler for sitt sektorområde.
- Bevilgingen til rydding av marint søppel langs kysten og søppel i og langs vassdrag bør økes. Midlene bør i større grad bevilges i forkant av gjennomføring av ryddetiltak, og ikke som en refusjonsordning i etterkant. Midlene bør også i større grad gis over flere år slik at man slipper å søke hvert år. Dette sikrer forutsigbarhet for de største ryddeaktørene.
- Øke kompetansen til drift av kunstgressbaner for å redusere utslipp av gummigranulat. Det bør også bevilges mer midler til tiltak for å redusere utslipp av gummigranulat fra kunstgressbaner. Dette inkluderer også ordninger for overgang til plastfrie fyllmaterialer.
- Øke bevisstheten til krav til innlevering av landbruksplast for materialgjenvinning som trådte i kraft i 2023. Det bør også stimuleres til gode ordninger der bonden bor langt unna avfallsmottak.
- Nasjonale myndigheter bør vurdere behov for konkrete tiltak knyttet til herreløst søppel.
- Utslipp av plastsøppel fra oppdrettsnæringen må begrenses. I hovedsak taukapp, biofilter og luseskjørt som dumpes i havet. Mikroplast fra fôringsrør som slippes i havet er også et dokumentert problem.

8.8. Samferdsel

- Behov for veiledning om vannforvaltningen og vannforskriften med formål om kompetansebygging innenfor sektoren
- Behov for virkemidler innen veidrift er knyttet til overvannshåndtering fra vei, oppsamling av mikroplast og finansiering.

8.9. Andre viktige oppfølgingspunkter

Fremmede arter og fiskesykdom

- Det har vært en markant økning i mengden pukkellaks i vassdragene i Nordland, og flere vassdrag har opplevd en mangedobling i oppgang av pukkellaks de siste årene. Statsforvalteren trenger ekstra ressurser både for å overvåke og bekjempe pukkellaks på en effektiv og mer koordinert måte.
- Bedre kartlegging, overvåking og grensekontroll for å begrense spredningen av fremmede arter og sykdomsorganismer

Restaurering av vannforekomster

- Det er viktig at nasjonale prioriteringer av restaureringsprosjekter ses i sammenheng med prioriteringer i regionale vannforvaltningsplaner.
- Finansiering – Økt støtte til finansiering av restaurering av vassdragsnatur og kystvann.
- Styrke regionale tilskuddsposter, blant annet fagmidler restaurering til fylkeskommunene for å følge opp regionale prioriteringer i vannregionen.
- Økt satsing på overvåking av utbredelse av kråkeboller og tareskog
- På generelt grunnlag er det fremdeles behov for tidlig dialog med myndigheter ved planlagte inngrep. Samarbeidet bør starte allerede i idé- og planleggingsfasen.
- Utarbeiding av metodikk og rutiner som sikrer at eksisterende verdier og potensiale kartlegges og vurderes før tiltak besluttes.
- Det er også behov for å benytte ressurser til natur- og kulturmiljøforvaltning mer aktivt i planlegging av tiltak.
- Det er behov for veiledning om løsninger som kombinerer miljøforbedring, klimatilpasning og natur- og kulturmiljøhensyn.

Arealplanlegging og vannmiljø

- Det bør utarbeides en nasjonal eksempelsamling på god arealplanlegging langs vassdrag og sjøområder. Hvordan det skal planlegges for å ivareta godt vannmiljø blir veldig viktig her.
- Oppdatere veilederen vannmiljø i arealplanlegging til også å omfatte sjø/kyst.
- Det er også behov for bedre kunnskapsgrunnlag for god arealforvaltning i vassdragsnære og ravinenære områder, inkludert behov for utvidelse av kantsoner, gjenåpning av bekker og etablering/restaurering av våtmarker som flomsikringstiltak/overvannstiltak.
- God veiledning knyttet til klimatilpasning og overvannshåndtering blir viktig fremover.

Gruvedrift

- Opprydding i nedlagte gruveområder er ofte komplisert fordi ansvarsforholdene kan være uklare og tiltakskostnadene høye. Mange av de aktuelle gruvene ble etablert lenge før dagens miljøregelverk, og det finnes ofte ikke ansvarlige virksomheter som kan pålegges å gjennomføre nødvendige tiltak. Det er behov for langsiktig finansiering av kartlegging, overvåkning og oppryddingstiltak, samt tydelig prioritering av gruveområdene med størst skadepotensial.

Klimaendringer med økt nedbør og avrenning kan forsterke utfordringene og understreker de langsiktige behovene.

Vannområdekoordinator (VOK)

- Nordland fylkeskommune mottar som vannregionmyndighet statlige tilskuddsmidler med det formål å bidra til spleiselag for finansiering av VOK i vannområdene. Kommunen har en svært viktig rolle i vannforvaltningsarbeidet som sektormyndighet og lokal medvirkningsaktør, og VOK har vist seg å være en viktig premissleverandør for dette arbeidet. Det er derfor viktig at denne ordningen videreføres i fremtiden. Det er også viktig at ordningen er forutsigbar slik at VOK kan ansettes fast.

Annet

- Ressurser til Statsforvalteren og Fylkeskommunen som viktige aktører i samhandling med kommunene må opprettholdes. Disse må ha ressurser og kompetanse til å ivareta sin rolle som hhv. fagmyndighet og prosessansvarlig / regionansvarlig for gjennomføring av vannforskriften.

Vedlegg

Alle vedlegg til planen er samlet her

Vedlegg 1: Regional oversikt over overvåkingsprogrammer i vannregionen

Innhold, ansvar, finansiering og gjennomføring av overvåkningen

Dette er en helhetlig oversikt over overvåkningen i vannregionen, og er i realiteten en sammenstilling av en rekke ulike overvåkningsprogrammer. Utgangspunktet er igangsatt overvåkning, men i tillegg inkluderes overvåkning som er under planlegging eller ønskes igangsatt i løpet av planperioden så langt man har oversikt over. Det kan i tillegg bli endringer når det gjelder enkeltprogrammer i løpet av planperioden.

Vannforskriften fastsetter at statsforvalteren er miljøfaglig ansvarlig og rådgiver i vannregionen. Statsforvalteren har hovedansvar for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget (§15) og for å koordinere arbeidet med vannovervåkning, herunder utarbeide et felles overvåkningsprogram for vannregionen (§ 18).

Oversikten over overvåkningsprogrammer er et viktig faggrunnlag for den regionale planen for vannforvaltning, og i likhet med planen oppdateres derfor denne oversikten over overvåkningsprogrammer hvert sjette år. Statsforvalteren oppdaterer denne oversikten i dialog med andre sektormyndigheter og innenfor de tidsfrister vannregionmyndigheten, som prosessleder setter.

Overvåkningen er delt inn i basisovervåkning, tiltaksorientert overvåkning og problemkartlegging. Målsetting og ansvar for utarbeidelse av de ulike delprogrammene går fram av tabell 21.

Tabell 21 Type overvåking av regionale overvåkningsprogrammer med ansvar og mål for overvåkningen.

Type overvåkning	Ansvarlig sektormyndighet	Mål for overvåkningen
1. Basisovervåkning	Miljødirektoratet i samarbeid med nasjonale myndigheter	Fastsettelse av tilstand og trender for vannforekomster som er a) påvirket(trend) eller b) tilnærmet upåvirkede (ref.)
2. Tiltaksorientert overvåkning	Statsforvalteren i samarbeid med sektormyndigheter/vannområder	Fastsettelse av tilstand, og til dels trender i vannforekomster som er, eller antas å være, i moderat eller dårligere tilstand
3. Problemkartlegging	Statsforvalteren i samarbeid med sektormyndigheter	Overvåkning eller undersøkelser der det er uklart hva miljøproblemet er og/eller hva som er kildene til problemet

Mer informasjon om de ulike overvåkningstypene finner du her.

Basisovervåkning

Denne overvåkingstypen utarbeides, ledes og finansieres av nasjonale myndigheter, i særlig grad av Miljødirektoratet. Det overvåkes på stasjoner et stykke fra kildene, og det er ofte flere kilder som påvirker stasjonene. Disse stasjonene kalles trendstasjoner. I tillegg overvåkes det i en del programmer på stasjoner som skal være tilnærmet upåvirkede, såkalte referansestasjoner. Mer informasjon finnes her: Basisovervåking - Vannportalen.

Tiltaksorientert overvåkning

Statsforvalteren har et særlig ansvar for den tiltaksorienterte overvåkningen. Denne overvåkningstypen danner grunnlag for i første omgang å utforme miljøtiltak, og i neste omgang å fastslå effektene av å gjennomføre disse tiltakene. Statsforvalteren har ansvar for å utarbeide og koordinere tiltaksorientert overvåkning. De ulike sektormyndighetene (inkludert kommunene/vannområdene) er ansvarlige for at den tiltaksorienterte overvåkningen blir gjennomført. Pålagt overvåkning inngår i den tiltaksorienterte overvåkningen.

Tiltaksorientert overvåkning skal, i den grad det er mulig, betales av påvirker, dvs. den som forurenser eller gjør inngrep. En del av den tiltaksorienterte overvåkningen hjemles i konsesjonsvilkår eller vilkår i tillatelser, eller pålegges som separat overvåkning. I tilfeller der finansiering ikke kan hjemles i konsesjonsvilkår eller annet lovverk skal man forsøke å finne frem til frivillige ordninger f.eks. gjennom spleiselag. Spleiselag mellom flere aktører i samme vassdrag eller fjord/kystområde, offentlige og private, kan ofte være en fornuftig ordning for en rasjonell gjennomføring av vannovervåkning i en vannregion eller et vannområde. Dette kan også kombineres med pålegg om å delta i en felles helhetlig overvåking.

Problemkartlegging

Statsforvalteren i hver vannregion har ansvar for at det utarbeides program for problemkartlegging i samsvar med de krav som stilles i forskriften. Problemkartlegging må sees i sammenheng med den tiltaksorienterte overvåkningen og det vil til dels være glidende overganger mellom de to typene overvåkning. Problemkartlegging vil som regel måtte tilpasses den enkelte problemstilling, og være av mer kortvarig karakter enn tiltaksrettet overvåkning. Hensikten er å avklare årsak og omfang av et miljøproblem. For problemkartlegging er det vanskeligere å håndheve prinsippet om at "forurenser betaler" og det vil i større grad være et behov for alternativ finansiering.

Problemkartlegging er en "smal" overvåkningstype som skal benyttes i begrenset grad og kun der en ikke kjenner miljøproblemets karakter/omfang eller kildene til problemet. Det vil i de fleste tilfeller være grunnlag for å gå rett på å utforme tiltaksorientert overvåkning.

Uavklarte ansvarsforhold

For en del vannforekomster kan ansvaret for overvåkning oppfattes som uavklart. Det er gjerne registrert flere antatte påvirkninger som årsak til redusert miljøtilstand, men det mangler god nok kunnskap om miljøtilstand og årsaksforhold. Den antatte miljøpåvirkningen kan da oftest ikke knyttes direkte til ett bestemt utslipp eller påvirkning. Prinsippet om at "forurenser skal betale" kan bli vanskelig å håndheve. Ansvaret kan havne hos kommunene som forurensningsmyndighet. For slike vannforekomster vil Statsforvalteren, i samarbeid med vannregionmyndigheten, jobbe med å få avklart hvem som er ansvarlig for oppfølgingen som skal foregå i form av overvåkning.

Overvåkningsnettverk

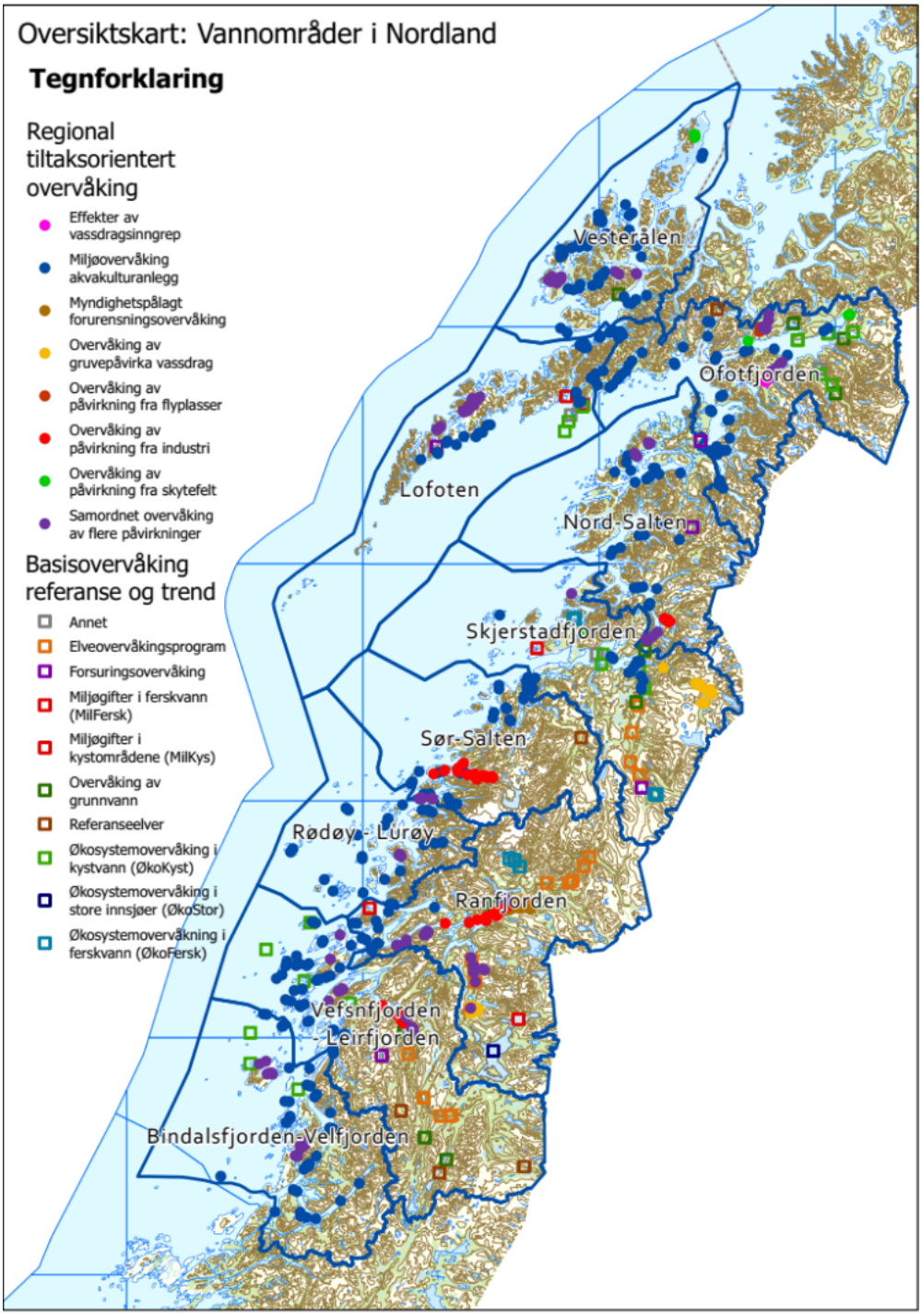
Kartet i figur 16 under viser dagens pågående overvåkning i vannregionen som skal videreføres i kommende planperiode (2028-33).

Kartet i figur 16 og tabell 22 nedenfor viser antall vannforekomster i de ulike vannområdene fordelt på de ulike overvåkningstypene.

Tabell 22 Antall vannforekomster som inngår i overvåkningsprogrammene fordelt på vannområder.

	Basisovervåking				Tiltaksrettet overvåking				Problemkartlegging				Sum
Vannområde	**Elv**	**Innsjø**	**Kyst**	**Grunnvann**	**Elv**	**Innsjø**	**Kyst**	**Grunnvann**	**Elv**	**Innsjø**	**Kyst**	**Grunnvann**	
Bindalsfjorden-Velfjorden	0	0	3	0	7	2	19	0	0	0	0	0	**31**
Vefsnfjorden-Leirfjorden	6	1	4	2	8	0	14	0	0	0	0	0	**35**
Ranfjorden	7	2	3	1	19	1	7	0	0	0	0	0	**41**
Rødøy-Lurøy	0	0	0	0	4	0	12	0	0	0	0	0	**16**
Sør-Salten	1	0	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	**13**
Skjerstadfjorden	6	3	3	1	9	3	6	0	0	0	0	0	**32**
Nord-Salten	0	2	0	1	8	5	13	0	0	0	0	0	**29**
Ofotfjorden	1	0	4	2	9	3	12	0	0	0	0	0	**30**
Vesterålen	0	0	0	1	13	2	19	0	0	0	0	0	**35**
Lofoten	0	1	3	0	13	4	10	0	0	0	0	0	**31**
SUM	**21**	**9**	**20**	**8**	**90**	**20**	**124**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Detaljert informasjon om overvåkningsresultater og klassifisering er tilgjengelig på hhv. https://vannmiljo.miljodirektoratet.no og https://vann-nett.no/portal/. Kommende overvåkingsresultater og følgende klassifisering vil bli oppdatert fortløpende.

Figur 16 Overvåkningsstasjoner for de 10 vannområdene i Nordland, i både kyst- og ferskvannsforekomster. Oversikten viser tiltaksorientert overvåking og basisovervåking, inkludert pålagt overvåking og overvåking av grunnvann. Kilde: Vannmiljø.

Overvåkning i overflatevann

Overflatevann er elver, innsjøer og kystvann (i motsetning til grunnvann) og gjelder hele vannsøylen – ikke bare vann i øverste del av vannsøylen. Det skal overvåkes for å fastsette økologisk og/eller kjemisk tilstand – avhengig av hvilke påvirkninger som er til stede.

Basisovervåkning

Her finnes en oversikt over viktige basisovervåkningsprogrammer i hele landet som er relevante for vannforskriftsarbeidet: Basisovervåkning. Det kan bli begrensede endringer av stasjoner/parametere da ny programperiode for basisovervåkingsprogrammene nettopp er utlyst og starter i 2026.

Det foregår basisovervåking i både overflatevann og grunnvann i regionen (se figur 16, samt tabell 22 over). Totalt 21 elvestasjoner, 9 innsjøstasjoner, 20 kyststasjoner og 8 grunnvannstasjoner er med i ulike nasjonale overvåkningsprogrammer som styres av Miljødirektoratet. Programmene omfatter blant annet økosystemovervåking, tilførselsmålinger, miljøgifter, forsuring, referansevassdrag med mer.

Tiltaksrettet overvåkning og problemkartlegging

Tiltaksrettet overvåking er kun av overflatevann i regionen (se figur 16, samt tabell 22 over). Totalt 90 elvestasjoner, 20 innsjøstasjoner og 124 kyststasjoner er med i ulike overvåkningsprogrammer som styres av Statsforvalteren og Miljødirektoratet. Den mest omfattende tiltaksovervåkingen gjennomføres innenfor miljøovervåking av akvakulturanlegg, overvåking av gruvepåvirkede vassdrag, overvåking av påvirkning fra industri og samordnet overvåking av flere påvirkninger (ferskvann).

Både Miljødirektoratet og Statsforvalteren pålegger bedrifter å gjennomføre overvåking av sine resipienter gjennom vilkår i tillatelser, og disse overvåkingsstasjonene er ikke alltid en del av spesifikke overvåkingsprogrammer. Bransjer som reguleres etter egne forskrifter, som for eksempel skipsverft og fiskeforedling, er i utgangspunktet ikke pålagt overvåking slik akvakultur i sjø er, men Statsforvalteren har myndighet til å pålegge overvåking ved behov. Da vil det også kreves innlegging av overvåkingspunkter i databasen Vannmiljø.

Kvalitetselementene som overvåkes er valgt ut fra hva som slippes ut i resipienten. Bunndyr overvåkes for eksempel i forhold til organisk påvirkning fra akvakultur, mens overvåking av både planteplankton og makroalger kan si noe om en vannforekomst er utsatt for eutrofiering (overgjødsling fra utslipp fra for eksempel landbruk eller avløp). Data fra slik overvåking vil i neste omgang kunne indikere den økologiske tilstanden i vannforekomsten. Når det gjelder overvåking av kjemisk tilstand kan prøver fra både torskelever og krabbekjøtt analyseres for å finne nivå av tungmetaller. Det samme kan sedimentprøver av sjø- eller elvebunn.

Per i dag er det ikke registrert spesifikke problemkartlegginger i regionen, men dette kan endre seg på kort tid, og er som regel kortvarige undersøkelser som enten går over til mer varige overvåkingsprosjekter eller som avsluttes i etterkant av innhentet data.

Overvåkning i grunnvannsforekomster

Det er to landsomfattende overvåkningsprogram for grunnvann. Landsomfattende grunnvannsnettverk (LGN) har siden 1977 overvåket kvalitet (kjemisk tilstand) og kvantitet i grunnvannsforekomster. Disse grunnvannsforekomstene er i hovedsak i mindre påvirkede områder. I 2015 startet en representativ overvåkning av 13 antatt belastede grunnvannsforekomster i hele landet, for Nordland gjelder dette kun Mosjøen.
Grunnvann - Vannportalen

I vannregionen inngår 11 stasjoner som overvåker kjemisk og kvantitativ tilstand. LGN-stasjoner er i flertall og disse måler for både kjemisk og kvantitativ tilstand (for eksempel temperatur). Oversikt over igangsatt overvåking i grunnvannsforekomster er vist i kart (figur 16, samt tabell 22).

Overvåkning i beskyttede områder

Her vises de fem forskjellige typene av beskyttede områder: Beskyttede områder (drikkevann og badevann m.m.) - Vannportalen

Det er gitt egne krav til overvåking av drikkevannsforekomster i Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften) - Lovdata. Relevant her er kravet til overvåking av råvann som pumpes inn i vannverket. I tillegg overvåker en del vannverk (frivillig) elver og innsjøer etter prinsippene om tiltaksorientert overvåking, ofte med tilleggsparametere (bakterier). Vannforekomster som brukes som drikkevannskilde kan vises i Vann-nett. Drikkevannresultater rapporteres inn i til fagdatabasen MATS hos Mattilsynet.

De fleste kommuner har overvåking av badeplasser. Vann-nett viser badeplasser for de kommuner som har rapportert inn disse. Resultater blir ikke rapportert inn sentralt, men noen kommuner rapporterer frivillig til fagsystemet Vannmiljø. Per i dag finnes det ingen egne overvåkningsprogrammer for beskyttede områder i Nordland i Vann-nett.

Tabell 23 Oversikt over antall beskyttede områder registrert i Vann-nett for vannregion Nordland og Jan Mayen.

Antall beskyttede områder (Nordland og Jan Mayen)			
№	Beskyttet Område Type	Antall beskyttede områder	Antall vannforekomster
1	Drikkevann	197	282
2	Badevann	137	130
3	Annet	65	783
	Totalt	399	1195

Overvåkning i regi av andre sektormyndigheter

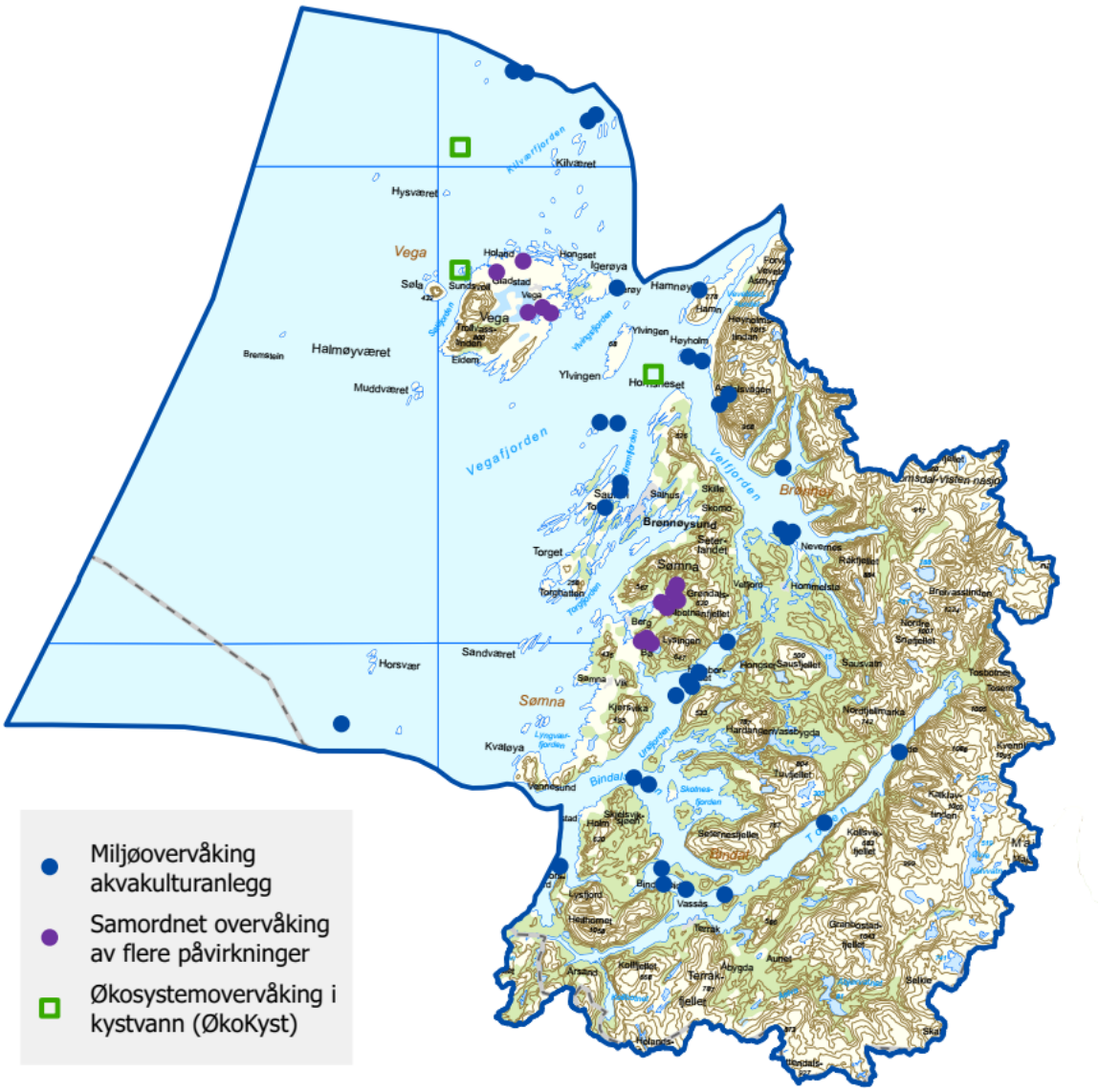
Avinor, Statens vegvesen, Nordland fylkeskommune, Forsvarsbygg, mfl. gjennomfører overvåking i vannforekomster i forbindelse med større byggeprosjekter eller drift av flyplasser, vei og jernbane, etc. I de tilfellene data legges inn i Vannmiljø er ikke disse stasjonene nødvendigvis "tagget" (registrert som egne overvåkningspunkter) slik som ordinær tiltaksrettet overvåking eller basisovervåking, og vil da ikke vises på kart i databasen. Denne overvåkingen kan omfatte fysisk/kjemiske kvalitetselementer, miljøgifter og/eller biologiske kvalitetselementer.

Fremtidige overvåkningsbehov

Den tiltaksorienterte overvåkningen er prioritert med utgangspunkt i vannforekomster som man allerede vet er i moderat tilstand eller dårligere. Vannforekomster som har økende påvirkninger og står i fare for å rykke ned en tilstandsklasse, f.eks. fra god til moderat, kan også være kandidater for framtidig overvåkning. Det er nødvendig med kontinuerlig vurdering av behovet. Behovet for fremtidig/ønsket overvåkning i vannregionen må synliggjøres, og viktigheten av tilrettelegging for gode spleiselag med kommuner osv.

Overvåkning fordelt på vannområder

I kartene under (figurene 17-26) vises pågående overvåkingsstasjoner for basisovervåking, tiltaksorientert overvåking (inklusive pålagt overvåking) og grunnvannsovervåking fordelt på hvert vannområde.

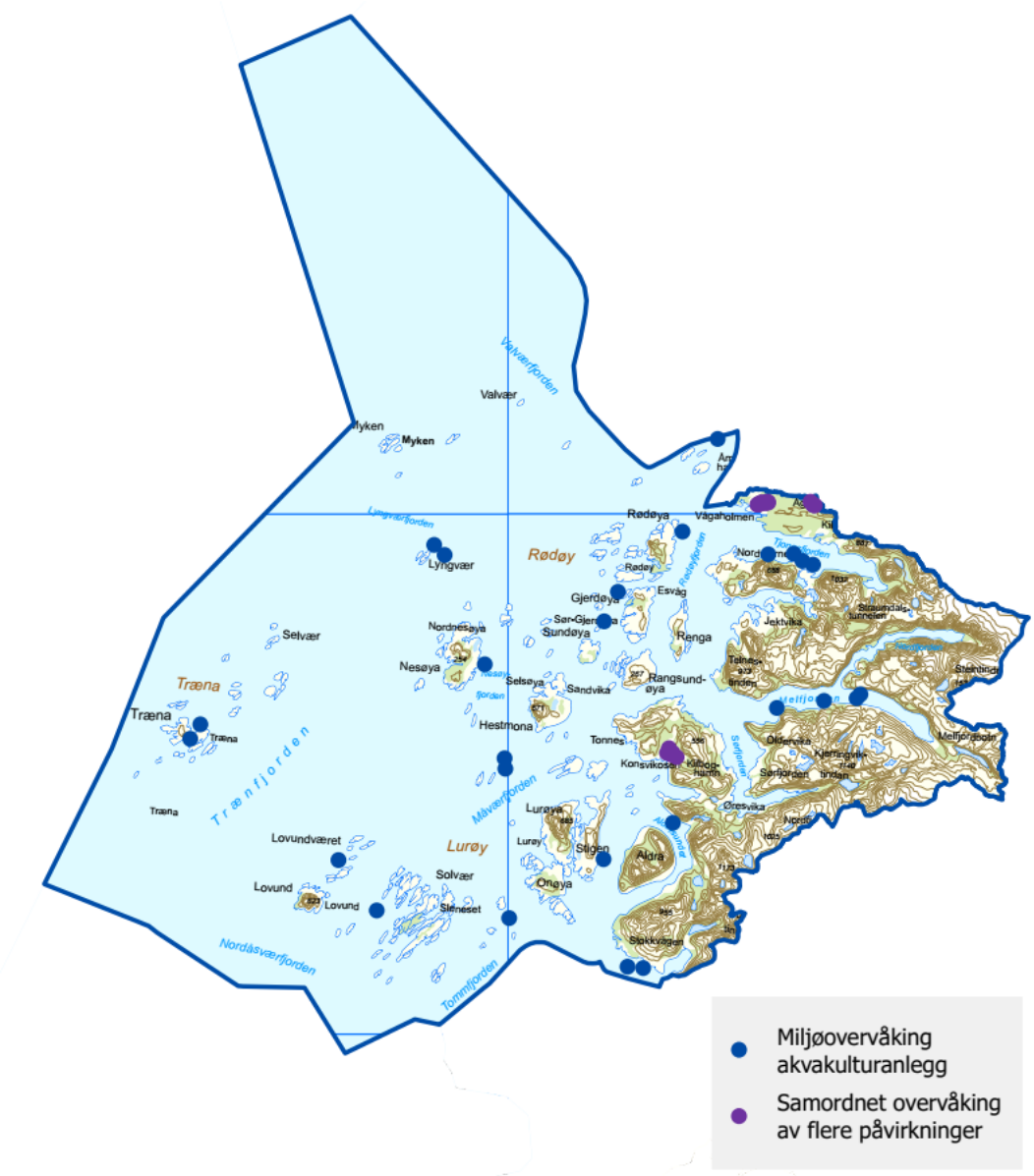
Figur 17 Kartutsnitt for vannområde Bindalsfjorden-Velfjorden som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking. Grunnvann overvåkes ikke i dette vannområdet.

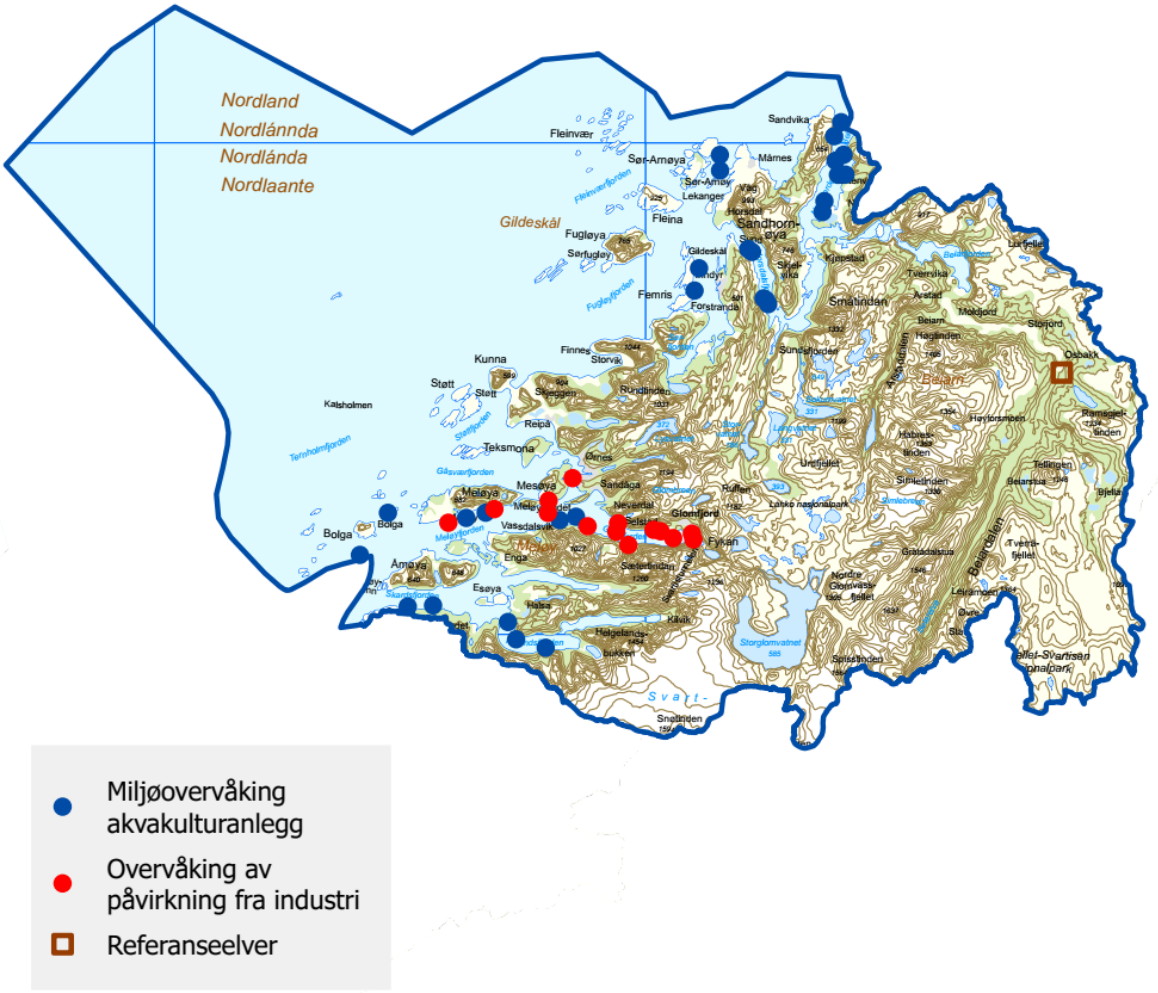
Figur 18 Kartutsnitt for vannområde Vefsnfjorden-Leirfjorden som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking og grunnvann

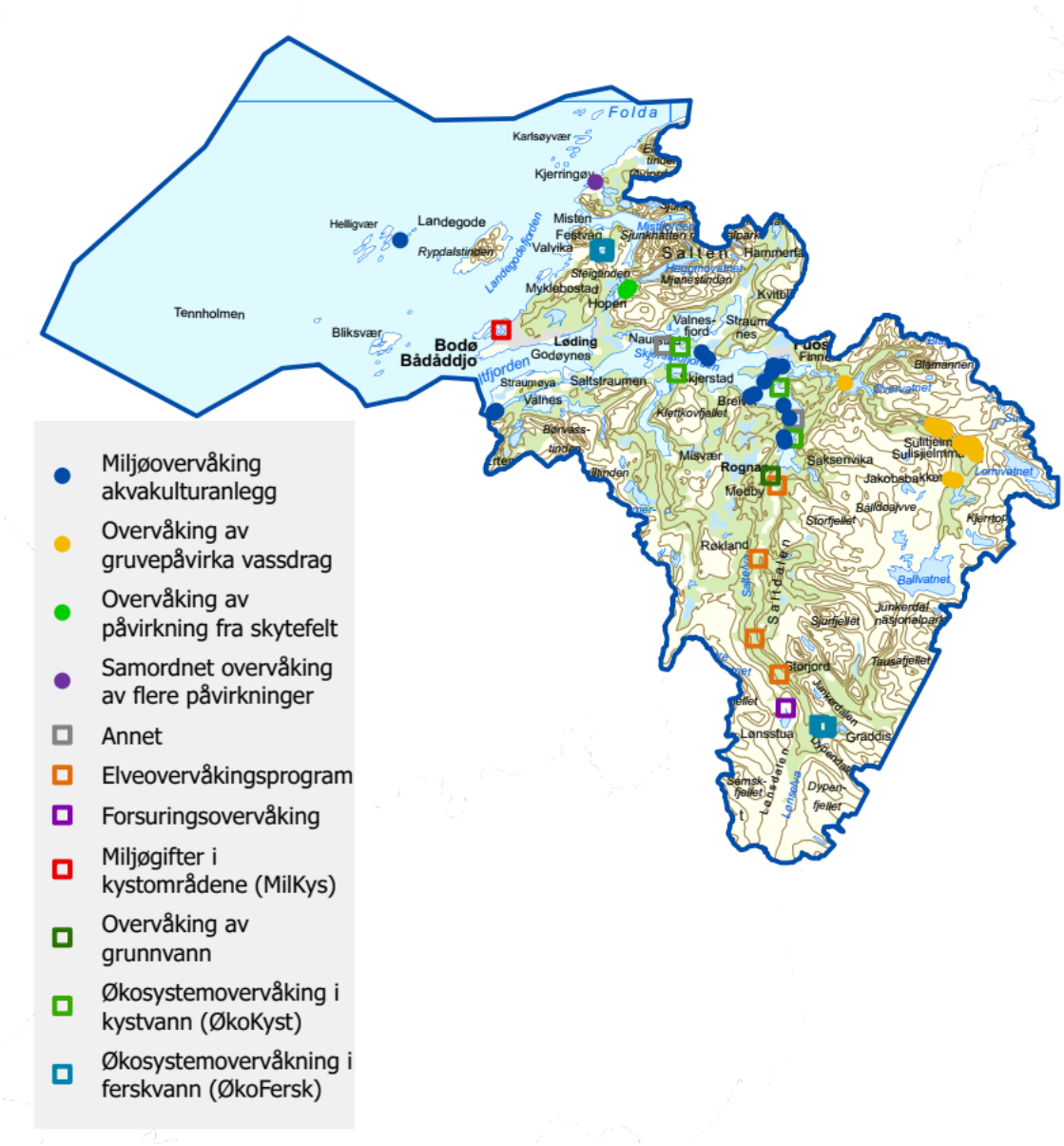
Figur 19 Kartutsnitt for vannområde Ranfjorden som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking og grunnvann.

Figur 20 Kartutsnitt for vannområde Rødøy-Lurøy som viser tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking. Grunnvann overvåkes ikke i dette vannområdet.

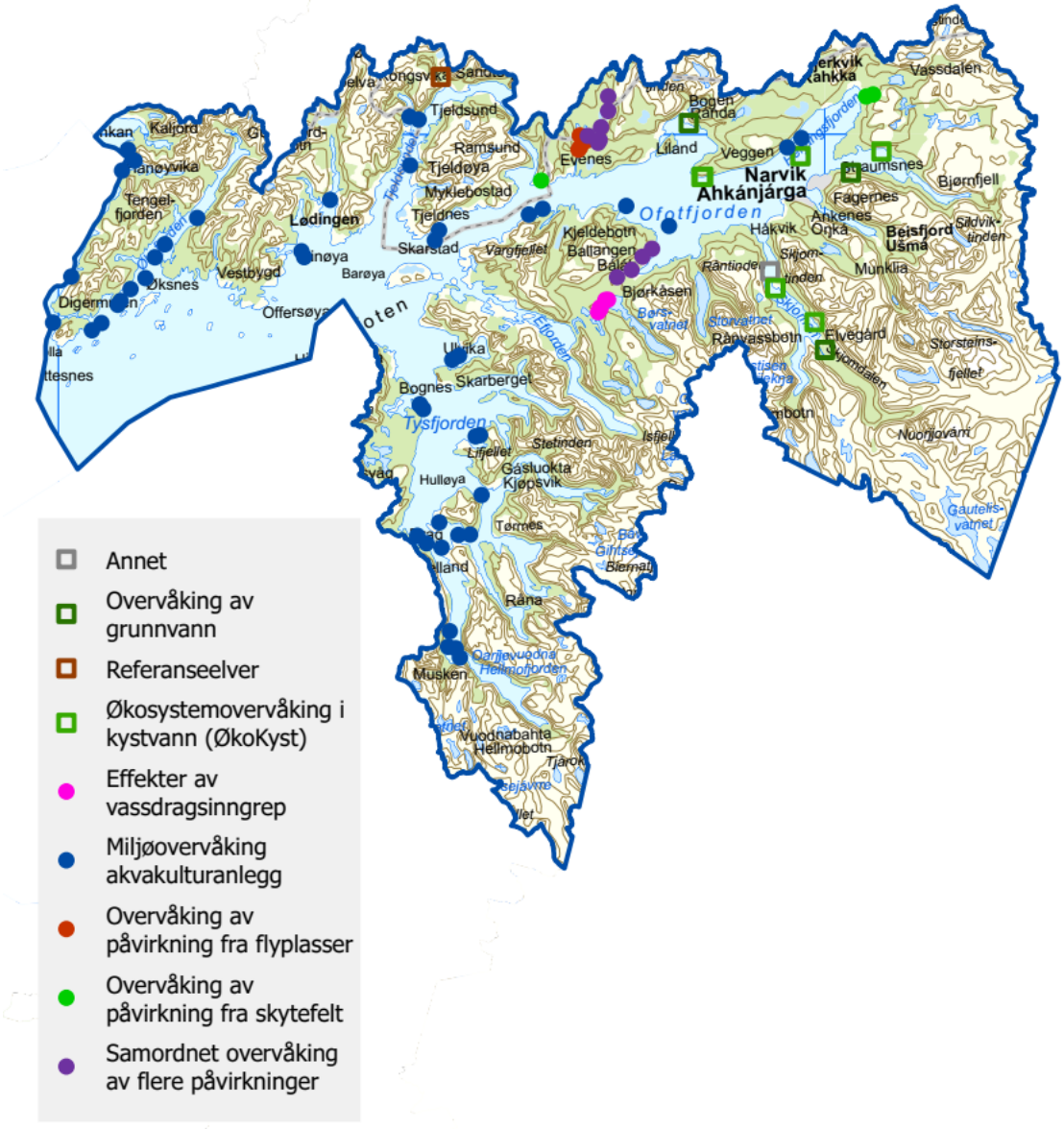
Figur 21 Kartutsnitt for vannområde Sør-Salten som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking. Grunnvann overvåkes ikke i dette vannområdet

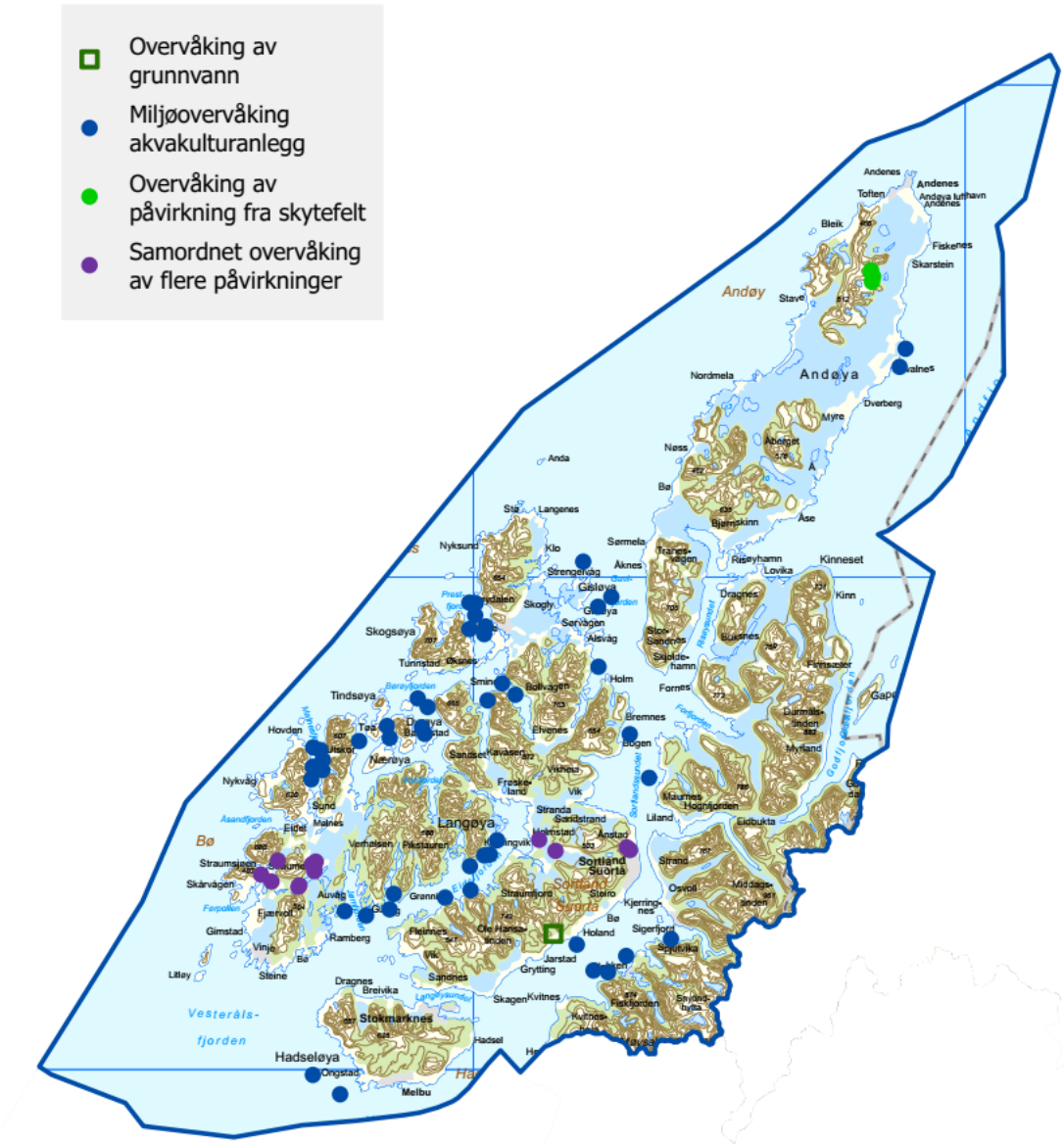
Figur 22 Kartutsnitt for vannområde Skjerstadfjorden som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking og grunnvann.

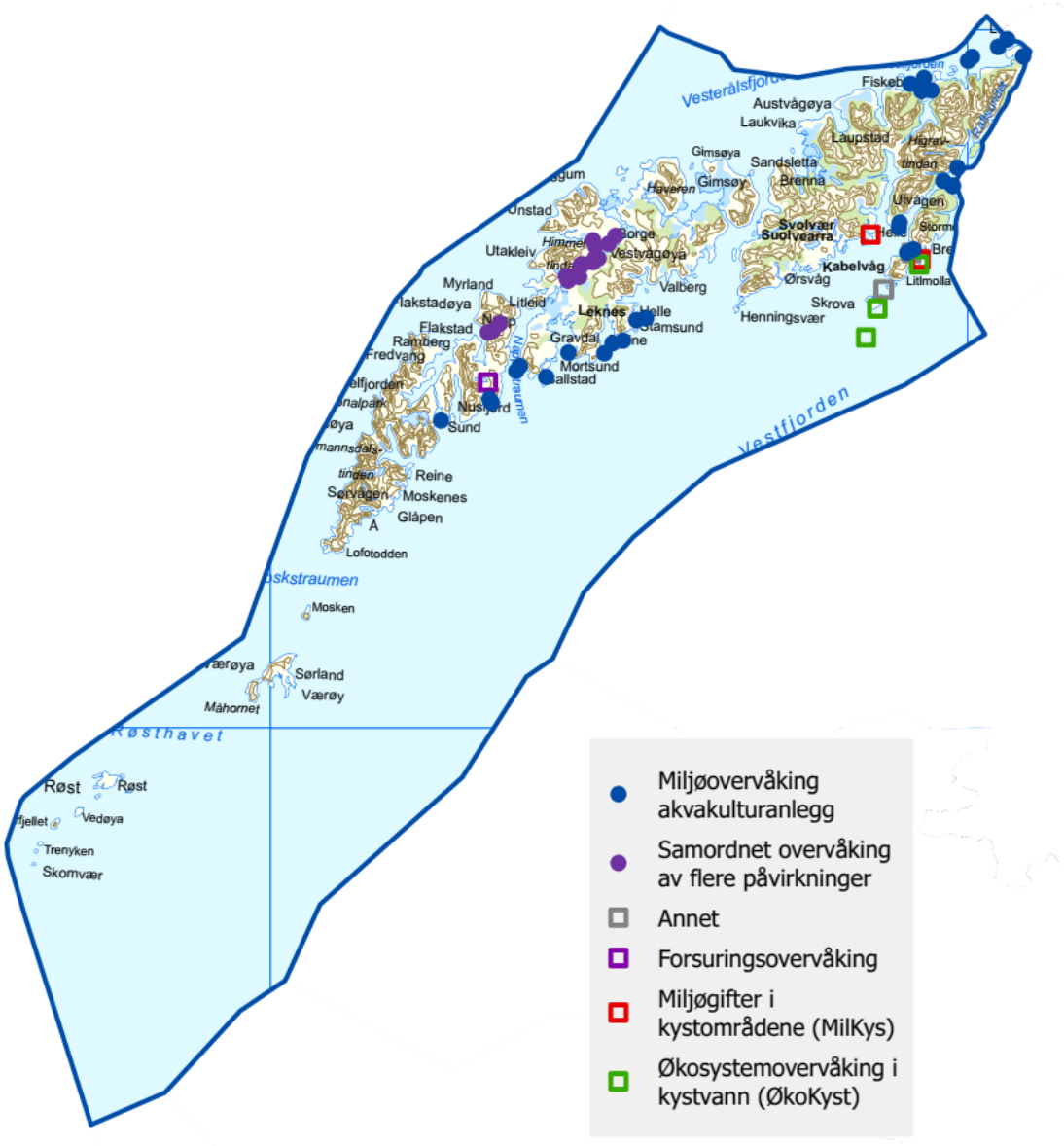
Figur 23 Kartutsnitt for vannområde Nord-Salten som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking og grunnvann.

Figur 24 Kartutsnitt for vannområde Ofotfjorden som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking og grunnvann.

Figur 25 Kartutsnitt for vannområde Vesterålen som viser igangsatt overvåkning, inkludert tiltaksorientert overvåking, derav pålagt overvåking og grunnvann.

Figur 26 Kartutsnitt for vannområde Lofoten som viser igangsatt overvåkning, inkludert basisovervåking, tiltaksorientert overvåking, inklusive pålagt overvåking. Grunnvann overvåkes ikke i dette vannområdet.

Vedlegg 2: Sjekklister for ivaretagelse av vannmiljø i arealplanleggingen

Vannmiljø i arealplanleggingen

Kommunen skal sørge for at det tas nødvendig hensyn til vannmiljø og de miljømålene som er fastsatt. I planprosesser må derfor virkningen av tiltak og inngrep veies mot virkninger på miljøtilstanden til en vannforekomst.

Vannmiljøet kan på mange ulike måter inngå som tema i arealplanlegging. Det kan være i forbindelse med direkte inngrep som utfyllingsprosjekter i sjø, men også ved tilrettelegging for nye boligområder, hvor avløpsforhold og overvannshåndtering kan utgjøre aktuelle temaer. Utgangspunktet i all planlegging må være å sikre at hensynet til vannmiljøet er tilstrekkelig vurdert og ivaretatt.

Veiledningsdokumenter:

Vannmiljø i arealplanlegging - Veiledning i hvordan regelverk og kunnskap skal brukes for å ivareta hensynet til vannmiljøet i arealplanleggingen.

Helhetlig vannforvaltning i kommunene – Hva betyr vannforskriften for kommunal planlegging og saksbehandling?

Sjekkliste - Samfunnsdel

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
FNs bærekraftmål (2015)	FNs bærekraftmål ligger til grunn for kommuneplanens samfunnsdel. På området vannmiljø er særlig bærekraftmål 6 om rent vann og gode sanitærforhold og bærekraftmål 14 om liv under vann relevante. Samfunnsdelen skal tydelig vise hvordan kommunen, gjennom kommuneplanen, vil bidra til å nå disse målene. Dette innebærer konkrete prioriteringer og tiltak som beskytter vannmiljøet og sikrer bærekraftig bruk av vannressursene.	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2028
Regionale føringer	Den gjeldende regionale planen for vannforvaltning skal være førende for arbeidet med kommuneplanen.	§8-2 PBL, §29 vannforskriften
Grunnlagsdata	Databasen Vann-Nett er en del av den regionale planen for vannforvaltning og er et viktig datagrunnlag for kommunale planer. Opplysninger i Vann-Nett om miljøtilstand, miljømål, påvirkninger og foreslåtte tiltak skal legges til grunn når kommunen utarbeider arealformål, hensynssoner og retningslinjer.	§8-2 PBL, §29 vannforskriften
Sentrale tema for planen	Vannmiljø er et sentralt tema i kommuneplanen, enten som eget tema eller integrert i større temaer, for eksempel naturmangfold. Samfunnsdelen skal legge til rette for langsiktig og helhetlig bruk og vern av vannressursene. Gjennom mål og strategier for arealbruk skal samfunnsdelen sikre at kommuneplanen bidrar til god miljøtilstand i vassdrag og i sjø.	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
	Planen skal også bidra til å beskytte drikkevannskilder og sikre sunt og trygt drikkevann for innbyggerne.	

Sjekkliste – Arealdel

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
Nasjonale og regionale føringer	Vannforskriften skal legges til grunn i planlegging og beslutninger som berører vannmiljø. Den regionale planen for vannforvaltning i Nordland vannregion 2028–2033 skal være førende for både kommunal og statlig planlegging og virksomhet i Nordland.	Vannforskriften §8-2 PBL, §29 vassforskriften
Føringer fra Samfunnsdelen	Det skal kontrolleres at vannmiljø er omtalt i kommuneplanens samfunnsdel. Arealdelen skal være i samsvar med føringene i samfunnsdelen, inkludert mål og strategier knyttet til vannmiljø.	PBL
Sentrale tema for planen	Vannmiljø skal omtales som et sentralt tema i kommuneplanens areadel.	PBL
Generelle utredningskrav	Vannmiljø skal inngå som et sentralt tema i konsekvensutredninger. Konsekvensutredningen skal beskrive hvordan planlagte tiltak kan påvirke vannmiljøet, og avklare behovet for avbøtende tiltak for å hindre eller redusere negative virkninger. Der det er relevant, skal konsekvensutredningen også vurdere alternative lokaliseringer for utbygging eller ny arealbruk, dersom dette kan gi mindre belastning på vannmiljøet.	§4-2 PBL §21 av Forskrift om konsekvensutredning
Grunnlagsdata	Databasen Vann-Nett er en del av den regionale planen for vannforvaltning og utgjør et sentralt datagrunnlag for kommunal planlegging. Opplysninger i Vann-Nett om miljøtilstand, miljømål, påvirkninger og tiltak skal brukes når kommunen utarbeider arealformål, hensynssoner og retningslinjer.	§8-2 PBL, §29 vannforskriften
Arealformål	Hensyn til vannmiljø kan ivaretas gjennom valg av arealformål i kommuneplanens arealdel. Dette gjelder særlig følgende formål: • Grønnstruktur, som kan bidra til å beskytte vassdrag, kantsoner og naturlig vannhåndtering.	PBL §11-7 nr. 6. §11-11 (tilhørende retningslinjer)

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
	• *Landbruks-, natur- og friluftslivsområder samt reindrift (LNFR),* som gir rom for bruk og vern av natur- og vannressurser. • Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone, som sikrer helhetlig forvaltning av vannmiljø i ferskvann og sjø. Disse arealformålene kan brukes aktivt for å redusere belastning på vannmiljøet og bidra til god miljøtilstand.	
Hensynssoner	Følgende hensynssoner kan være aktuelle for å ivareta hensynet til vannmiljø i kommuneplanen: • Sikrings-, støy- og faresoner, der det er risiko for forurensning, flom eller andre miljøfarer som kan påvirke vannmiljøet, jf. plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav a. • Soner med særlig hensyn til bruk eller vern, for eksempel landbruk, reindrift, friluftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av natur- eller kulturmiljø. Slike soner kan brukes for å beskytte vassdrag, kantsoner og sårbare vannforekomster, jf. plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav c. • Båndleggingssoner, der områder er vernet eller regulert etter naturmangfoldloven eller andre lover, og der dette har betydning for vannmiljøet.	§11-8 PBL
Bestemmelser - generelle	Kommuneplanen kan fastsette generelle bestemmelser som sikrer hensynet til vannmiljø i tråd med vannforskriften. • Dette kan blant annet omfatte krav til løsninger for vann og avløp, håndtering av overvann og avrenning, samt veg- og transportløsninger ved nye bygge- og anleggstiltak. Planen kan stille krav til det enkelte tiltak, og gi forbud eller påbud om bestemte løsninger, jf. plan- og bygningsloven § 18-1. • Det kan også stilles rekkefølgekrav for teknisk infrastruktur, slik at nødvendige tiltak for å beskytte vannmiljøet er på plass før utbygging skjer. • Videre kan planen stille krav om videre reguleringsarbeid, herunder miljøoppfølging og overvåking, for å sikre at tiltak gjennomføres i tråd med fastsatte miljømål.	§11-9 PBL

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
Bestemmelser til arealformål nr 3 (Grønnstruktur)	Bestemmelser knyttet til arealformålet grønnstruktur kan brukes for å ivareta hensynet til vannmiljø. • Dette kan blant annet omfatte krav og retningslinjer for vegetasjonsbelter langs vassdrag, som bidrar til å beskytte vannkvalitet, naturmangfold og landskap. • Det kan også fastsettes krav til bredde på grøntkorridorer. Bredden kan tilpasses ulike miljøhensyn, for eksempel behov for flomdemping, erosjonssikring eller vern av naturverdier.	§11-10 PBL
Bestemmelser til arealformål nr 5 (LNFR)	Bestemmelser knyttet til LNFR-områder (landbruk, natur, friluftsliv og reindrift) kan brukes for å ivareta vannmiljø og allmenne interesser. • Dette kan blant annet omfatte bestemmelser om allmennhetens ferdsel, for eksempel at bebyggelse og tiltak ikke skal hindre fri ferdsel langs vassdrag og strandsoner. • Det kan også fastsettes bestemmelser for bygge- og anleggstiltak langs sjø og vassdrag. Dette kan være et generelt forbud mot tiltak, eller vilkår for bruk av arealene for å beskytte vannmiljøet. • Videre kan det gis bestemmelser for landbrukstiltak, for eksempel om dyrking nær strandlinje og elvekant. Slike bestemmelser kan inkludere krav om avstand eller fastsatt bredde på vegetasjonssoner for å redusere avrenning og beskytte vannkvaliteten.	§11-11 PBL
Bestemmelser til arealformål nr. 6 (Bruk og vern av sjø og vassdrag)	For arealformålet bruk og vern av sjø og vassdrag kan kommuneplanen fastsette bestemmelser som ivaretar hensynet til vannmiljø. • Det kan gis retningslinjer for når og hvordan bygging innenfor 100-metersbeltet kan tillates. Retningslinjene skal sikre at tiltak ikke forringer vannmiljø, naturverdier eller allmenne interesser. • Kommuneplanen kan også fastsette forbud mot bygging innenfor 100-metersbeltet der dette er nødvendig for å beskytte vannmiljøet og tilhørende strandsoner. • Videre kan planen inneholde retningslinjer for vern av vannmiljø, som gir føringer for bruk av sjø- og vassdragsområder og bidrar til å nå miljømålene etter vannforskriften.	§11-11 PBL

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
Øvrige forhold som kan inkluderes i bestemmelsene	Kommuneplanens bestemmelser kan også omfatte andre forhold som er viktige for å ivareta vannmiljøet. • Dette kan blant annet gjelde vannforsyning og avløpsløsninger. Planen kan stille krav om avløpsplan, påkobling til eksisterende fellesanlegg eller andre løsninger. Det kan åpnes for utslipp bare dersom dette er i tråd med gjeldende lovverk og ikke fører til økt forurensning i området. • Det kan gis bestemmelser om beskyttelse av drikkevannskilder, for eksempel gjennom krav til inntakssoner og restriksjoner på arealbruk i nedbørfelt. • Videre kan planen regulere bekkelukking og overvannshåndtering, for eksempel ved forbud mot bekkelukking og krav om at åpne og naturbaserte overvannsløsninger skal brukes der det er mulig. • Planen kan også inneholde bestemmelser for inngrepsfrie områder og naturmangfold. Dette kan være restriksjoner på nye tiltak og bebyggelse, samt krav om vurdering av hvordan tiltak påvirker arter, naturtyper og randsoner ved viktige naturtyper på land og i vann. • Bestemmelser kan videre gjelde omfang, lokalisering og utforming av bygninger og anlegg, for eksempel krav som begrenser avrenning til vassdrag, eller føringer for plassering og utforming av naust. Det kan også settes begrensninger for tiltak i vannforekomster som står i fare for ikke å nå fastsatte miljømål. • Når det gjelder energianlegg, kan planen inneholde bestemmelser som forbyr eller begrenser utbygging, for eksempel forbud mot småkraftverk i vernede vassdrag. • Til slutt kan det gis egne bestemmelser for randsoner rundt viktige naturtyper på land og ved vann, for å sikre tilstrekkelig beskyttelse av vannmiljø og naturverdier.	PBL

Sjekkliste – Reguleringsplan (områdereguleringsplan, detaljreguleringsplan)

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
Nasjonale og regionale føringer	Vannforskriften skal legges til grunn i all planlegging og virksomhet som berører vannmiljø.	Vannforskriften

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
	Den regionale planen for vannforvaltning i Nordland vannregion 2028–2033 skal være førende for både kommunal og statlig planlegging og virksomhet i Nordland.	§8-2 PBL, §29 vannforskriften
Føringer for samfunnsdelen og arealdelen	Det skal kontrolleres at vannmiljø er omtalt i kommuneplanens samfunnsdel og/eller arealdel. Reguleringsplanen skal være i samsvar med føringene for vannmiljø som er fastsatt i disse plandelene.	PBL
Sentrale tema for planen	Der det finnes vannforekomster innenfor planområdet, eller i en påvirkningssone nedstrøms, skal vannmiljø omtales som et sentralt tema i planarbeidet.	PBL
Generelle utredningskrav	Vannmiljø skal inngå i vurderingen av virkninger for miljø og samfunn. For planer som omfattes av krav om konsekvensutredning, skal vannmiljø være en del av denne utredningen. Vurderingen eller konsekvensutredningen skal tydeliggjøre om planen kan påvirke vannmiljøet, og avklare behovet for avbøtende tiltak for å forebygge eller redusere negative virkninger.	§4-2 PBL §21 av Forskrift om konsekvensutredning
Grunnlagsdata	Vann-Nett er en del av den regionale planen for vannforvaltning og er et sentralt datagrunnlag for kommunale planer. Opplysninger i Vann-Nett om miljøtilstand, miljømål, påvirkninger og tiltak skal legges til grunn når kommunen utarbeider arealformål, hensynssoner og retningslinjer i reguleringsplaner.	§8-2 PBL, §29 vannforskriften
Arealformål	Reguleringsplanen bør avsette tilstrekkelig areal til teknisk infrastruktur, herunder vannforsyning, avløp og overvannshåndtering. Planen bør også benytte arealformålet *bruk og vern av sjø og vassdrag* der dette er relevant, for å sikre helhetlig forvaltning og vern av vannmiljøet.	§12-5 PBL
Hensynsoner	Hensyn og restriksjoner som er fastsatt gjennom hensynssoner i kommuneplanens arealdel, skal legges til grunn i videre planlegging.	§12-6 PBL
Bestemmelser i reguleringsplan	Kommuneplanen kan inneholde bestemmelser som sikrer hensynet til vannmiljø i tråd med vannforskriften. • Dette kan blant annet omfatte generelle bruksvilkår som avveier ulike interesser og sikrer miljøhensyn ved bruk av arealer og gjennomføring av tiltak.	§12-7 PBL

Sjekkliste	Innhold	Hjemmel
	• Det kan stilles krav til aktivitet og virksomhet, for eksempel fastsetting av grenseverdier for tillatt forurensning og krav til tiltak som forebygger eller begrenser forurensning. • Planen kan også stille funksjons- og kvalitetskrav til bygninger og anlegg, som krav til rensing eller andre tekniske løsninger for å beskytte vannmiljøet. • Videre kan det gis bestemmelser om vann- og avløpsløsninger, for eksempel krav om utslippstillatelse i hytteområder eller ved spredt bebyggelse. • For overvannshåndtering kan planen stille krav om utarbeidelse av overvannsplan og bruk av løsninger som reduserer avrenning til vassdrag. • Det kan fastsettes forbud mot bekkelukking, herunder tiltak som kan endre naturlige flomveier og øke risiko for skade på vannmiljøet. • Planen kan også stille krav om nærmere undersøkelser og redegjørelser i byggesøknader, der tiltak kan påvirke vannmiljøet. • Videre kan det gis rekkefølgebestemmelser som fastsetter når tiltak skal gjennomføres, for eksempel at avbøtende tiltak eller nødvendig kommunalteknisk infrastruktur for spillvann og overvann skal være etablert før utbygging kan skje. • Det vises også til relevante bestemmelser i kommuneplanens arealdel.	